

กรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROCESS OF MAKING RANAD THUM KEYS BY MASTER CHA-OD BOONKHAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai Music

Department of Music

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์
โดย	นายปรีทัศน์ เรืองยิ้ม
สาขาวิชา	ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชาคม พรประสิทธิ์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)	

ปริทัศน์ เรื่องยี่ม : กรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญขันธ. (PROCESS OF MAKING RANAD THUM KEYS BY MASTER CHA-OD BOONKHAN) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์

งานวิจัยเรื่องกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญขันธ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญขันธ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ากรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ 1. การเลือกไม้ไผ่ตง ใช้ไม้ไผ่ตงที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางอย่างน้อย 8 นิ้ว ไม่มีตำหนิ และมีผิวไม้ไผ่ที่สวยงาม 2. การตัดไม้ไผ่ ต้องมีข้อทั้งสองข้าง 3. การวัดความกว้าง ความยาว และความหนาของลูกระนาดทุ้มต้องมีสัดส่วนที่พอดี 4. การหาตำแหน่งร้อยเชือกจะใช้นิ้วเคาะหาตำแหน่งที่ลูกระนาดทุ้มตั้งที่สุด 5. การเจาะรูร้อยเชือก จะต้องมีความกว้างของรูพอดี 6. การปาดทองลูกระนาดทุ้ม ต้องไม่กว้างจนเกินไป 7. การติดตะกั่ว จะต้องใช้ปริมาณที่เหมาะสม กรรมวิธีดังกล่าวส่งผลให้ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญขันธมีอัตลักษณ์ที่สำคัญคือ การปาดทองลูกระนาดทุ้มมีลักษณะโค้งเหมือนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว การเจาะรูกลมใต้ลูกระนาดทุ้ม ขนาดของฝืนระนาดทุ้มมีความยาวทั้งฝืน 105 เซนติเมตร ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพฝืนระนาดทุ้ม เป็นผลจากประสบการณ์ของช่างฉะโอด บัญขันธ ที่ได้สั่งสมจากอาชีพช่างโดยเฉพาะช่างไม้ อีกทั้งความประณีตและความพิถีพิถันในทุกขั้นตอนของการสร้างฝืนระนาดทุ้ม และการพัฒนาฝีมือโดยใช้วิธีทดลอง ทำซ้ำ และคิดค้นวิธีใหม่ ๆ อยู่เสมอ จนเป็นอัตลักษณ์ฝืนระนาดทุ้มเฉพาะตน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย

ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6186745935 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORD: Instrument making process, Ranad Thum Keys, Cha-od Boonkhan

Paritat Ruangyim : PROCESS OF MAKING RANAD THUM KEYS BY MASTER CHA-OD BOONKHAN. Advisor: Assoc. Prof. PATARAWDEE PUCHADAPIROM, Ph.D.

The objectives of this research are to study the procedures of making the keys of *ranad thum* or a lower-pitched xylophone by an instrument maker Cha-od Bunkhan and to examine factors that affect the quality of ranad thum keys made by him. This research uses qualitative methods. It was found that the making of ranad thum keys contained following important but distinct steps: 1) selecting *phai tong* – a kind of bamboo wood – shafts of 8 inches in diameter with no imperfections on its texture, 2) Each bamboo key must contain a node on either end, 3) the measurements must follow a predetermined proportion, 4) Thread positions were located by knocking one finger against the most resonant part of a key, 5) The holes were to be drilled so that they matched exactly the size of the thread, 6) Slicing off key's bottom to lower the pitch must not damage the key's upper surface, and 7) Tuning waxes were to be pasted at the right amount. These steps distinguish Cha-od's ranad thum from other makers: the crescent-shaped underside, round threading holes, and the 108 cm. length of each set of ranad thum. The factors that affected the quality of the ranad thum keys the most were the results of Cha-od's accumulated experience as a carpenter, combined with his personal finesse in each of the ranad thum making steps. He also maintained his expertise through constant trials and errors, experimentation, and innovation, which became the signature of his ranat thum kevs.

Field of Study: Thai Music

Student's Signature .....

Academic Year: 2019

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้แก่ผู้วิจัย ทั้งให้ความรู้ ด้าน ข้อมูลสัมภาษณ์ คำแนะนำ ตลอดจนให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นอย่างดี รวมถึงเป็นแรงผลักดันสำคัญในการจัดทำและมีอุปการะคุณอย่างมากมายดังนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี รอง ศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินทสันต์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภู ชฎาภิรมย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชำคม พรประสิทธิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์ รอง ศาสตราจารย์ ดร.ภัทรระ คมขำ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในระดับมหาบัณฑิตแก่ข้าพเจ้า

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลัก ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ความรู้ ความเข้าใจ และตรวจทานแก้ไขเนื้อหาในงาน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และเป็นประโยชน์แก่ การศึกษาต่อไป

กราบขอบพระคุณช่างฉะฉอด บุญจันทร์ ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสร้างฝืนขนาดหุ้ม ทั้ง เทคนิค กลเม็ด และถ่ายทอดข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ให้แก่ข้าพเจ้า ตลอดจนให้คำปรึกษา คำชี้แนะในการทำงาน จนบรรลุวัตถุประสงค์ในวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในข้อมูลการสัมภาษณ์ อาจารย์ สุรสิทธิ์ เขาสถิต อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร อาจารย์จุมพล ปัญจะ อาจารย์กิตติ อรรถผล อาจารย์ พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดา ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอย ช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมาจนประสบความสำเร็จในชีวิต ขอมอบประโยชน์อันเกิดจาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้เป็นกุศลและบูชาแต่ครูดนตรีไทยที่ได้ล่วงลับไปแล้ว เพราะท่านทั้งหลายเหล่านี้คือ ผู้ดลบันดาลให้การดนตรีคงอยู่จนถึงทุกวันนี้

ปริทัศน์ เรืองยิ้ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
บทที่ 2 มุลบทที่เกี่ยวข้องกับการสร้างฝืนระนาตทุ้มของช่างฉะโอด บุกุณชันธ์.....	4
2.1 ประวัตติและลักษณะของระนาตทุ้ม.....	4
2.2 ประวัตติชีวิตช่างฉะโอด บุกุณชันธ์.....	13
2.2.1 ชีวิตครอบครัว.....	17
2.2.2 ประวัตติการทำงานช่าง.....	20
2.2.3 ทศนคติด้ำนงานช่างในปัจจุบัน.....	27
2.2.4 พิธีกรรมและความเชื่อของช่างฉะโอด บุกุณชันธ์.....	28
บทที่ 3 กรรมวิธีการสร้างฝืนระนาตทุ้มของช่างฉะโอด บุกุณชันธ์.....	34
3.1 วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างฝืนระนาตทุ้ม.....	34

3.2	ขั้นตอนการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชีนธ์	49
3.2.1	ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่.....	49
3.2.2	ขั้นตอนการคัดไม้ไผ่	55
3.2.3	ขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดทุ้ม	57
3.2.4	ขั้นตอนการปรับลูกระนาดทุ้มตามขนาดจริง	65
3.2.5	ขั้นตอนการตัดลูกระนาดทุ้มและเจาะรูร้อยเชือก	80
3.2.6	ขั้นตอนการทำความสะอาดลูกระนาดทุ้ม	86
3.2.7	ขั้นตอนการปาดท้องลูกระนาดทุ้ม	88
3.2.8	ขั้นตอนการตกแต่งฝืนระนาดทุ้ม.....	96
บทที่ 4	ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชีนธ์	106
4.1	ปัจจัยที่ส่งผลต่อกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้ม	106
4.1.1	ประสบการณ์งานช่าง	106
4.1.2	ความพิถีพิถันในกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้ม.....	110
4.1.3	การสังเกตวิเคราะห์และการพัฒนาฝีมือความสามารถ	112
4.2	อัตลักษณ์ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชีนธ์	114
4.2.1	การปาดท้องลูกระนาดทุ้ม	114
4.2.2	การเจาะรูกลมใต้ลูกระนาดทุ้ม.....	114
4.2.3	ขนาดของฝืนระนาดทุ้ม	115
4.3	การประเมินคุณภาพฝืนระนาดทุ้ม	119
4.3.1	การประเมินคุณภาพฝืนระนาดทุ้มจากลูกค้ากลุ่มนักดนตรี	119
4.3.2	การประเมินคุณภาพเสียงของผู้ทรงคุณวุฒิ	121
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	139
5.1	บทสรุป	139
5.2	ข้อเสนอแนะ	140

บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	142
ประวัติผู้เขียน.....	145

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ความกว้างแต่ละลูก ในขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดท่อม.....	57
ตารางที่ 2 ความกว้างแต่ละลูก ในขั้นตอนการปรับลูกระนาดท่อมตามขนาดจริง.....	65
ตารางที่ 3 สรุปลักษณะการทำฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	102
ตารางที่ 4 กระสวนฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	104
ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความยาวของฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชีกับฝืนระนาดท่อมรุ่นเก่า.....	118
ตารางที่ 6 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ เกี่ยวกับคุณลักษณะของฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	123
ตารางที่ 7 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์จุมพล ปัญจะ เกี่ยวกับคุณลักษณะของฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	126
ตารางที่ 8 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์กิตติ อัดถาผล เกี่ยวกับคุณลักษณะของฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	129
ตารางที่ 9 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต เกี่ยวกับคุณลักษณะของฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	132
ตารางที่ 10 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร เกี่ยวกับคุณลักษณะของฝืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บัญชี.....	137

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ระนาดของสาธารณรัฐกินี	5
ภาพที่ 2 ระนาดของสาธารณรัฐแอฟริกากลาง	5
ภาพที่ 3 กำบัง (Gambang) ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย	6
ภาพที่ 4 บิรา (Mbira) ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้	6
ภาพที่ 5 คาลิมบา (Marimba) ของทวีปแอฟริกา.....	7
ภาพที่ 6 ช่างฉะโอด บุณขันธ์	13
ภาพที่ 7 แผนที่บ้านช่างฉะโอด บุณขันธ์.....	14
ภาพที่ 8 บ้านของช่างฉะโอด บุณขันธ์	15
ภาพที่ 9 ช่างฉะโอด บุณขันธ์และครอบครัวถ่ายรูปงานรับปริญญาลูกสาว.....	17
ภาพที่ 10 ช่างฉะโอด บุณขันธ์ เข้าพิธีสมรสกับนางจำเนียง เพ็ญฟู.....	18
ภาพที่ 11 ช่างฉะโอด บุณขันธ์ถ่ายรูปงานแต่งงานลูกสาว	19
ภาพที่ 12 ช่างฉะโอด บุณขันธ์ถ่ายรูปในงานรับปริญญาลูกชาย.....	19
ภาพที่ 13 ช่างฉะโอด บุณขันธ์กับครอบครัว.....	20
ภาพที่ 14 ช่างฉะโอด บุณขันธ์และภรรยา ในขณะที่ประกอบอาชีพเป็นผู้รับเหมา.....	22
ภาพที่ 15 ช่างฉะโอด บุณขันธ์ขณะลองเสียงลูกระนาดทุ้ม	26
ภาพที่ 16 ช่างฉะโอด บุณขันธ์ขณะลองเสียงผืนระนาดทุ้ม.....	27
ภาพที่ 17 พิธีไหว้ครูบ้านช่างฉะโอด บุณขันธ์	29
ภาพที่ 18 ช่างฉะโอด บุณขันธ์ (ซ้าย) และนายพยุ่ง แสงทับทิม (ขวา) ขณะอ่านโองการประกอบพิธี ไหว้ครู.....	31
ภาพที่ 19 ร่างประกอบไม้โมกยกขอบให้หุ่น เพื่อให้เป็นกรอบและมีมิติมากขึ้น	32
ภาพที่ 20 ค้อนเหล็ก	34

ภาพที่ 21 ไม้บรรทัดหรือไม้ฉาก	35
ภาพที่ 22 มีด	35
ภาพที่ 23 เลื่อย	36
ภาพที่ 24 ใบมีดกบไสไม้	36
ภาพที่ 25 กบผิว	37
ภาพที่ 26 หินเจียรนัยแกน 6 มิลลิเมตร	37
ภาพที่ 27 เหล็กสำหรับเขี่ยรู้อยู่เชิงอก	38
ภาพที่ 28 ตลับเมตร	38
ภาพที่ 29 ไม้บรรทัดขนาดยาว	39
ภาพที่ 30 ดินสอ	39
ภาพที่ 31 ไม้ใส่กระดาษทรายสำหรับขัด	40
ภาพที่ 32 กระดาษทรายเบอร์ละเอียด	40
ภาพที่ 33 กระดาษทรายเบอร์หยาบ	41
ภาพที่ 34 ไม้อัดที่มีเส้นขีดไว้ตรงกลาง	41
ภาพที่ 35 แม่แรงอัดพื้น	42
ภาพที่ 36 เขียง	42
ภาพที่ 37 สว่านไฟฟ้า	43
ภาพที่ 38 ดอกสว่าน	43
ภาพที่ 39 ไดรเป่าลมสำหรับละลายตะกั่ว	44
ภาพที่ 40 ตะกั่วสำหรับปรับเสียงระนาดทุ้ม	44
ภาพที่ 41 แผ่นใยขัดสีเขียว	45
ภาพที่ 42 กะละมัง	45
ภาพที่ 43 Bosny Wax ขี้ผึ้งขัดพื้น	46
ภาพที่ 44 ผ้าสำหรับขัดขี้ผึ้ง	46

ภาพที่ 45 แซลลิกทาไม้ สีเหลืองสด.....	47
ภาพที่ 46 แปรงทาสีและแก้วพลาสติกสำหรับใส่แซลลิกทาไม้	47
ภาพที่ 47 เชือกร้อยฝืนระนาดทุ้ม	48
ภาพที่ 48 mask หน้ากากกันฝุ่น.....	48
ภาพที่ 49 ลำต้นไม้ไผ่ตง.....	50
ภาพที่ 50 ลักษณะปล่องไม้ไผ่ก่อนผ่า.....	52
ภาพที่ 51 ลักษณะไม้ไผ่ที่มีข้อติดก่อนนำลงไปแช่น้ำ.....	52
ภาพที่ 52 บ่อสำหรับแช่ไม้ไผ่	53
ภาพที่ 53 การฝึ้งไม้ไผ่ไว้บนชั้น	54
ภาพที่ 54 การฝึ้งไม้ไผ่แบบคอกหมู	54
ภาพที่ 55 ช่วงฉะโอด บุญจันทร์ กำลังคัดไม้ไผ่โดยการเคาะเพื่อฟังเสียง.....	56
ภาพที่ 56 ไม้ไผ่หลังจากคัดแล้ว.....	56
ภาพที่ 57 การนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบบนลูกระนาดทุ้ม แล้วใช้ดินสอขีดเส้นให้ตรงตามขนาดที่ได้วัดไว้.....	58
ภาพที่ 58 การวัดความกว้างของลูกระนาดทุ้ม โดยไม้บรรทัดเป็นเครื่องมือในการวัด และใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ไว้ทั้งสองด้าน	58
ภาพที่ 59 ลูกระนาดทุ้มที่ได้ขีดเส้นแล้ว	59
ภาพที่ 60 ขั้นตอนการใช้มีดผ่าให้ตรงตามเส้นที่ได้ขีดไว้	59
ภาพที่ 61 การผ่าในบริเวณข้อของลูกระนาดทุ้ม เพื่อให้ข้อตรงสวยงาม	60
ภาพที่ 62 ก่อนผ่าข้อของลูกระนาดทุ้ม.....	61
ภาพที่ 63 หลังผ่าข้อของลูกระนาดทุ้ม	61
ภาพที่ 64 การตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดทุ้ม เพื่อให้ลูกระนาดทุ้มมีความตรงสวยงาม.....	62
ภาพที่ 65 ก่อนการตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดทุ้ม สามารถสังเกตได้ว่าข้าง ๆ ลูกระนาดทุ้มจะเอียง.....	62

ภาพที่ 66 หลังการตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดท่อม สามารถสังเกตได้ว่าข้าง ๆ ลูกระนาดท่อมจะตรงสวยงามขึ้น.....	63
ภาพที่ 67 การนำลูกระนาดท่อมมาใส่ด้านข้างโดยใช้กบบรรทัดเป็นเครื่องมือในการใส่	64
ภาพที่ 68 การนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบลูกระนาดท่อม โดยสังเกตว่าตรงเท่ากันทั้งลูกหรือไม่	64
ภาพที่ 69 การนำกระดาษทรายเบอร์หยาบมาขัดอีกรอบเพื่อความเรียบร้อย	65
ภาพที่ 70 การกำหนดความกว้างของลูกระนาดท่อม	66
ภาพที่ 71 การนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบแล้วใช้ดินสอขีดเส้น	67
ภาพที่ 72 ลูกระนาดท่อมที่ได้ขีดเส้นแล้ว	67
ภาพที่ 73 การใช้มีดสับข้างลูกระนาดท่อมไปเรื่อย ๆ จนใกล้กับเส้นที่ได้ขีดไว้	68
ภาพที่ 74 การนำลูกระนาดท่อมมาใส่ด้านข้างอีกครั้ง เพื่อให้เรียบและตรงยิ่งขึ้น	68
ภาพที่ 75 การนำกระดาษทรายเบอร์หยาบมาขัดอีกรอบเพื่อความเรียบร้อย	69
ภาพที่ 76 การนำลูกระนาดท่อมลูกที่ 1-17 ลูก มาวางเรียงไว้บนไม้อัดที่มีเส้นตรงขีดไว้ตรงกลาง	70
ภาพที่ 77 ไม้อัดที่มีเส้นตรงขีดไว้ตรงกลาง	70
ภาพที่ 78 ขนาดความยาวของลูกที่ 1 จะมีความยาว 18 นิ้ว.....	71
ภาพที่ 79 ขนาดความยาวของลูกที่ 17 จะมีความยาว 14 นิ้ว.....	71
ภาพที่ 80 การหาจุดกึ่งกลางของลูกที่ 17.....	72
ภาพที่ 81 การขยับลูกระนาดท่อมลูกที่ 1 ให้ตรงกับเส้นตรงกลางของไม้อัด	72
ภาพที่ 82 การขยับลูกระนาดท่อมลูกที่ 17 ให้ตรงกับเส้นตรงกลางของไม้อัด	73
ภาพที่ 83 กระสวนผืนระนาดท่อมของช่างฉะโอด บุญจันทร์.....	74
ภาพที่ 84 การนำกระสวนมาวางบนลูกระนาดท่อมทั้ง 17 ลูก และจัดลูกระนาดท่อมลูกที่ 2-16 ให้พอดีกับลูกที่ 1 และลูกที่ 17	74
ภาพที่ 85 การจัดเพื่อรักษาข้อของลูกระนาดท่อม	75
ภาพที่ 86 การใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ในการตัดลูกระนาดท่อม	75
ภาพที่ 87 การหาตำแหน่งรูร้อยเชือกโดยวัดจากเส้นที่ขีดไว้เข้ามาตรงกลางลูก	77

ภาพที่ 88 การใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ เมื่อได้ตำแหน่งรูร้อยเชือกลูกที่ 1 และลูกที่ 17.....	77
ภาพที่ 89 การนำกระสวนวางไว้บนลูกขนาดท่อม เพื่อทำสัญลักษณ์ตำแหน่งร้อยเชือกทั้ง 17 ลูก ...	78
ภาพที่ 90 การเปลี่ยนตำแหน่งรูร้อยเชือกเฉพาะลูกที่ 1 ทำมุมเอียงเข้ามา 1.5 เซนติเมตร	79
ภาพที่ 91 การหาจุดเจาะรูร้อยเชือกโดยวัดจากข้างลูกเข้ามาตรงกลางข้างละ 1.5 เซนติเมตร.....	79
ภาพที่ 92 ตำแหน่งจุดเจาะรูร้อยเชือกที่วัดเสร็จแล้ว	80
ภาพที่ 93 การนำลูกขนาดท่อมแต่ละลูกมาตัด โดยใช้แม่แรงอัดพื้นช่วยจับลูกขนาดท่อม.....	80
ภาพที่ 94 การใช้เลื่อยตัดให้ได้ความยาวตามเส้นที่ได้ขีดไว้.....	81
ภาพที่ 95 การใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบถูเพื่อให้ลูกขนาดท่อมเรียบสวยงามขึ้น	81
ภาพที่ 96 การใช้ไม้บรรทัดทาบบริเวณข้างลูกและใช้ดินสอขีดเส้นไว้ทั้งสองด้าน	82
ภาพที่ 97 การนำไม้บรรทัดมาทาบบริเวณข้างลูกและใช้ดินสอขีดเส้น	83
ภาพที่ 98 การหาจุดกลางลูกขนาดท่อมและใช้ดินสอทำสัญลักษณ์	83
ภาพที่ 99 การเจาะใต้ลูกให้ลึกลงไปประมาณ 0.5 เซนติเมตร	84
ภาพที่ 100 ลูกขนาดท่อมที่เจาะทั้งสองฝั่ง	84
ภาพที่ 101 การเจาะบนลูกโดยทำมุมเอียงเพื่อให้ทะลุไปหาตำแหน่งของรูใต้เชือก	85
ภาพที่ 102 การลบความคมของรูร้อยเชือกทั้งบนลูกและใต้ลูก	85
ภาพที่ 103 ลูกขนาดท่อมที่เจาะและลบมุมแล้ว.....	86
ภาพที่ 104 การนำลูกขนาดท่อมไปทำความสะอาด.....	87
ภาพที่ 105 การนำลูกขนาดท่อมฝั่งไว้ที่ร่มประมาณ 1-2 ชั่วโมงหรือจนกว่าจะแห้ง	87
ภาพที่ 106 การหาตำแหน่งสำหรับการปาดท้องลูกขนาดท่อม.....	88
ภาพที่ 107 ลูกที่ 17 วัดออกไปด้านข้างจากจุดกึ่งกลาง ข้างละ 4.5 เซนติเมตร	89
ภาพที่ 108 ลูกที่ 1 วัดออกไปด้านข้างจากจุดกึ่งกลาง ข้างละ 6.5 เซนติเมตร	89
ภาพที่ 109 การนำแบบกระสวนวางไว้บนลูกขนาดท่อม โดยให้แบบกระสวนอยู่ตรงตำแหน่งของเส้นที่ได้ทำสัญลักษณ์	90
ภาพที่ 110 การใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ตำแหน่งปาดท้องลูกขนาดท่อมทั้ง 17 ลูก.....	90

ภาพที่ 111	ลูกระนาดทึ่มที่ได้ขีดเส้นทำสัญลักษณ์สำหรับปาดทอง	91
ภาพที่ 112	การปาดทองลูกระนาดทึ่ม	92
ภาพที่ 113	การเทียบเสียงกับผืนระนาดทึ่มที่ทำเสร็จแล้ว เพื่อให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงกัน.....	93
ภาพที่ 114	การนำไต้ระนาดมาเป่าตะกั่วให้ร้อนจนละลาย	94
ภาพที่ 115	การนำตะกั่วมาตีให้ได้ลูกระนาดทึ่ม	94
ภาพที่ 116	การใช้ใบมีดกดไสไม้มาชุบภายในเส้นที่ขีดไว้	95
ภาพที่ 117	ลักษณะลูกระนาดทึ่มที่มีความโค้งสวยงาม	95
ภาพที่ 118	การเทียบเสียงกับผืนระนาดทึ่มที่ทำเสร็จแล้ว เพื่อให้ได้เสียงที่ตรงกัน	96
ภาพที่ 119	การใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดขัดบนลูกระนาดทึ่ม	97
ภาพที่ 120	การทำสีแชล็คบาง ๆ บริเวณบนลูกระนาดทึ่ม	97
ภาพที่ 121	คราบสีบริเวณข้างลูกระนาดทึ่ม.....	98
ภาพที่ 122	การใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบขัดคราบสีแชล็ค	98
ภาพที่ 123	ขอบลูกระนาดทึ่มที่มีความคม	99
ภาพที่ 124	การใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดเพื่อลบคมลูกระนาดทึ่ม	99
ภาพที่ 125	การตรวจความเรียบร้อยโดยการเอามือมาลูบลูกระนาดทึ่มทั้งลูก	100
ภาพที่ 126	ขั้นตอนการร้อยเชือกผืนระนาดทึ่ม.....	101
ภาพที่ 127	การทดสอบคุณภาพเสียงของลูกระนาดทึ่ม.....	101
ภาพที่ 128	ผืนระนาดทึ่มที่เสร็จสมบูรณ์.....	102
ภาพที่ 129	แปรงไม้กวาดดอกหญ้า.....	109
ภาพที่ 130	ผืนระนาดทึ่มของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร.....	116
ภาพที่ 131	ระนาดทึ่มจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร	117
ภาพที่ 132	ผืนระนาดทึ่มของครูโชติ ดุริยประณีต.....	117
ภาพที่ 133	อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ ขณะบรรเลงผืนระนาดทึ่ม	121
ภาพที่ 134	อาจารย์จุมพล ปัญจะ ขณะบรรเลงผืนระนาดทึ่ม	124

ภาพที่ 135 อาจารย์กิตติ อัทธผล ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม	127
ภาพที่ 136 อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม	130
ภาพที่ 137 อาจารย์พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม.....	133

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการสร้างเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้นอีกสองชนิด คือ ระนาดทุ้มและฆ้องวงเล็ก นำมาผสมกับวงปี่พาทย์เครื่องห้าเดิม จนกลายเป็นวงปี่พาทย์เครื่องคู่ ระนาดทุ้มที่สร้างขึ้นมีลักษณะคล้ายกับระนาดเอก แต่มีจำนวนลูกระนาดที่น้อยกว่า มีขนาดใหญ่กว่า เพื่อทำให้เกิดเสียงที่ทุ้มต่ำ การดำเนินทำนองของระนาดทุ้มต่างไปจากระนาดเอก มีการลักจังหวะ บางครั้งลงก่อนจังหวะ บางครั้งลงหลังจังหวะ ซึ่งทำให้เพลงมีสีสันมากขึ้น

ผืนระนาดทุ้มมักจะมีคุณภาพเสียงที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัญหาที่มักจะพบกันบ่อยคือ ลูกทวนเสียงไม่ออก ลูกยอดเสียงไม่ดัง หรือเสียงดังแต่ไม่มีนิ่มนวล ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การเลือกไม้ไผ่ การวัดขนาดของไม้ไผ่ การเหลาไม้ไผ่ การติดตะกั่ว การเจาะรูร้อยเชือก หรือปัญหาจากคุณภาพวัสดุที่นำมาทำผืนระนาดทุ้ม ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลจากกรรมวิธีการสร้าง

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เป็นช่างสร้างผืนระนาดทุ้มที่มีชื่อเสียง ปัจจุบันอายุ 75 ปี เกิดที่จังหวัดนครนายก ภายหลังได้ย้ายมาอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี เดิมมีอาชีพเป็นช่างไม้ ต่อมารับงานดนตรีไทยและช่างเครื่องดนตรีไทย หลังจากนั้นจึงเริ่มทำระนาดทุ้มตั้งแต่ปีพ.ศ.2530 โดยเริ่มต้นใช้วิธีการสังเกตวิเคราะห์ แกะไขทอลองช้า ๆ จนได้ผืนระนาดทุ้มที่มีเสียงดังไพเราะ มีคุณภาพ และประณีตสวยงาม

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ปัจจุบันเป็นช่างทำเครื่องดนตรีที่มีชื่อเสียงในเรื่องของการทำผืนระนาดทุ้ม อาจารย์ธนาภิตติโรจน์ แก้วม่วงศรี ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยโรงเรียนปอคอนเฮาส์ แยมสะอาดได้ซื้อผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ว่า

ผืนระนาดทุ้มของลุงฉะโอดจะมีเสียงดี จะทำงานเรียบร้อย เสียงต่ำลูกทวนจะดัง ลุงฉะโอดจะใช้ไม้ที่แก่ จะเป็นไม้ต้นลำใหญ่ เสียงจะออกมาแน่นดังและทำจากไม้ต้นเดียวกัน ของแกมีหลายเกรด จะมีเกรดกลาง ๆ ผสมลูกบ้าง หรือถ้าเกรดดีหน่อย ก็จะไม่ผสมเลย เกรดดี ๆ เลยกี่ราคาประมาณ 8,000 บาทเฉพาะผืน ที่เห็นนะ เวลาแกได้ไม้ไผ่มา แกจะแช่น้ำทิ้งไว้นานจนไม้แห้งแล้วเอามาเหลาเป็นลูกไว้ พอไม้แห้งเสียงจะไม่หาย เสียงจะดี แกทำงาน

ประณีต สวย แก่เก๋ใช้งานได้ละเอียดเรียบร้อย (ธนาภิตติโรจน์ แก้วพ่องศรี,
สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2563)

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีคุณภาพด้านเสียงดี เสียงลูกทวนดัง มีวิธีการเฉพาะในเชิงช่าง เนื่องจากช่างฉะโอด บุญจันทร์เคยเป็นช่างไม้ มีความถนัด และมีเทคนิคในเรื่องงานไม้ เช่น การเลือกไม้ไฟ การแช่ไม้ไฟให้เนื้อไม้แห้ง ซึ่งส่งผลให้ฝืนระนาดทุ้ม เสียงดัง และยังมีจุดเด่นในเรื่องของการเก็บงาน ฝีมือนี้อาจมีความประณีตละเอียดเรียบร้อย จึงทำให้ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์มีคุณภาพทั้งในเรื่องของเสียงและความสวยงาม

ผู้วิจัยเรียนเครื่องมือนระนาดทุ้ม มีความสนใจและเล็งเห็นความโดดเด่นของการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ ด้านคุณภาพเสียงและความสวยงาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ เพื่อต้องการทราบลำดับขั้นตอนในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม หาเอกลักษณ์ของช่าง และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพระนาดทุ้มของช่างฉะโอด การศึกษาครั้งนี้จะทำให้การสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างระนาดทุ้มแพร่หลาย อยู่คู่สังคมไทยสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 ศึกษากรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์
- 1.2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการดังนี้

- 1.3.1 รวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่าง ๆ ได้แก่

- 1) ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 1.3.2 สัมภาษณ์บุคคลข้อมูล

- 1) อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ เจ้าของวงปี่พาทย์บ้านจรรย์นาฎย์ และอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 2) อาจารย์จุมพล ปัญจะ อาจารย์ประจำโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
- 3) อาจารย์กิตติ อัดถาผล ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ จังหวัดนครปฐม
- 4) อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต ศิลปินสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

5) อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

1.3.3 ศึกษาประวัติและการสร้างฝืนระนาดท่มของช่างฉะโอด บัญชี

1.3.4 ศึกษากรรมวิธีการสร้างระนาดท่มของช่างฉะโอด บัญชี

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิจัยแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าไปเป็นผู้ช่วยช่างฉะโอด บัญชีในกระบวนการสร้างฝืนระนาดท่มและใช้การสัมภาษณ์ ณ บ้านของช่างฉะโอด บัญชี จังหวัดปทุมธานี

1.3.5 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

1.3.6 สรุปผลการวิจัยและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดท่มของช่างฉะโอด บัญชี

1.4.2 ทราบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพฝืนระนาดท่มของช่างฉะโอด บัญชี

1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วุฒิพงค์ เถาลัดดา (2561) วิทยานิพนธ์เรื่อง “กรรมวิธีการสร้างระนาดเอกของครูชลอ ใจขึ้น” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาประวัติการสร้างระนาดเอกของครูชลอ ใจขึ้น 2.เพื่อศึกษา กรรมวิธีการสร้างระนาดเอกของครูชลอ ใจขึ้น 3.เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะฝืนระนาดเอกของครูชลอ ใจขึ้นที่มีผลต่อคุณภาพเสียง ผลการศึกษาพบว่ากรรมวิธีการสร้างระนาดเอกของครูชลอ ใจขึ้น ใช้ อุปกรณ์การสร้าง แบบโบราณและการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ในการสร้างฝืนระนาดเอก ได้แก่ การใช้เศษ กระจกแต่งฝืน ระนาดเอก วิธีการทำเต็อยเพื่อประกอบไม้ของรางระนาดเอกเข้าด้วยกัน ฝืนระนาด เอก 21 ลูกโดยใช้การแกะสลักเท้าระนาดเอกซึ่งไม่พบในสมัยปัจจุบัน และกระสวนที่ครูได้พัฒนาจน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ กรรมวิธีทั้งหมดที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงของระนาดเอกมี 6 ประการ คือ

1. ลักษณะการเลือกไม้ทำฝืนระนาดเอก มีวิธีการเลือกไม้ที่ไม่มีตำหนิและเป็นไม้ตันเดียวกันทั้งฝืน
2. การผสมตะกั่วมีสูตรเฉพาะที่ทำขึ้นเอง
3. การบากท้องฝืนระนาดเอกใช้กลวิธีเฉพาะตัวมีขั้นตอนที่ ประณีต ซึ่งส่งผลต่อเสียงสูงเสียงต่ำของระนาดเอก
4. การเจาะรูร้อยเชือก ถ้าเจาะกว้างไปจะมีผลต่อ คุณภาพเสียงทำให้เสียงระนาดเอกสูงขึ้นแต่ถ้าเจาะแคบไปจะทำให้เชือกไม่สามารถร้อยผ่านได้
5. กระสวนฝืนระนาดเอกของครูชลอ ใจขึ้นเป็นกระสวนที่ครูได้ปรับและพัฒนาจนเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของครูชลอ ใจขึ้น
6. รางระนาดเอก มีสัดส่วนที่เฉพาะ ทำให้คุณภาพเสียงของระนาดเอก ออกมาเสียงดังกังวาน สมบูรณ์ และสวยงาม

บทที่ 2

มูลบทที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

การศึกษาเรื่องกรรมวิธีการสร้างระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ สำหรับเนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลบทของระนาดทุ้มและประวัติของช่างฉะโอด บุญจันทร์ โดยจะแบ่งประเด็นที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติและลักษณะของระนาดทุ้ม

2.2 ประวัติชีวิตช่างฉะโอด บุญจันทร์

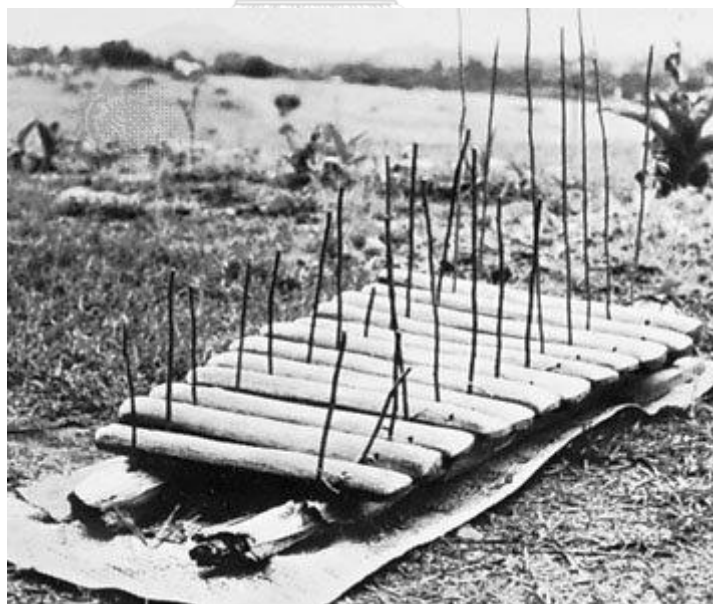
2.1 ประวัติและลักษณะของระนาดทุ้ม

ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรีที่ทำด้วยวัสดุจากไม้ จัดอยู่ในประเภทเครื่องกระทบ (Idiophone) ทั้งนี้การจำแนกประเภทเครื่องดนตรีตามลักษณะทางกายภาพ (Organology) ตามแนวทางของเคอร์ท ซาคส์ (Curt Sachs) และเอริก โมริทซ์ ฟอน ฮอร์น-บอสเทล (Erich Moriz Von Hombostel) ซึ่งเรียกว่า ระบบซาคส์-ฮอร์นบอสเทล (Sachs-Hombostel System) หรือระบบฮอร์นบอสเทล-ซาคส์ (Hombostel-Sachs System) ซึ่งได้พัฒนามาจากแนวคิดของวิกเตอร์ ชาร์ล มาฮิลลอน (Victor-Charles Mahillon) นักวิชาการและนักดนตรีชาวเบลเยียม ผู้ซึ่งบุกเบิกแนวคิดของการแบ่งแยกประเภทเครื่องดนตรีตามลักษณะทางกายภาพในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จำแนกประเภทเครื่องดนตรีโดยพิจารณาจากลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ การสั่นสะเทือนของวัตถุ ลักษณะของโครงสร้าง และเสียงที่เกิดขึ้น ออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ เครื่องกระทบ (Idiophone) เครื่องหนังหรือกอลอง (Membranophone) เครื่องลม (Aerophone) และเครื่องสาย (Chordophone) (ศรีณย์ นักรบ, 2557: 39-40) ระนาดจึงอยู่ในตระกูลเครื่องกระทบ (Idiophones) ที่ทำจากไม้ (Xylophone) อยู่ในประเภทเครื่องตี (Percussion) ซึ่งมีเครื่องดนตรีที่อยู่ในตระกูลเดียวกันในประเทศต่าง ๆ เช่น ระนาดของสาธารณรัฐกินี ระนาดของสาธารณรัฐแอฟริกากลาง กำบัง (Gambang) ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย บิรา (Mbira) ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ คาลิมบา (Marimba) ของทวีปแอฟริกา เป็นต้น

ภาพที่ 1 ระนาดของสาธารณรัฐกินี

ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/366128644679363239/>

ภาพที่ 2 ระนาดของสาธารณรัฐแอฟริกากลาง

ที่มา: <https://www.britannica.com/art/amadinda>

ภาพที่ 3 กำบัง (Gambang) ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ที่มา: <https://www.europeana.eu>

ภาพที่ 4 บิรา (Mbira) ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้
ที่มา: <https://www.contemporary-african-art.com>

ภาพที่ 5 คาลิมบา (Marimba) ของทวีปแอฟริกา
ที่มา: <http://marimbachat.blogspot.com>

สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตา-ดุริยางค์ พ.ศ.2540 อธิบายประวัติความเป็นมาของ ระนาดทุ้มว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการคิดสร้างเครื่องดนตรีขึ้นอีกสอง ชนิด คือ ระนาดทุ้มและฆ้องวงเล็ก เพื่อนำมาประสมในวงปี่พาทย์ ทำให้วงปี่พาทย์เครื่องห้าเดิม กลายเป็นวงปี่พาทย์เครื่องคู่ ระนาดทุ้มที่ได้สร้างขึ้นมานั้น สร้างเลียนแบบมาจากระนาดเอก แต่เหลาลูกระนาดให้มีขนาดกว้างและยาวกว่าลูกระนาดเอก ระนาดทุ้มมีวิธีการบรรเลงเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างไปจากรนาดเอก คือ ไม่ได้ยึดการบรรเลงคู่ 8 เป็นหลัก มีการดำเนินทำนองที่ลัดขัดกับ ระนาดเอกทำให้เกิดความสนุกสนาน น่าฟังยิ่งขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2540: 136-137)

นอกจากนี้ ธนิต อยุโพรธี (อธิบดีกรมศิลปากร พ.ศ.2499-2511) ได้กล่าวถึงลักษณะของ ระนาดทุ้มในหนังสือเครื่องดนตรีไทยไว้ว่า

ลักษณะของลูกระนาดทุ้มจะมีขนาดกว้างและยาวกว่าลูกระนาดเอก และประดิษฐ์รางให้มีรูปร่างต่างจากรางระนาดเอก คือมีรูปคล้ายหีบไม้ เว้ากลางเป็นทางโค้งมี “โชน” ปิดทางด้านหัวและด้านท้าย วัดจากปลายโชน ทางหนึ่งไปยังอีกทางหนึ่งยาวประมาณ 124 ซม. ปากรางกว้างประมาณ 22 ซม. มีเท้าเตี้ย ๆ รอง 4 มุมราง บางทีเท้าทั้ง 4 นั้น ทำลูกล้อติดให้ เคลื่อนย้ายได้ง่าย ลูกระนาดทุ้มมีจำนวน 17 หรือ 18 ลูก ลูกที่ 1

ยาวประมาณ 42 ซม. กว้าง 6 ซม. ลูกต่อมาจะลดหลั่นลงมาเรื่อย ๆ ลูกยอดมีขนาดยาว 34 ซม. กว้าง 5 ซม. ไม้ตีจะแตกต่างไปจากไม้ตีของระนาดเอก โดยตอนปลายของไม้ในส่วนที่ใช้ไม้ตีระนาดจะพันผ้าพอกให้มีขนาดใหญ่ และอ่อนนุ่ม เพื่อให้เกิดเสียงทุ้ม จึงบัญญัติชื่อระนาดชนิดนี้ว่า ระนาดทุ้ม (ธนิต อยู่โพธิ์, 2530: 19)

การบรรเลงระนาดทุ้ม โบราณได้วางรูปแบบวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มไว้กว้างขวางและมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เพราะฉะนั้นคนที่บรรเลงระนาดทุ้มได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้บรรยายถึงระนาดทุ้มในด้านสุนทรียศาสตร์ ในโอกาส 100 ปี ขุนบรมจตุรมุขเลิศ ศุภย์สังคีตศิลป์ว่า

¹ระนาดทุ้มไม่ใช่ตัวตลก แต่ Sublime คือ ลึกซึ่งประณีตและน่าทึ่ง แม้ว่าในหลายครั้ง จะดูประหนึ่งตลก แต่เป็นแค่ส่วนหนึ่ง ลูกเต๋ามี 6 ด้าน มันจะใช้ด้านเดียวของตัวมันเรียกตัวของมันเองไม่ได้ แท้จริงแล้วระนาดทุ้ม ผมถือว่าเป็นวิวัฒนาการของดนตรีไทยที่สูงที่สุดอย่างหนึ่ง เป็นส่วนเติมเต็มของดนตรีไทย ทำให้ช่องว่างระหว่างระนาดเอกและฆ้องวงใหญ่นั้นหายไป และผมแลเห็นว่าระนาดทุ้มนี้มีลักษณะสำนวนที่เด่นชัดอยู่ 3 อย่างคือ 1. ล่วงหน้า 2. ล้าหลัง 3. อีหลักอีเหลื่อ ผมกล้าพูดว่าคนตีระนาดทุ้ม ต้องมีปฏิภาณที่เลิศ ประเสริฐ คนโง่เล่นไม่ได้ หลายท่านบอกว่าระนาดทุ้มเนี่ย ไม่ต้องเรียนหรอก มีปฏิภาณอย่างเดียวสำร็จนั้นก็ไม่ได้ ต้องเรียนทั้ง 2 อย่าง ต้องเรียนด้วยปฏิภาณด้วย เรียนอย่างเดียวกินน้ำลายครูหมดจะไปไม่รอด มีแต่ปฏิภาณไม่มีน้ำลายครูเลยก็เลอะ ดีไม่ดีตีไปจะโยนไม้แล้วรับ เล่นกายกรรมแล้วบอกว่าแก่ง ผมยอมรับครับว่าแก่ง แต่นั่นไม่ใช่สุนทรียภาพ

ระนาดทุ้มสามารถผสมอยู่ในวงต่าง ๆ ได้มากมาย เพื่อสามารถทำให้วงนั้น ๆ มีเสียงโทนต่ำมากขึ้น สามารถเพิ่มอรรถรสของเพลงที่บรรเลงในวงนั้น ๆ ได้ แต่ถ้าหากผู้ฟังไม่มีทักษะในการฟัง

¹ พิชิต ชัยเสรี, “ระนาดทุ้มในด้านสุนทรียศาสตร์ ในโอกาส 100 ปี ขุนบรมจตุรมุขเลิศ” บรรยาย ณ ศุภย์สังคีตศิลป์, 12 ธันวาคม 2540. (เอกสารไม้ตีพิมพ์เผยแพร่)

ก็ไม่สามารถฟังจนให้เกิดอรรถรสได้ รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี ได้อธิบายเกี่ยวกับหน้าที่ของระนาดทุ้มไว้ในหนังสือสังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทยว่า

ระนาดทุ้ม สามารถจะอยู่ได้ในวงมโหรี ปี่พาทย์ไม้แข็ง ปี่พาทย์ไม้นวม ปี่พาทย์นางหงส์ ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ และวงปี่พาทย์มอญ โดยทำหน้าที่คอยหยอกล้อไปกับระนาดเอก ลีลาระนาดทุ้มนี้ถ้าหากผู้ฟังไม่มีทักษะในการฟัง จะมีความรู้สึกว่าเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงแล้วไม่รู้เรื่องมากที่สุด แต่หากท่านให้ความสนใจดนตรีไทยบ้างจนสามารถจะเข้าใจในศิลปะการดนตรีไทยแล้ว ท่านจะพบว่าระนาดทุ้มนี้เป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงแล้วทั้งผู้ฟังและผู้บรรเลงจะมีความสุขมากที่สุด ในการบรรเลงรวมวงในเพลงพวงลูกล้อ-ลูกชัต ระนาดทุ้มจัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทพวงตาม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542: 38)

การบรรเลงระนาดทุ้ม ไม่ว่าจะบรรเลงในเพลงหรือการบรรเลงเดี่ยว จะมีกลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ ที่นักระนาดทุ้มต้องสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ เพื่อให้การบรรเลงระนาดทุ้มนั้นถูกต้องและสมบูรณ์ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มไว้ ดังนี้

1. ตีไล่เสียงที่ละมือ จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ได้เสียงดังเท่ากันและจังหวะสม่ำเสมอ
2. ตีสลับมือ
  - 2.1 ตีสลับมือเป็นเสียงคู่ต่าง ๆ ขึ้นลง
  - 2.2 ตีสลับมือเป็นเสียงเดี่ยว หรือยืนเสียงทั้งนี้ต้องได้เสียงดังเท่ากัน และจังหวะสม่ำเสมอ
3. ตีกรอ คือ การตีมือซ้ายขวาสลับติดต่อกันด้วยพยางค์ถี่ ๆ เป็นคู่ต่าง ๆ
4. ตีสองมือพร้อมกันเป็นคู่ต่าง ๆ ต่ำกว่าคู่ 8 ต้องได้ความดังของเสียงประมาณกัน
5. ตีผสมมือ 3, 4, 5, 6 พยางค์ หรืออื่น ๆ เสียงขึ้น เสียงลง

6. ตีเรียงซ้าย-เรียงขวา คือ การตีพยางค์ 4 เสียงทีละมือ

7. ตีจุด คือ การตีเปิดมือแล้วห้ามเสียงหลังจากตีลงไป

7.1 เสียงจุดที่เกิดจากการบังคับเสียงโดยใช้มือทั้งสอง
ร่วมกันบังคับเสียง มี 2 ลักษณะ

7.1.1 การตีเสียงเปิดขาขึ้นด้วยมือขวา แล้วห้าม
เสียงด้วยมือซ้าย (เปิดขวาห้ามซ้าย)

7.1.2 การตีเสียงเปิดขาลงด้วยมือซ้าย แล้วห้าม
เสียงด้วยมือขวา (เปิดซ้ายห้ามขวา)

7.2 เสียงจุดที่เกิดจากการบังคับเสียง โดยใช้มือข้างใด
ข้างหนึ่งทำให้เกิดเสียงเปิดแล้วห้ามเสียง โดยการกดหัวไม้กับลูกกระนาดที่เกิด
เสียงนั้น ๆ

8. ตีถ่าง คือ การตีที่กว้างกว่าคู่ 8

8.1 การตีถ่างแล้วกลับมาที่เดิมหรือถ่างยื่นเสียงมี
ลักษณะดังนี้

8.1.1 ถ่างข้างซ้าย คือ การตีเริ่มต้นด้วยการตีที่
ละมือนี่คู่ 8 โดยตีมือซ้ายก่อน แล้วแยกมือซ้ายออกไปตีเกินคู่ 8 พร้อมกับมือ
ขวาตียืนอยู่ที่เสียงเดิม แล้วลงจบด้วยมือขวาที่เสียงเริ่มต้น

8.1.2 ถ่างข้างขวา คือ การตีเริ่มต้นด้วยการตีที่
ละมือนี่คู่ 8 โดยตีมือขวาก่อน แล้วแยกมือขวาออกไปตีเกินคู่ 8 พร้อมกับมือ
ซ้ายตียืนอยู่ที่เสียงเดิม แล้วลงจบด้วยมือขวาที่เสียงเริ่มต้น

8.2 ถ่างสองมือ คือ การตีแยกมือจากกัน มีลักษณะ
ต่าง ๆ ดังนี้

8.2.1 เริ่มตีด้วยมือซ้ายก่อน แล้วแยกสองมือ
ออกไปตีพร้อมกัน และกลับมาลงจบด้วยการตีมือซ้ายเสียงเดิมที่เริ่มแต่แรก

8.2.2 เริ่มตีด้วยมือขวาก่อน แล้วแยกสองมือ
ออกไปตีพร้อมกัน และกลับมาลงจบด้วยการตีมือขวาเสียงเดิมที่เริ่มแต่แรก

8.2.3 เริ่มจากการตีที่ละมือหรือสลัมือที่เสียงเดียวกัน แล้วสองมือแยกออกไปตีพร้อมกัน แล้วกลับมาจับที่มือซ้าย ตีที่เสียงเดิม

8.2.4 เริ่มจากกำหนดลูกจับคู่ 8 ไว้ก่อนแล้วแยกมือออกไปตีที่ละข้าง โดยเริ่มจากตีขวาและตีซ้าย จับที่มือทั้งสอง กลับมาตีคู่ 8 ที่กำหนดไว้

9. ตีกระทบ คือการทำให้เสียงเกิดโดยมือทั้งสองข้าง ให้เสียงเกิดในลักษณะชิดกัน โดยเสียงที่ 1 มีน้ำหนักเบาว่าเสียงที่ 2 พร้อมกับให้เสียงที่ 2 เป็นเสียงลงจังหวะ เสียงกระทบอาจทำให้เกิดขึ้น ตั้งแต่หนึ่งเสียงไปจนเสียงคู่ต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับการบรรเลงของระนาดทุ้ม

10. ตีล่วงหน้ามี 2 ลักษณะ

10.1 การตีสำนวนลงเสียงล่วงหน้าเป็นพยางค์ โดยวิธีตัดสำนวนบางส่วน และเสียงสุดท้ายต้องลงก่อนจังหวะหลัก

10.2 การตีล่วงหน้าเป็นประโยค เป็นการบรรเลงให้ประโยคนั้นดำเนินไปล่วงหน้าจากทำนองหลักของฆ้องวงใหญ่ ภายใต้กรอบของสำนวนและต้องลงตามจังหวะหลักของระนาดทุ้ม

11. ตีเตะมือซ้ายเตะมือขวา

11.1 ตีสวน คือมือขวาตีเข้าหามือซ้าย และมือซ้ายตีสวนกลับเข้าหามือขวา

11.2 ตีตาม แบ่งเป็น 2 วิธี คือมือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา และมือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย ทั้งนี้อย่างน้อยต้องเป็นการตีมือละ 2 เสียง

12. ตีย่อ แบ่งออกเป็น

12.1 มีการเพิ่มพยางค์ให้ลูกตกหลังจังหวะ จากกรอบการบรรเลงของสำนวนนั้น

12.2 ย่อหลังเต็มสำนวน คือการยกเรื่องการบรรเลงเต็มสำนวนให้ดำเนินไปตามหลังสำนวนหลัก

13. ตีโยยก คือ การตีให้เกิดเสียงตามการดำเนินสำนวนกลอน โดยให้เสียงที่เรียงร้อยไม่สม่ำเสมอมีน้ำหนักจากเบาไปหาหนักสลับกันตามประโยค (วรรคตอนของแต่ละสำนวน) ในลักษณะที่ฟังแล้ว สำนวนการบรรเลงไม่ราบเรียบ ทั้งนี้ โดยเจตนาของผู้ปฏิบัติตามหลักวิชาการ

14. ตีลักจังหวะ คือ การตีระนาดทุ้มให้เสียงสำคัญลงระหว่างกึ่งกลางช่วงฉิ่งและฉับ

15. ตีโชน คือ การตีให้เกิดน้ำหนักเสียงที่มีอรรถาความดั่งเป็นพิเศษ โดยให้เกิดเสียงโชนที่บริเวณต้นของแต่ละสำนวน

16. ตีขยี้ คือ การปฏิบัติตามกรอบของสำนวนการบรรเลงทั่วไป ด้วยการบรรจุนวณละเอียดของสำนวนเพิ่มขึ้นโดยขยายเนื้อทำนองเพลงและบรรเลงด้วยความเร็วเป็น 2 เท่า การขยี้นี้อาจจะขยี้เฉพาะวรรค เฉพาะประโยค หรือหลายประโยคก็ได้

17. ตีกวาด คือ การใช้ไม้ระนาดทุ้มระโดยเร็วหรือเข้าไปบนผืนระนาดทุ้มในลักษณะต่าง ๆ

17.1 ตีกวาดทีละมือ ในลักษณะกวาดขึ้นหรือกวาดลง

17.2 ตีกวาดสองมือ ไปในทิศทางเดียวกัน หรือต่างทิศทางกัน ในลักษณะกวาดเข้าหากัน และกวาดแยกมือออกจากกัน

18. ตีเสียงสะบัด

18.1 ตีสะบัดเรียงเสียงขึ้นและลง

18.2 ตีสะบัดข้ามเสียงขึ้นและลง

(สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2544: 92-95)

จากการศึกษาประวัติและลักษณะระนาดทุ้มพบว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการคิดสร้างระนาดทุ้มเลียนแบบระนาดเอก แต่เหลาลูกระนาดให้มีขนาดกว้างและยาวกว่าลูกระนาดเอก ในการบรรเลงระนาดทุ้ม โบราณได้วางรูปแบบวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มไว้กว้างขวางและมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เพราะฉะนั้นคนที่บรรเลงระนาดทุ้ม จะต้องเป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบ และสามารถเพิ่มอรรถรสของเพลงที่บรรเลงในวงนั้น ๆ

2.2 ประวัติชีวิตช่างฉะโอด บุญจันทร์

ภาพที่ 6 ช่างฉะโอด บุญจันทร์

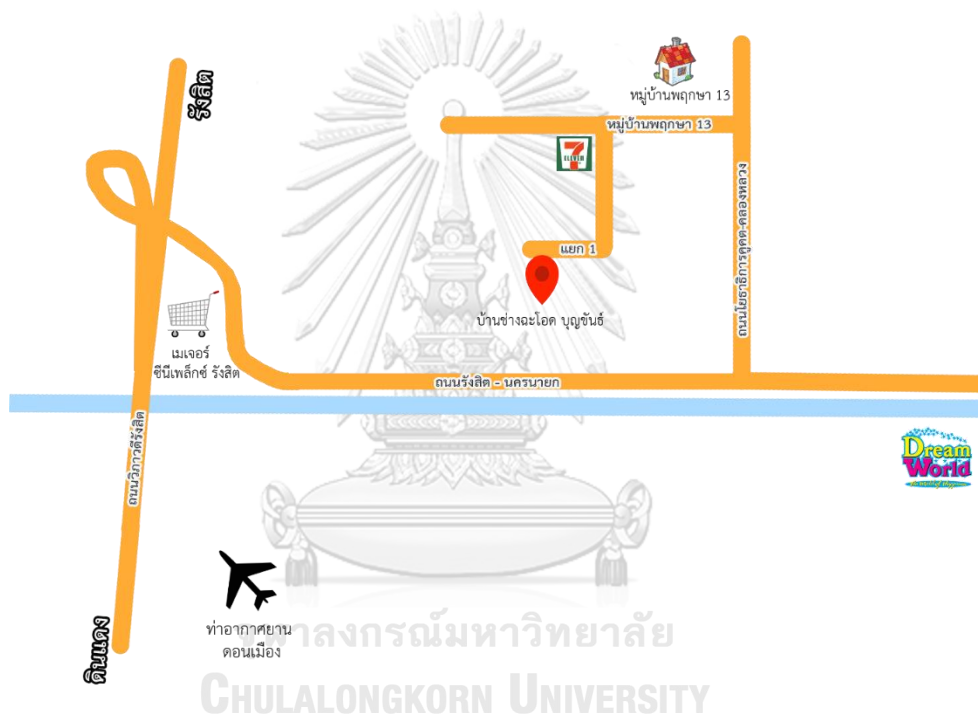
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เกิดวันพฤหัสบดีที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2487 (ปีวอก) ณ บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เกิดโดยหมอต้าแย เป็นบุตรชายของ นายเชิด บุญจันทร์ และนางชื่น บุญจันทร์ มีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ได้แก่

1. นางชูศรี บุญจันทร์
2. นายสะอาด บุญจันทร์
3. นายฉะโอด บุญจันทร์
4. นางเสมอใจ บุญจันทร์
5. นางบัวไซ บุญจันทร์
6. นางพรเพ็ญ บุญจันทร์

ปัจจุบันช่างฉะโอด บุญจันทร์ อาศัยอยู่หมู่บ้านพุกษา 13 บ้านเลขที่ 37/267 หมู่ที่ 4 ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12120 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าถึงเหตุการณ์ในการเข้ามาอยู่ในบ้านหลังปัจจุบันว่า

ลุงได้ย้ายจากบ้านเดิมที่อยู่เกษตร เพราะตอนนั้นที่อยู่เกษตร ลุงเช่าที่ดินเขา เพื่อปลูกบ้าน ไม่ได้เป็นที่ของลุงเอง อยู่มาวันหนึ่ง เจ้าของที่ดินบอกให้ลุง ออกเพื่อจะเอาที่ดินคืน ก็ได้รวมเงินกันทั้งครอบครัวทั้งพ่อ แม่ ลุง มาซื้อบ้าน ที่อยู่ในปัจจุบัน ในเดือนเมษายน พ.ศ.2547 ราคา 1,130,000 บาท 43.9 ตารางวา เมื่อซื้อแล้ว ลุงก็เป็นช่าง มีตรงไหนไม่ถูกใจก็จะต่อเติมและแก้ไข บ้านเองมาเรื่อย ๆ (ฉะโอด บุษขันธ์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 7 แผนที่บ้านช่างฉะโอด บุษขันธ์
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

ภาพที่ 8 บ้านของช่างฉะโอด บุญจันทร์
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ชอบดนตรีตั้งแต่วัยเยาว์ ชอบไปดูดนตรีไทยที่บรรเลงประกอบการแสดง ลิเกอยู่เป็นประจำ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ยังเล่าถึงชีวิตวัยเยาว์ว่า

เมื่อก่อนสมัยลูกเต็ก ๆ จะมีลิเกตามงานวัด ลูกก็ไปตั้งแต่หัวค่ำเลย ไปจองที่ นั่ง โดยจองที่นั่งที่ใกล้กับกระดานที่อยู่บนเวที ไม่ได้ไปดูลิเกเลย ดูแต่ระนาด ชอบมาตั้งแต่เด็ก แต่ก็ไม่มีโอกาสได้เรียนดนตรี เพราะไม่มีคนสอน สมัยนั้นที่โรงเรียนก็ไม่มีสอนดนตรี ฟังจะมีมายุคหลังนี้เอง ถ้าจะเรียนดนตรีจะต้องไปเรียนตามบ้านดนตรีหรือเข้าในเมือง ลูกก็ไปไม่ไหว เพราะตอนนั้นการเดินทางลำบาก สมัยเด็ก ๆ เวลาเล่นกันกับเพื่อน เราก็จะเล่นลิเกกันกับเพื่อน แล้วเราก็เป็นคนตีระนาด เพื่อนก็เล่นเป็นลิเก เอาผ้าขาวม้ามาขึงไว้ข้างหลัง เพื่อทำเป็นฉาก ตอนนั้นก็เริ่มทำระนาดแล้วนะ ทำเป็นระนาดของเล่น โดยเอาไม้ไผ่มาทำ ตอนนั้นสว่านไม่มี ก็ไปเอาเหล็กโตเท่ารูเชือกเผาไฟให้แดง แล้วเจาะรูทำเป็นฝั้นระนาด ราก็ไปหาไม้ตามบ้านมาต่อกับฝั้นมาทำราง เหมือนรางข้าวหมู แล้วเอาฝั้นที่ทำจากไม้ไผ่มาแขวน ตอนนั้นไม่ได้เป็นเสียงอะไร แต่ก็เล่นตามภาษาเด็ก (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เข้าศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 โรงเรียนบ้านหนองหัวลิง จังหวัดนครนายก จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนนายกวัฒนาการ 3 จังหวัดนครนายก ในขณะที่เรียนได้ช่วยบิดามารดาทำไร่ นา ควบคู่กับการเรียนไปด้วย ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงชีวิตวัยเรียนว่า

ได้จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองหัวลิง จังหวัดนครนายก จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนายกวัฒนาการ 3 จังหวัดนครนายก ตอนเรียนก็ได้ช่วยพ่อแม่ทำไร่ นา ควบคู่ด้วย ในยุคนั้นใครที่เรียนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าเรียนสูงมาก พอจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่อแม่ ลุง อยากจะให้ไปเป็นข้าราชการ ไม่ก็ ตำรวจ หรือ ทหาร แต่ที่สนใจ พ่อแม่ กับ ลุง ไม่เหมือนกัน ลุงชอบทำงานสายช่าง พ่อแม่ ให้ ลุง ไป สอบ ตำรวจ ที่ จังหวัด นครปฐม ลุง ก็ ไป สอบ เพราะ ชัดใจ พ่อแม่ ไม่ได้ แต่ ลุง ไม่ ตั้งใจ ทำ ข้อ สอบ เพราะ ลุง ไม่ อยาก เป็น ทหาร แล้ว ลุง ได้ ไป สอบ โรงเรียน อุเทนถวาย เป็น โรงเรียน เกี่ยวกับ ช่าง โดยเฉพาะ ตอน นั้น มี คน มา สอบ เข้า โรงเรียน อุเทนถวาย สอง พัน คน แต่ รับ จริง ๆ แค่ สอง ร้อย คน โดย เริ่ม จาก การ สอบ ข้อ เขียน ก่อน ลุง ทำ ข้อ เขียน ผ่าน แต่ ลุง ไป ตก ข้อ สัมภาษณ์ ก็ เลย ไม่ได้ เรียน ช่าง ก็ กลับ มา เป็น ครู วิชา ที่ โรงเรียน บ้านหนองหัวลิง (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

2.2.1 ชีวิตครอบครัว

ภาพที่ 9 ช่างฉะโอด บุญจันทร์และครอบครัวถ่ายรูปรองานรับปริญญาลูกสาว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้สมรสกับนางจำเนียร เพ็องฟู มีบุตรทั้งหมด 3 คน ได้แก่

1. นางสาวอนรรักษ์ บุญจันทร์
2. นายณรงค์ศักดิ์ บุญจันทร์
3. นายพงศ์กร บุญจันทร์

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงชีวิตครอบครัวว่า

ได้รู้จักนางจำเนียร เพ็องฟูครั้งแรก ซึ่งตอนนั้นเขาได้มาทำงานทำในกรุงเทพฯ ได้ประกอบอาชีพอยู่ที่ร้านเสริมสวยในกรุงเทพฯ ลุงก็ได้ไปรับเหมาก่อสร้างที่ร้านเสริมสวย ก็เจอกัน จึงเกิดคิดชอบ ลุงก็ได้มานั่งรอที่ร้านกาแฟ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับร้านเสริมสวย ก็ได้ไปรับไปส่งทุกวัน ตอนนั้นลุงก็ยังไม่มียอดส่วนตัว เดินทางโดยรถเมล์ ราคา 50 สตางค์ บางครั้งก็นั่งแท็กซี่กลับบ้านมาได้ 1 ปี ทัศนนิสัยตรงกัน ก็เลยตกลงแต่งงานกัน ณ จังหวัดลพบุรี เป็นบ้านเกิดของป้า หลังจากแต่งงานลุงได้มาเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างเอง และป้าก็ออกจากร้านเสริมสวยมาทำหน้าที่แม่บ้าน มีลูก 3 คน

มีนางสาวนุรักษ์ บุญจันทร์ นายณรงค์ศักดิ์ บุญจันทร์ และนายพงศ์กร บุญจันทร์ คนแรกนางสาวนุรักษ์ บุญจันทร์เรียนมัธยมศึกษาจบจากโรงเรียน หอวัง ก็ได้ไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยหอการค้า ส่วนคนที่สองนายณรงค์ศักดิ์ บุญจันทร์จบมัธยมที่โรงเรียนสายปัญญา รังสิต พอจบมัธยมตอนแรกได้ไป เรียนที่วิทยาลัยช่างศิลป์ ลาดกระบัง แต่ลุงต้องไปลาออก เพราะไกล แล้วถ้าไปเช่าหออยู่แถว ๆ นั้น ลุงต้องเสียคนแน่นอน ก็เลยไปลาออก ก็ให้ไปสอบที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เรียนได้ประมาณ 1 เทอม ไม่ชอบก็เลยลาออกอีกครั้ง ก็เลยให้มาอยู่บ้านแล้วถ่ายทอดวิชาทำเครื่องดนตรี ให้เขา เชื่อไหมว่าลุงสอนลูกมาไม่เคยบังคับลูกเลย ว่าต้องทำการบ้าน หรืออ่านหนังสือ ลุงจะดูเกรดทีเดียวตอนจบการศึกษาเลย จะรู้เลยว่าคนไหน ขี้เกียจไม่ขี้เกียจ แต่ก็ไม่มีลูกคนไหนติด 0 ติด ร (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ภาพที่ 10 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เข้าพิธีสมรสกับนางจำเนียร เพ็ญฟู
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 11 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ถ่ายรูปงานแต่งงานลูกสาว
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 12 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ถ่ายรูปในงานรับปริญญาลูกชาย
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 13 ช่างฉะโอด บุญจันทร์กับครอบครัว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

2.2.2 ประวัติการทำงานช่าง

ภายหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ประกอบอาชีพเป็นครูอาสาที่โรงเรียนบ้านหนองหัวลิง 1 ปี และได้ออกไปหางานทำที่กรุงเทพฯ โดยเป็นช่างทั่วไป ช่างทาสี และเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ดังนี้

ช่างทั่วไป

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เริ่มทำอาชีพเป็นช่างทั่วไปกับบริษัทของคนจีน ช่างทั่วไปจะรวมทุกอย่าง เช่น งานปูน งานไม้ งานต่อเติมบ้าน งานไฟฟ้า ซึ่งในขณะนั้นได้เงินค่าแรงวันละ 18 บาท ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงชีวิตการทำงานช่างทั่วไปว่า

หลังจากได้มาเป็นครูอาสาที่โรงเรียนบ้านหนองหัวลิง 1 ปี ก็ได้ลาออกมาใช้ชีวิตที่กรุงเทพฯ เพื่อไปหางานทำ โดยมีพี่ ๆ เป็นช่างก่อสร้างอยู่ที่กรุงเทพฯ อยู่แล้ว พี่ ๆ เขาก็ให้มาอาศัยด้วย แล้วช่วยหางานให้ด้วย ตอนแรกก็สมัครเข้าทำงานเป็นช่างกับบริษัทของคนจีนโดยเริ่มต้นเป็นช่างทั่วไป ช่างทั่วไปก็จะทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานปูน งานไม้ งานต่อเติมบ้าน งานไฟฟ้า

ซึ่งจะต้องทำหมดทุกอย่างที่เขาสั่งให้ทำ ตอนนั้นได้เงินวันละ 18 บาท
ข้าวแกงจานละ 2 บาท (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ช่างทาสี

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีเพื่อนซึ่งทำอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ได้ชักชวนช่างฉะโอด บุญจันทร์ไปเป็นช่างทาสี ช่างฉะโอด บุญจันทร์จึงได้ทำงานควบคู่กันทั้งสองที่เป็นช่างทั่วไปกับบริษัทคนจีนและเป็นช่างทาสีกับเพื่อนที่เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงการทำงานเป็นช่างทาสีว่า

ต่อมาเพื่อนเป็นผู้รับเหมายู่ ก็ให้มาเป็นช่างทาสี ลุงก็ไป วันไหนงานฝั่ง
บริษัทไม่มีก็ไปทาสีกับเพื่อน ทำทั้งสองที่ สะสมวิชาช่างเรื่อยมา ตอนนั้นพ่อแม่ก็ปล่อยแล้ว เพราะเห็นลูกโตแล้ว ลูกมาทางสายอาชีพนี้แล้ว จนอายุได้
ประมาณ 23 ปี ก็ได้ไปบวชให้พ่อแม่ ณ วัดหนองหัวลิงได้ 1 พรรษา ก็ได้ลา
สิกขาไปทำงานเป็นช่างทาสีเหมือนเดิม (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21
มีนาคม 2563)

ผู้รับเหมาก่อสร้าง

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ทำงานเป็นช่างทั่วไปและทำงานเป็นช่างทาสีเรื่อยมา จนมีความรู้ในเรื่อง
ช่างพอสมควร จึงได้ผันตัวเองเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างเอง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้รับงานทั่วประเทศ
และได้แต่งงานกับนางจำเนียร เพ็ญฟู แต่ในช่วงวิกฤตต้มยำกุ้งทำให้ช่างฉะโอด บุญจันทร์ขาดทุนเป็น
จำนวนมาก จึงได้กลับมาอยู่บ้าน จึงคิดริเริ่มเป็นช่างเครื่องดนตรีและทำฝืนระนาดอย่างจริงจัง
ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงการผันตัวเป็นผู้รับเหมาและเริ่มเป็นช่างทำเครื่องดนตรีว่า

พอเริ่มมีความรู้เรื่องงานช่างเยอะ ก็ได้ผันตัวมาเป็นผู้รับเหมา ก่อสร้าง
ช่างไม้ ต่อเติมบ้าน มาเรื่อยจนได้แต่งงานเมื่ออายุ 31 ปี กับนางจำเนียร
เพ็ญฟู ตอนนั้นอาศัยอยู่แถว ๆ เกษตร ในตอนนั้นลุงรับงานใหญ่จะมี
ลูกน้องประมาณ 40 คน ลุงรับเหมาที่สนามบินอุดรธานี ทำบ้านพักของชั้น
ประทวน พอเสร็จที่สนามบินอุดรธานี ก็ไปทำบ้านพักระดับ 9 กับ

ห้องประชุม ที่สนามบินหาดใหญ่ แล้วไปทำรั้วกับระบบสาธารณูปโภคที่ สนามบินภูเก็ต รั้วที่ออกข่าว ที่เครื่องบินแอร์เอเชียไกลไปชนนั้นแหละ แล้วได้ไปทำท่าเรือเฟอร์รี่ที่เกาะสมุย ตอนนั้นไปอยู่ที่นั่น 3 ปี พอทำท่าเรือเสร็จเรียบร้อย ก็รับงานสร้างรีสอร์ทแถว ๆ นั้นต่อ ตอนนั้นเดินทางโดยรถปิคอัพ ไปภูเก็ตไปสมุยก็ขับรถปิคอัพไปตลอด ตอนหลังก็ได้เลิกเป็นผู้รับเหมา ในช่วงยุคต้มยำกุ้ง คือตอนนั้นรับงานแล้วค่าเงินบาทลอยตัวทุกอย่างจบเลย ลุงขาดทุนเป็นล้านเลย เงินจะจ้างรถบรรทุกขนของกลับจากใต้มากรุงเทพฯ ยังไม่มี รถบรรทุกคันละหนึ่งหมื่น ลุงเลยตัดสินใจไปบอกวัดใกล้ ๆ สนามบินว่า จะถวายไม้ประมาณ 3 คันรถสิบล้อ เครื่องไม้ปูน 3 เครื่องให้กับวัด รวมมูลค่าเป็นแสนเลย เพราะไม่มีเงินจ้างรถขนกลับ เราก็เหลือแค่รถปิคอัพคันเดียว ก็ขับกลับกับภรรยามากรุงเทพฯ กลับมาก็มาอยู่เฉย ๆ ตั้งนาน แล้วเริ่มคิดจะทำฝืนระนาดขายอย่างจริงจัง แต่ก่อนหน้านั้นตอนที่เป็นผู้รับเหมา ก็ทำฝืนมาเรื่อย ๆ แล้ว (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ภาพที่ 14 ช่างฉะโอด บุญจันทร์และภรรยา ในขณะที่ประกอบอาชีพเป็นผู้รับเหมา
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ช่างเครื่องดนตรี

ในขณะที่ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ยังประกอบอาชีพเป็นช่างอยู่ ท่านได้ซื้อฝืนระนาดเอกมา 1 ฝืน และพบว่าฝืนนั้นมีคุณภาพที่ไม่ดี ช่างฉะโอด บุญจันทร์จึงมีความคิดริเริ่มทำเครื่องดนตรีเอง โดยใช้วิธีการสังเกตและวิเคราะห์จากฝืนระนาดเอกที่ซื้อมา และฝืนระนาดเอกที่พบเจอทั่ว ๆ ไป ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงประสบการณ์ด้านงานช่างดนตรีว่า

ในขณะที่ทำอาชีพช่าง ก็มีใจรักดนตรีไทย ไม่ว่าจะงานไหนมีดนตรีไทย จะหยุดดูตลอด และบางครั้งเจอวงที่รู้จักก็เข้าไปช่วยตีจังหวะเล่นดนตรีร่วมกับเขาบ่อย ๆ ตอนนั้นตีผิดตีถูก ได้เงินไม่ได้เงินก็ไป เพราะชอบดนตรีไทย ต่อมามีความอยากได้ฝืนระนาดสักฝืน ก็ได้ไปติดต่อซื้อฝืนระนาดที่แปดริ้วมา 1 ฝืน ราคาประมาณ 3,500 บาท ซึ่งสมัยนั้นราคาแพง ก็ได้ซื้อมาให้เพื่อนที่เล่นดนตรีไทยเก่ง ๆ ดู เพื่อนบอกว่าเสียงไม่ค่อยดัง เสียงอับ เขาก็ถามมาว่าซื้อมาทำไม เราก็ตอบไปว่า ก็ไม่รู้ มีคนพาไปเราก็ไป เขาบอก 3,500 บาท เราก็ไม่รู้เรื่อง ก็เลยซื้อมา อยู่มาเรื่อยก็ได้มาฝึกตี ก็เริ่มรู้ว่าฝืนเสียงอับก็เริ่มวิเคราะห์ โดยเคาะทีละลูกว่าลูกไหนเสียงดัง ลูกไหนเสียงไม่ดัง ก็เลยคุยกับเพื่อนว่า โกงเราได้โกงไป ถ้าเราเหล่าเองทำเองไม่ได้ ให้มันรู้ไป นี่คือจุดเริ่มต้นของการทำงานช่างเครื่องดนตรี เพราะว่าฝืนที่เราโดนโกงมาเป็นบทเรียนสอนให้เรารู้เลย ก็เริ่มเหล่าฝืนเองเลย (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ช่างฉะโอด บุญจันทร์เริ่มทำระนาดเอกด้วยตัวเอง โดยใช้วิธีดูตัวอย่างในเรื่องของการปาดหัว ลูกระนาดเอก ปาดท้องลูกระนาดเอกจากฝืนระนาดเอกที่ได้ซื้อมา ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้เล่าถึงเริ่มทำระนาดเอกด้วยตัวเองว่า

ลุงมีพื้นฐานในงานช่างและเป็นช่างไม้อยู่แล้ว ตอนแรกก็ดูตัวอย่างของคนอื่น ถอดรหัสออกมา เช่น ที่เขาปาดหัวลูกระนาด ปาดท้องลูกระนาด น่าจะเกี่ยวกับเรื่องเสียง ก็ได้มาทดลองทำเรื่อย ๆ จนสำเร็จมาฝืนหนึ่ง คนโน้นคนนี้มาเห็น เขาก็บอกว่ายังไม่ดี บางคนที่มีความรู้เรื่องช่างก็บอกให้แก้ตรงนี้

แก้ตรงนั้น ก็ได้กลับมาคิดและลองแก้ดู เริ่มแก้กระสวน เอาตรงนี้ออกหน่อย ตรงนี้ให้เว้าหน่อย ก็เริ่มจะได้ผล ก็เลยไปชวนคนโน้นคนนี้มาลองตีดู เขาก็บอกว่าเริ่มเข้าท่าแล้ว ก็จำวิธีนี้ไว้ ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญ และได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ใช้วิธีการนำผืนระนาดเอกไปให้นักดนตรีอาชีพทดสอบตามงานศพ เพื่อประเมินในเรื่องของลักษณะทางกายภาพและคุณภาพเสียง เมื่อผืนระนาดเอกเริ่มมีคุณภาพ ต่อมาลูกค้าเริ่มมาให้ช่างฉะโอด บุญจันทร์ทำผืนระนาดเอกให้เรื่อย ๆ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้เล่าถึงการนำระนาดเอกที่ทำเสร็จไปทดสอบในงานศพว่า “เวลามีงานเล่นดนตรีตามงานศพ เราก็เอาผืนระนาดของเราไปด้วย เอาไปให้เขาลองตีดู เขาบอกว่าดี ก็เลยได้ยึดหลักตรงนั้นมา และได้มาปรับปรุงแต่งมาเรื่อย ๆ โดยไม่ย่อท้อ” (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เริ่มหาไม้มาทำผืนระนาดเอกและระนาดทุ้มด้วยตัวเอง และเริ่มมีลูกค้าเข้ามาถามหาผืนระนาดเอกและระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ที่ทำเสร็จแล้วอยู่เรื่อย ๆ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้เล่าถึงหาไม้มาทำผืนระนาดเอกและระนาดทุ้มว่า

ตอนหลังก็ได้ไปเสาะหาไม้มา ก็ผ่าแล้วเหลาแขวนเก็บไว้ ก็มีคนมาซื้อตลอด ไม่เคยเหลือ ขายหมดตลอด มีแต่คนมาถามว่ามีผืนบ้างไหม หลังจากนั้น ประมาณ 10 ปี ตอนนั้นไม้หาไม่ยากเหมือนสมัยนี้ ได้ไปซื้อไม้ที่จังหวัดแพร่ มา 4 ท่อน ราคาประมาณ 450 บาท ถือว่าถูกมาก ก็ได้นำมาเหลาผืน ได้ทั้งหมด 10 ผืน ขาย 6 ผืน และเก็บไว้ใช้เอง 4 ผืน ตอนนั้นขายผืนละ 18,000 - 20,000 บาท ซึ่งราคาไม่ถูก แต่ก็ขายหมด คนซื้อมาเคาะตีดูไม่ต่อราคาสูงเลยสักบาท บางคนเงินไม่พอ ก็รีบบางเงินมัดจำไว้ก่อน กลัวลุงจะไปขายให้คนอื่น ต่อมาก็ได้ไปหาไม้ที่จังหวัดตราด เพราะเขาบอกว่าไม้ไผ่จังหวัดตราดดี ซื้อไม้ไผ่จะไม่สูง หลังจะเรียบสวย ตอนนั้นลุงเกือบตก กอไผ่ ตอนนั้นลุงป็นต้นไผ่เอง ป็นขึ้นไปตัดแล้วจะเป็นลม แต่ตอนนี้ไม้ไผ่จังหวัดตราดไม่ค่อยมีแล้ว มีแต่ลำเล็ก ลำใหญ่เหมือนเมื่อก่อนไม่มีแล้ว เพราะชาวประมงเอาลงทะเลหมด เอาไปทำคันทูจับปลาทะเล ชาวประมงเขาต้องใช้ไม้ยาวปักลงไปกลางทะเล ต่อมาลุงเริ่มวิเคราะห์เรื่องไม้

ไม้แต่ละภาคเสียงเป็นยังไง แต่แต่ละภาคเสียงไม้ไม่เหมือนกันนะ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ เสียงไม้จะแตกต่างกัน เสียงจะไม่เหมือนกัน ถ้าคนที่ฟังกระแสบอก จะรู้เลยว่าเสียงไม้เหมือนกัน ก่อนที่เราจะเอาไม้มา เหลา เราต้องจับไม้เคาะก่อนว่าเสียงจะกังวานยังไง อับไหม ถ้าไม้ไหนเสียง กังวานเราก็คัดมาทำฝืน ถ้าเสียงอับเราก็ก็นำเอา ตอนหลังมาเริ่มมีคนมาถาม ว่า ว่างไหมช่วงนี้ เหลาฝืนให้หน่อย ตอนนั้นเราก็ก็นำไม้มาทำฝืน ก็ได้บอก ให้เขาหาไม้มาเอง เขาก็ไปหาไม้มา แล้วเราก็ก็นำมาให้เขา คือตอนนั้นไม่รู้ แหล่งไม้เลย บางคนเอาไม้มาให้ลองทำให้ ประมาณ 6 กระสอบ โดยผ่ามาเป็น ชีก ๆ แล้ว ลุงก็ได้เหลาให้เขาไปประมาณ 6 ฝืน แต่ตอนนั้นเสียงไม้ไม่ค่อยดี เท่าไหร่ เพราะไม้ไม่ดี ไม้ไม่สมบูรณ์ แต่เขาก็บอกไม่เป็นไร เพราะเขาเอาไป ให้เด็กที่ เขาสอนที่ โรงเรียน ช่อมบรลง ไม่ได้เอาไปออกงาน (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ภายหลังจากช่วงฉะโอด บุญจันทร์ทำระนาดเอกและระนาดทุ้มจนขายดี จึงได้เริ่มทำไม้ตี ระนาด โดยมีวิธีคล้ายกับการทำระนาดเอก คือ ไปซื้อไม้ตีของคนอื่นมาเป็นตัวอย่าง และพัฒนาจน เป็นรูปแบบของตัวเอง ช่วงฉะโอด บุญจันทร์ ได้เล่าถึงวิธีการทำไม้ตีระนาดว่า

พอเริ่มทำฝืนได้แล้ว ก็ได้ฝึกทำไม้ตีระนาด ตอนแรกก็ไปซื้อไม้ตีระนาดจาก อุดรยามา คู่ละ 80 บาท แล้วมาแกะดูว่าทำยังไง ตอนนั้นทำแล้วรู้สึกใหม่ซ้ำ ๆ หลายรอบ ข้าวปลาที่ไม่กิน บางครั้งกินนอนไม่หลับ นอนคิดตลอด บางครั้งคิด ออกก็ต้องลุกขึ้นมาทำเลยตอนกลางคืน จนทำได้สำเร็จ พอมีงานบรลงตาม วัด ลุงก็เอาไม้ตีไปให้เขาลองตีดู ปรากฏว่าผลออกมาดี นักดนตรีในวงก็บอก ให้ทำให้คู่หนึ่ง ต่อมาเริ่มขยายวงกว้าง ปากต่อปาก ไม้ตีก็เริ่มขายดี ขาย ตั้งแต่คู่ละ 150 บาท บ้านหลังนี้ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ก็ทำไม้ตีแลกกบ้าน พอขายไม้ระนาดได้ก็เอาเงินมาซื้ออุปกรณ์ทำบ้าน แต่ค่าแรงไม่เสียนะ เพราะ ลุงทำกับลูกชายกันเอง บ้านหลังนี้ก็ประมาณห้าถึงหกแสนเหมือนกันนะ จริง ๆ แล้วคนระนาดจะต้องมีไม้ประจำตัวไว้คนละ 5 คู่ 1. คือไม้ไล่ 2. ไม้แข็งสำหรับเครื่องปีพาทย์มอญ เพราะระนาดต้องเสียงโต ถึงจะคุม

เครื่องอื่น ๆ ได้ 3. ไม้แข็งสำหรับเครื่องเป่าพาทย์ไทย ระยะเวลาต้องเสียงแหลม ถึงจะเพราะ เพราะมีซี่องวงจำกัดอยู่ 4. ไม้ نرم ระยะเวลาทโหรี จะต้องแคบเล็ก หน่อย เพราะฟันมโหรีลูกจะเล็ก 5. ไม้ نرم ระยะเวลาปกติ ไม้ซี่องมอญก็ เหมือนกัน โค้งแรกจะต้องแข็งหน่อย โค้งต่อมาเสียงจะต้องรองลงมา เพราะ โค้งแรกจะต้องเป็นคนขึ้นเพลงจะต้องชัดเจน จึงต้องใช้ไม้ที่แข็ง (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

ภาพที่ 15 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ขณะลองเสียงลูกระนาดทุ่ม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

2.2.3 ทักษะคติด้านงานช่างในปัจจุบัน

ภาพที่ 16 ช่างฉะโอด บุญชันธุ์ขณะลงเสียงฝืนระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ช่างฉะโอด บุญชันธุ์สร้างเครื่องดนตรีโดยยึดหลักคุณภาพและมาตรฐาน เน้นความถูกต้องสวยงาม และคุณภาพดี ช่างฉะโอด บุญชันธุ์ ได้เล่าถึงทักษะคติด้านงานช่างในปัจจุบันว่า

งานช่างในปัจจุบัน ความสากหรือมาตรฐานจะไม่ค่อยมี แตกต่างจากช่างเมื่อก่อนที่เขามีความเป็นมาตรฐานสาก เขาจะยึดหลักนี้ไว้เป็นหลักเกณฑ์การทำงาน เดี่ยวนี้ทำอะไรง่าย ๆ ทำฝืนระนาดขอแค่ให้เป็นลูก ๆ ให้เป็นรูปร่าง ไม่ได้นึกถึงหลักสากว่าถูกต้องตามเอกลักษณ์หรือไม่ ขอแค่ทำได้ไวได้เร็วเท่าไรยิ่งดี เน้นปริมาณมากกว่าความถูกต้อง ฝืนระนาดเอกเอกลักษณ์จริง ๆ แล้ว ต้องเหมือนของคนรุ่นเก่าที่เขาได้กำหนดไว้ว่าจะเป็นเอกลักษณ์รูปร่างแบบไหนยังไง แม้กระทั่งการปาดหัว การเหลาตั้งแต่ลูกต้นไปถึงลูกยอด จะต้องเล็กใหญ่ยังไง จะต้องเรียงตามลำดับ ลูกต้นจะต้องกว้างโตและเล็กลงมาตามลำดับ การปาดหัวก็เหมือนกัน เดี่ยวนี้ปาดเท่ากันหมด ความจริงแล้วการปาดหัวต้องเป็นเอกลักษณ์ของฝืนระนาด ลูกท้ายจะต้องหนา เพื่อให้เสียงช่วยทำให้ลงต่ำ ลูกยอดปาดเหลือบางเพื่อช่วยดันให้เสียง

สูงขึ้น จะต้องปวดให้หนาเรียวเล็ก เดียวนี้ทำเท่ากันหมดแล้วใช้ตะกั่วแทน
 ถามว่าดั่งไหมก็ดั่ง แต่ไม่ถูกต้องเอกลักษณ์ที่แท้จริง บางคนทำออกมาเพื่อ
 เน้นเฉพาะเสียง แต่ไม่ได้เน้นความถูกต้อง การเจาะรู การปวดท้อง
 การปวดหัว จะต้องปวดจุดไหนมาเพื่อให้สโลป รุ่นหลังจะปวดเฉพาะปลาย ๆ
 ถ้าให้ลู่ไปเป็นกรรมการประกวดผีนนะ ลุงจะต้องเน้นเรื่องนี้มาก ในเรื่อง
 ของความสวยงาม ความถูกต้อง เรื่องเสียง เรื่องไม้ ส่วนเรื่องของการ
 แกะสลักรางเดียนี่ก็ทำไม่ถูก ไปทำลายแบบจีน แต่นี่เป็นเครื่องดนตรีของ
 ไทย แต่ไปทำลายจีน ซึ่งไม่ถูกต้อง ส่วนในเรื่องของการบรรเลงฆ้องวงใหญ่
 ต้องตีประคอบอย่าไปตีเปิด เดียนี่ตีเปิดไม้กัน สังเกตได้จากคนรุ่นเก่า
 เขาจะยกไม้ไม่สูงแต่เสียงเพราะ เมื่อก่อนแค่จับไม้ผิดก็ไม่ได้แล้ว เดียนี่ไม่ได้
 เพราะเขากฎหมายออกมาไม่ให้ตีเด็ก ระนาดก็เหมือนกัน ต้องไม่ประคอบมือ
 ต้องตีเปิดเพื่อให้กังวาน (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

2.2.4 พิธีกรรมและความเชื่อของช่างฉะโอด บุญจันทร์

ความเชื่อในงานช่างทั่วไป

ช่างฉะโอด บุญจันทร์มีความเชื่อในเรื่องของการสร้างบ้านไต่บ้าน ซึ่งจะต้องมีขันไหว้ครู
 เพื่อความเป็นสิริมงคลทั้งเจ้าของบ้านและช่างสร้างบ้านไต่บ้าน ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าถึงความเชื่อ
 ของการสร้างบ้านไต่บ้านว่า

เวลาลู่ไปทำบ้าน ในการทำบ้านไต่ใหม่ ลุงจะให้เจ้าของบ้านทำขันให้ลู่ด้วย
 คนโบราณถือว่าบ้านไต่คือของที่ถูกละเหยียบย่ำเป็นสิ่งแรกก่อนเข้าบ้าน ลุงจะให้
 เจ้าของบ้านเตรียมขันให้ลู่ไหว้ เพื่อเป็นสิริมงคลทั้งเจ้าของบ้านและช่างด้วย
 จะเป็นความเชื่อส่วนบุคคล บางคนก็ไม่ทำ แต่ลุงคิดว่าทำแล้วดี เป็นสิริมงคล
 (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

พิธีกรรมบูชาครูและพิธีกรรมไหว้ครู

ช่างฉะโอด บุญจันทร์จัดงานไหว้ครูที่บ้านเป็นประจำทุกปี เพื่อเคารพสักการะครูบาอาจารย์ทุก
 แขนง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าถึงการจัดงานไหว้ครูที่บ้านว่า

ที่จัดงานไหว้ครูที่บ้าน ลุงมีความเชื่อ เคารพ และสักการะครูบาอาจารย์
 ทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นครูที่เป็นเทพ ครูช่างทั่วไป ครูช่างก่อสร้าง ช่างดนตรี
 ไทย ครูดนตรีไทย ลุงจะจัดพิธีไหว้รวมหมด บางครั้งเครื่องมือ เช่น กบไสไม้
 เรื่อย สว่าน ไม้บรรทัด ลุงจะใส่พานเข้าพิธีด้วย พระวิษณุกรรมก็เป็นเทพ
 แห่งช่าง เชื่อว่าเป็นผู้สร้างเครื่องมือและสิ่งของต่าง ๆ บนโลก ลุงจะไหว้ครู
 ทุกแขนง เพื่อเป็นสิริมงคล ลุงจัดงานไหว้ครูแต่ครั้งลุงจะเตรียมเงินไว้
 อย่างน้อย 50,000 บาท เพื่อใช้จ่ายในงานไหว้ครู เช่น ค่าปัจจัยถวายพระ
 ค่าตอบแทนผู้บรรเลงหน้าพาทย์ ค่าตอบแทนผู้อ่านโองการ ค่าอาหารเพื่อ
 เลี้ยงคนที่มางาน ค่าอาหารที่ถวายครู ทั้งของสุกและของดิบ ฯลฯ ลุงจะไม่
 รับเงินหรือซองจากคนที่มางาน แค่มาร่วมงาน มาบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล
 มาสืบสานวัฒนธรรมด้วยกัน แค่นี้ลุงก็พอใจแล้ว (ฉะโอด บุญจันทร์,
 สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 17 พิธีไหว้ครูบ้านช่างฉะโอด บุญจันทร์

ที่มา: ณรงค์ศักดิ์ บุญจันทร์ วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

พิธีกรรมรับมอบเป็นผู้อ่านโองการพิธีไหว้ครู

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้รับมอบเป็นผู้อ่านโองการพิธีไหว้ครูจากนายพุง แสงทับทิม หรือครูเบิ้ม ดอนเมือง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าถึงการรับมอบเป็นผู้อ่านโองการพิธีไหว้ครูว่า

ลุงได้รับมอบให้เป็นผู้อ่านโองการจากครูเบิ้มมาแล้ว ลุงสามารถอ่านโองการ หรือครอบมือดนตรีได้ ครูเบิ้มได้เรียกลุงไปคุย แยกบอกว่าให้ลุงรับมอบ โองการเพื่อสืบทอดต่อ เพราะเขาอายุมากแล้ว กลัวจะไม่มีคนทำต่อสืบทอด ครูเบิ้มก็ได้รับมอบโองการให้ทำงานไหว้ครูบ้านลุงเลย การรับมอบโองการไหว้ครู เขาจะต้องมอบให้คนที่มีความดี ต้องมีนิสัยดี ถ้าไม่มีศีลมีธรรม จะเข้าตัวทั้งคู่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้และผู้รับมอบ ก่อนจะอ่านโองการที่ไหน ก็แล้วแต่ ก่อน 7 วันจะต้องถือศีล 5 ให้ได้ แต่ทุกวันนี้ลุงยังไม่อ่านโองการเอง นะ เพราะว่าครูบาอาจารย์ยังอยู่ ถ้าลุงอ่านโองการเอง จะถือว่าข้ามหน้า ข้ามตาครูบาอาจารย์ของเรา เป็นเรื่องของการให้เกียรติครูเรา ถ้าครูเรายัง อยู่ต้องให้ครูเราทำ แต่ถ้าครูเราไม่อยู่แล้ว เราจะต้องเป็นผู้สืบทอด แต่ปัจจุบันจะอ่านด้วยกัน แต่จะต้องเชิญเข้ามาเป็นประธาน เพราะเป็นครู ของลุง (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

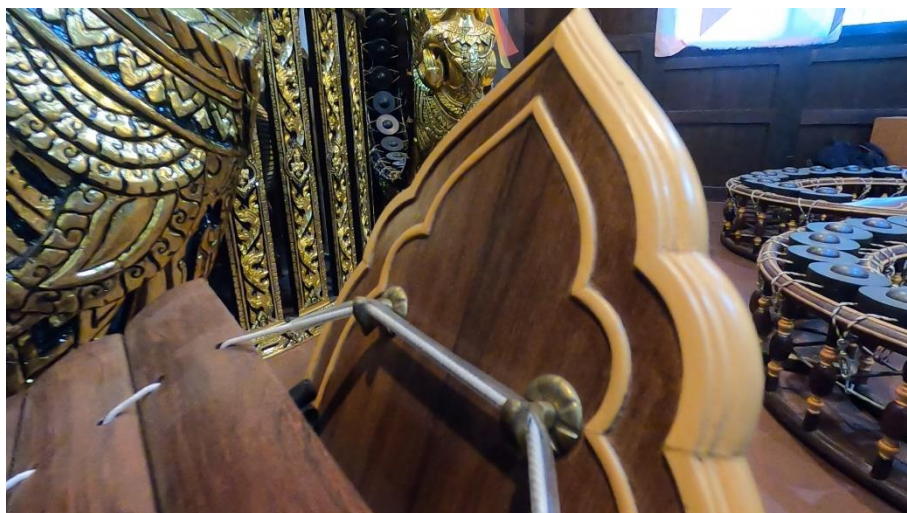
ภาพที่ 18 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ (ชาย) และนายพุง แสงทับทิม (ขวา)
ขณะอ่านโองการประกอบพิธีไหว้ครู
ที่มา: ณรงค์ศักดิ์ บุญจันทร์ วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

ความเชื่อและแรงบันดาลใจในการสร้างเครื่องดนตรีไทย

ช่างฉะโอด บุญจันทร์มีความชอบดนตรีไทย ต้องการสร้างเครื่องดนตรีไทยให้มีความสวยและมีคุณภาพ และเชื่อว่าเป็นลิขิตจากครุฑยเทพ ที่มอบแรงบันดาลใจให้ทำเครื่องดนตรีไทยได้สำเร็จ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าถึงแรงบันดาลใจในการทำเครื่องดนตรีไทยว่า

ลุงมีความชอบดนตรีไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเครื่องดนตรีหรือเพลงไทย เมื่อชอบแล้วลุงจะพยายามแต่งและสร้างเครื่องดนตรีไทยให้สวยและมีคุณภาพ เมื่อเวลารวมวงกันแล้ว แต่ละเครื่องจะต้องประสานกันอย่างลงตัว ผู้บรรเลงเมื่อได้ตีเครื่องที่ดีก็จะไม่เบื่อ อยากตีไปตลอด ลุงจะสร้างและพัฒนาขึ้นมาใหม่เรื่อย ๆ ตอนนี้นุงก็ได้ทำรางประกอบไม้โมกและยกขอบให้นูนขึ้นมาเพื่อให้เป็นกรอบและมีมิติมากขึ้น และลุงเชื่อว่ามีแรงศรัทธาของพ่อแก่ทำให้ลุงสร้างเครื่องดนตรีจนประสบความสำเร็จ มีบางคนพยายามทำเครื่องดนตรี แต่ก็ทำไม่ได้ ไม่เข้าใจหลักการ รูปร่างลักษณะของเครื่องดนตรี

ไทย ซึ่งเรื่องนี้ลู่เชื่อว่าพ่อแก่มอบแรงบันดาลใจมาให้ลู่ เพื่อทำเครื่องดนตรี
ไทยให้สำเร็จ (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 19 รางประกอบไม้โมกยกขอบให้นูน
เพื่อให้เป็นกรอบและมีมิติมากขึ้น
ที่มา: ปรีทัศน์ เรื่องยิ้ม วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

พิธีกรรมและความเชื่อของช่างฉะโอด บุญจันทร์ ประกอบด้วยความเชื่อในงานช่างทั่วไป ช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีความเชื่อในเรื่องของการสร้างบ้านไต่บ้าน ซึ่งจะต้องมีขันไหว้ครู เพื่อความเป็นสิริมงคลทั้งเจ้าของบ้านและช่างสร้างบ้านไต่บ้าน นอกจากนี้พิธีกรรมบูชาครูและพิธีกรรมไหว้ครู ช่างฉะโอด บุญจันทร์จะจัดงานไหว้ครูที่บ้านเป็นประจำทุกปี เพื่อเคารพสักการะครูบาอาจารย์ทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นครูที่เป็นเทพ ครูช่างทั่วไป ครูช่างก่อสร้าง ครูดนตรีไทย สำหรับพิธีกรรมรับมอบเป็นผู้อ่านโองการพิธีไหว้ครู ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้รับมอบเป็นผู้อ่านโองการพิธีไหว้ครูจาก นายพยุ่ง แสงทับทิม ปัจจุบันสามารถอ่านโองการและครอบมือดนตรีได้ และความเชื่อในการสร้างเครื่องดนตรีไทย ช่างฉะโอด บุญจันทร์มีความชอบดนตรีไทย ต้องการสร้างเครื่องดนตรีไทยให้มีความสวยและมีคุณภาพ จึงเชื่อว่าเป็นลิขิตจากดุริยเทพที่ได้มอบแรงบันดาลใจให้ทำเครื่องดนตรีไทยได้สำเร็จ

จากการศึกษามูลบทที่เกี่ยวข้องกับกรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้ม พบว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการคิดสร้างระนาดทุ้มเลียนแบบระนาดเอก แต่เหลาลูกระนาดให้มีขนาดกว้างและยาวกว่าลูกระนาดเอก ในการบรรเลงระนาดทุ้ม โบราณได้วางรูปแบบวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มไว้กว้างขวางและมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เพราะฉะนั้นคนที่บรรเลงระนาดทุ้มจะต้องเป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบ และสามารถเพิ่มอรรถรสของเพลงที่บรรเลงในวงนั้น ๆ ช่างฉะออด บุญจันทร์มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพช่างทั่วไป ได้แก่ ช่างไฟฟ้า ช่างปูน ช่างไม้ ช่างทาสี ช่างไฟฟ้า ผู้รับเหมาก่อสร้าง จึงนำประสบการณ์การประกอบอาชีพช่างมาพัฒนาในการสร้างเครื่องดนตรีรวมทั้งผืนระนาดทุ้ม และพัฒนาฝีมือกรรมวิธีการสร้างจนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 3

กรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

การศึกษาศิลปะกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ สำหรับเนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการเก็บข้อมูลวิจัยแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าไปเป็นผู้ช่วยทำฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ ในกระบวนการสร้างและการสัมภาษณ์ ณ บ้านของช่างฉะโอด บุญจันทร์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งจะแบ่งประเด็นที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม

3.2 ขั้นตอนการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

3.1 วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างฝืนระนาดทุ้มประกอบด้วย ค้อนเหล็ก ไม้บรรทัดหรือไม้ฉาก มีด เลื่อย ใบมีดกบไสไม้ กบผิว หินเจียรนัยแกน 6 มิลลิเมตร เหล็กสำหรับเขี่ยรูร้อยเชือก ตลับเมตร ไม้บรรทัดขนาดยาว ดินสอ ไม้ใส่กระดากทรายสำหรับขัด กระดากทรายเบอร์ละเอียด กระดากทรายเบอร์หยาบ ไม้อัดที่มีเส้นขีดไว้ตรงกลาง แม่แรงอัดพื้น เขียง สว่านไฟฟ้า ดอกสว่าน ไดร้เป่าลม ตะกั่ว แผ่นใยขัดสีเขียว กะละมัง Bosny Wax ขี้ผึ้งขัดพื้น ผ้าสำหรับขัดขี้ผึ้ง แคล็คทาไม้ แปรงทาสี แก้วพลาสติก เข็กร้อยฝืนระนาดทุ้ม และ mask หน้ากากกันฝุ่น ตามที่ปรากฏตามภาพดังนี้

ภาพที่ 20 ค้อนเหล็ก

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 21 ไม้บรรทัดหรือไม้ฉาก
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 22 มีด
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 23 เลื่อย

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

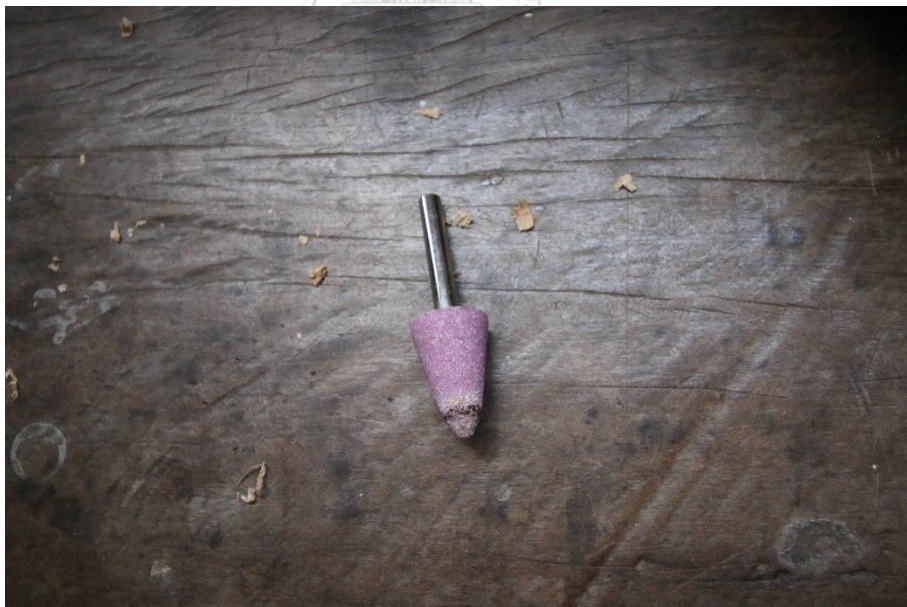
ภาพที่ 24 ไข่มดกบไสไม้

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 25 กบผิว

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 26 หินเจียรนัยแกน 6 มิลลิเมตร

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 27 เหล็กสำหรับเขี่ยรู้อยู่เขือก
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 28 ตลับเมตร
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 29 ไม้บรรทัดขนาดยาว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 30 ดินสอ
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 31 ไม้ใส่กระดาษทรายสำหรับขัด
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 32 กระดาษทรายเบอร์ละเอียด
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

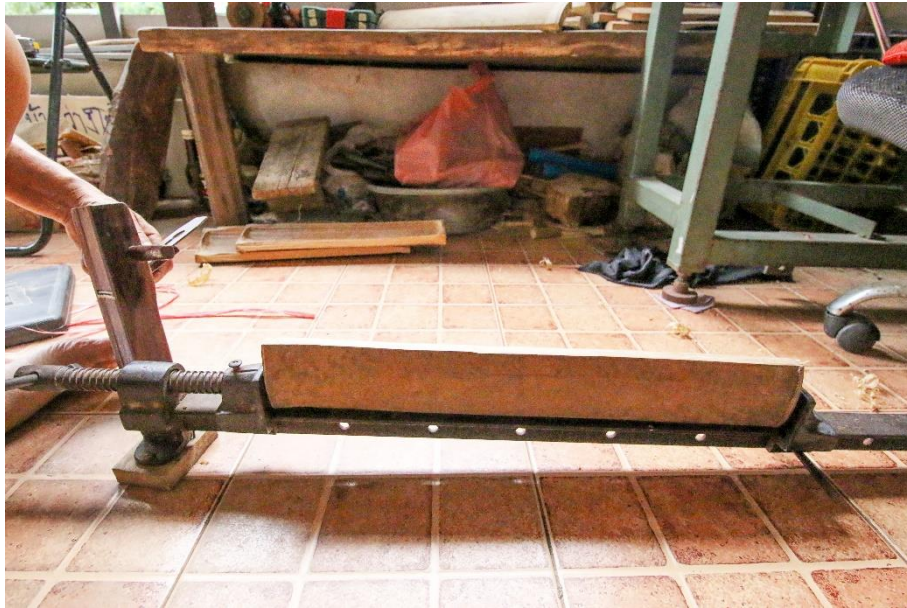

ภาพที่ 33 กระดาษทรายเบอร์หยาบ
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 34 ไม้อัดที่มีเส้นขีดไว้ตรงกลาง
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 35 แม่แรงอัดพื้น

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 36 เขียง

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 37 ส่วนไฟฟ้า
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 38 ดอกสว่าน
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 39 ไดร์เป่าผมสำหรับละลายตะกั่ว
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 40 ตะกั่วสำหรับปรับเสียงระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 41 แผ่นใยขัดสีเขียว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 42 กะละมัง
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 43 Bosny Wax ขี้ผึ้งขัดพื้น
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 44 ผ้าสำหรับขัดขี้ผึ้ง
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 47 เชือกร้อยฝืนขนาดท่อม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

ภาพที่ 48 mask หน้ากากกันฝุ่น
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 21 มีนาคม 2563

3.2 ขั้นตอนการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีกรรมวิธีการสร้างโดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดของลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

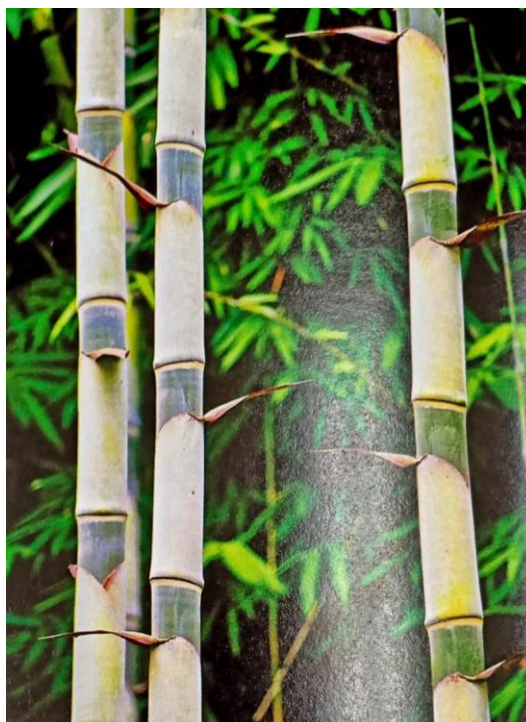
- 3.2.1 ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่ตง
- 3.2.2 ขั้นตอนการตัดไม้ไผ่
- 3.2.3 ขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดทุ้ม
- 3.2.4 ขั้นตอนการปรับลูกระนาดทุ้มตามขนาดจริง
- 3.2.5 ขั้นตอนการตัดลูกระนาดทุ้มและการเจาะรูร้อยเชือก
- 3.2.6 ขั้นตอนการทำความสะอาดลูกระนาดทุ้ม
- 3.2.7 ขั้นตอนการปาดทองลูกระนาดทุ้ม
- 3.2.8 ขั้นตอนการตกแต่งฝืนระนาดทุ้ม

3.2.1 ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ใช้ไม้ไผ่ตงทำฝืนระนาดทุ้ม เนื่องจากฝืนระนาดทุ้มที่ทำจากไม้ไผ่ตง จะมีคุณภาพเสียงดีและดังกว่าฝืนระนาดทุ้มที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้มะหาด ดังที่ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการทำฝืนระนาดทุ้มโดยใช้ไม้ชนิดต่าง ๆ ว่า

ไม้ที่ลุงนำมาทำฝืนระนาดทุ้ม ลุงจะใช้ไม้ไผ่ตง ลุงเคยลองทำจากไม้ชิงชัน ไม้มะหาดแล้ว สู้ทำจากไม้ไผ่ตงไม่ได้ ฝืนที่ทำจากไม้เนื้อแข็งเมื่อตีรวมวงเสียงจะไม่ดัง เสียงจะสู้เครื่องดนตรีชิ้นอื่นไม่ได้ แต่ถ้านำมาบรรเลงเดี่ยว ๆ จะได้ยิน แต่ถ้าไปรวมวงเมื่อไหร่เสียงจะหายเลย สู้ไม้ไผ่ตงไม่ได้ ไม้ไผ่ตงจะดังกว่า ทุ้มกว่า ต่ำกว่า ลุงเลยไม่ทำฝืนระนาดทุ้มจากไม้เนื้อแข็งเลย ทำแล้วคุณภาพไม่เหมาะกับการใช้งาน แต่ถ้าทำระนาดเอก ไม้ชิงชันจะดีสุด ไม้มะหาดก็เสียงดี แต่ไม่ทนเท่าไม้ชิงชัน วิธีการเลือกไม้ไผ่ตง ลุงจะเลือกไม้ไผ่ที่มีอายุ 5 ปี มีขนาดลำที่ใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางอย่างน้อย 8 นิ้ว และผิวไม้ไผ่จะต้องสวยงาม (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2563)

ภาพที่ 49 ลำต้นไม้ไผ่ตง

ที่มา: หนังสือไผ่ในเมืองไทย

สำหรับช่วงเวลาที่เข้าไปตัดไม้ไผ่ตงนั้น จะต้องตัดในช่วงที่ไม่มีฝน เพราะหากไปช่วงที่มีฝน ยุงในป่าจะเยอะ และไม้ไผ่จะอมน้ำจนทำให้ไม้ไผ่หนัก ไม้ไผ่ที่จะนำมาทำฝืนระนาดทุ้มจะเลือกไม้ไผ่ตงที่มีอายุประมาณ 5 ปี เพราะหากอายุต่ำกว่า 5 ปี เนื้อไม้จะอ่อน หากนำไม้ไผ่ที่มีเนื้อไม้อ่อนมาทำฝืนระนาดทุ้ม แม้ช่วงแรกจะตีไพเราะ แต่นานไปเสียงจะไม่ดัง หรือเรียกว่าภาวะหมดเสียง ไม้ไผ่ที่มีอายุมากกว่า 5 ปี เสี้ยนไม้ไผ่จะเป็นสีแดงไม่สวยและเสียงจะสูงไม่สามารถนำมาทำฝืนระนาดทุ้มได้ สำหรับไม้ไผ่ที่นำมาทำฝืนระนาดทุ้มต้องเป็นไม้ไผ่ลำใหญ่ โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลางอย่างน้อย 8 นิ้ว ถ้าเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า 8 นิ้ว ฝืนจะนูนไม่สวย

เมื่อนำไม้ไผ่มาแล้ว ตอนแรกไม้ไผ่จะมาเป็นปล้อง ๆ นำมาผ่าให้เป็นซีก ๆ โดยใช้มีด และให้มีข้อติดทั้งสองฝั่ง สำหรับไม้ไผ่ตงที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้ว จะผ่าได้ 4-5 ซีก เมื่อผ่าเสร็จก็นำไม้ไผ่ตงไปแช่ไว้ในบ่ออย่างน้อย 3 เดือนเพื่อกันมอด แต่ต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย ๆ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อไม่ให้ไม้ไผ่ส่งกลิ่นเหม็น ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายถึงวิธีการผ่าไม้ไผ่และแช่ไม้ไผ่ว่า

การผ่าไม้ไผ่ จะต้องให้มีข้อทั้ง 2 ด้าน ภาษาช่างเรียกว่าขังข้อ เพื่อให้เกิดความสวยงามและความคงทน ถ้าไม่ขังข้อมีโอกาสทำให้ฝืนแตกและฝืนจะไม่เรียบตรง ทำให้ฝืนไม่สวย เมื่อเหลาเป็นฝืนแล้ว จะต้องเคาะดูว่าเสียงเสมอ

กันใหม่ วิธีเคาะต้องใช้น้ำหนักมือเท่ากันทุกลูก ถ้าเสียงไม่เสมอกัน ต้องเปลี่ยนลูกนั้น โดยหาไม้ไผ่มาใหม่ หลังจากที่ผ้าไม้ไผ่เสร็จเรียบร้อย นำไปแช่ในบ่ออย่างน้อย 3 เดือน เพื่อกันไม่ให้มอดกิน อย่าให้เกิน 3 เดือนมาก เพราะจะทำให้ไม้หมดยาง ทำให้ไม้ไม่แตก ดีที่สุดก็แช่ 3 เดือน ถ้าน้อยกว่า นั้นมอดยังมี อย่าไปใช้น้ำยาป้องกันมอดนะ ลุงเคยใช้แล้วไม่ได้ผล น้ำยาป้องกันมอดไม่สามารถซึมเข้าไปในเนื้อไม้ไผ่ได้ ดีที่สุดคือนำไปแช่น้ำ เพื่อให้ น้ำหวานที่อยู่ในไม้ไผ่หลุดออกจะทำไม่ให้เกิดตัวมอด ในขณะที่แช่น้ำ น้ำในบ่อจะกลายเป็นวุ้น เพราะน้ำหวานและยางออกมาจากไม้ไผ่ เคยมีลูกค้ามาเร่งให้ลุงทำ โดยแช่ไม้ไผ่ไม่ถึงเดือนเลย ลุงก็ไม่อยากทำให้ หรอก ก็ได้บอกเหตุผลไปว่ามอดจะกิน แต่เขาเร่งเขาบอกอยากได้เร็ว ๆ ลุงเลยทำให้ ใช้ได้ไม่ถึงปี มอดกินเลย ตีไปซั่มมอดร่วงเลย (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ในขั้นตอนการผ้าไม้ไผ่ตงเพื่อทำลูกกระนาคทุ้ม ช่างฉะโอด บุญจันทร์จะผ่าให้มีข้อทั้งสองด้าน หรือภาษาช่างเรียกว่าขังข้อ เพื่อทำให้เกิดความสวยงามและคงทน สำหรับการสร้างผืนกระนาคทุ้มโดยให้ขังข้อทั้งสองด้านทุกลูก จะต้องเลือกไม้ไผ่ตงเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้ไม้ที่เรียงลำดับกันพอดีและมีลักษณะของผิวไม้ไผ่เหมือนกัน เมื่อผ้าไม้ไผ่ตงเสร็จ นำไม้ไผ่ตงไปแช่ในบ่ออย่างน้อย 3 เดือน เพื่อป้องกันมอด ในการแช่ไม้ไผ่จะไม่ใช้น้ำยาป้องกันมอด เพราะน้ำยาป้องกันมอดไม่สามารถซึมเข้าไปในเนื้อไม้ไผ่ได้ ดีที่สุดคือนำไปแช่น้ำเพื่อให้ น้ำหวานที่อยู่ในไม้ไผ่หลุดออกจะทำไม่ให้เกิดตัวมอด

ภาพที่ 50 ลักษณะปล่องไม้ไผ่ก่อนผ่า
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 51 ลักษณะไม้ไผ่ที่มีข้อติดก่อนนำลงไปแช่น้ำ
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ไม้ไผ่สามารถแช่น้ำที่ไหนก็ได้ ถ้าแช่ในบ่อจะต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย ๆ โดยแช่บ่อละลำ แต่ถ้าแช่ในลำธารหรือแหล่งน้ำธรรมชาติจะดีกว่าการแช่บ่อ เพราะน้ำไหลผ่านถ่ายเทตลอดวัน พอแช่เสร็จนำไม้ไผ่มาขึ้นผึ่งอย่างน้อย 6 เดือนจนถึง 1 ปี

ภาพที่ 52 บ่อสำหรับแช่ไม้ไผ่

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อเอาไม้ไผ่ขึ้นมาจากบ่อ ต้องนำไม้ไผ่มาผึ่งไว้ที่ร่มอย่างน้อย 6 เดือน หรือจนกว่าไม้ไผ่จะแห้ง โดยวางไม้ไผ่เป็นชั้น ๆ การผึ่งไม้ไผ่สามารถผึ่งได้ 2 รูปแบบ รูปแบบแรกผึ่งไว้บนชั้น วิธีนี้จะต้องทำชั้นไว้เพื่อผึ่งไม้ไผ่โดยเฉพาะ ต้องมีพื้นที่พอสมควร รูปแบบที่สองผึ่งแบบคอกหมู วิธีนี้ไม่ต้องมีชั้น สามารถผึ่งได้บนพื้นทั่วไป โดยการเรียงไม้ไผ่เป็นสี่เหลี่ยมคล้ายกับคอกหมู ซึ่งวิธีนี้ไม่ต้องมีชั้น และประหยัดพื้นที่มากกว่า ห้ามนำไม้ไผ่ไปตากแดด เพราะถ้าไม้ไผ่โดนแดดจะทำให้ไม้ไผ่แตกได้

ภาพที่ 53 การผึ่งไม้ไผ่ไว้บนชั้น
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 54 การผึ่งไม้ไผ่แบบคอกหมู
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.2 ขั้นตอนการคัดไม้ไผ่

หลังจากฝั่งไม้ไผ่จนครบ 6 เดือนหรือไม้ไผ่แห้งแล้ว นำไม้ไผ่มาคัดให้ได้จำนวน 17 ลูก วิธีการคัดให้ดูผิวของไม้ไผ่ที่มีลักษณะผิวที่สวยงาม มีข้อทั้งสองฝั่ง และต้องให้ไม้ไผ่หนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามลำดับเสียงที่สูงขึ้น การฟังเสียงจะใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้จับไม้ไผ่ตง มีอีกข้างเคาะฟังเสียง ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์ในการฟังเสียง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้อธิบายเกี่ยวกับการคัดไม้ไผ่เพื่อทำลูกกระนาคัทึมว่า

การคัดไม้ไผ่ ต้องคัดไม้ไผ่ 17 ลูก โดยต้องมีข้อทั้งสองข้าง การคัดไม้ไผ่จะต้องใช้นิ้วชี้เคาะจับกระแเสเสียงก่อน ว่าเสียงไม้ไผ่นั้นเพราะไหม แน่นไหม มีเสียงเบาเสียงหนัก ช่างจะต้องมีประสบการณ์และเรียนรู้เรื่องพวกนี้ด้วย ต้นไม้ต้นหนึ่งถ้าจะคัดกันจริง ๆ นะ ไม้ไผ่ปล้องหนึ่งจะใช้ได้อยู่จริง ๆ แค่อีกหนึ่ง อีกซีกหนึ่งดัง อีกซีกหนึ่งไม่ดัง เพราะฝั่งหนึ่งโดนแดด ฝั่งหนึ่งไม่โดนแดด แล้วแดดเข้ากับแดดบ่ายเสียงก็จะต่างกันอีก เราจะใช้ไม้ไผ่ฝั่งที่โดนแดด เสียงจะดังกว่าฝั่งที่ไม่โดนแดด วิธีสังเกตว่าด้านไหนโดนแดดไม่โดนแดดสามารถสังเกตได้จากผิวของไม้ไผ่ แล้วต้นไม้ต้นหนึ่งจะหนาไม่เท่ากัน ลองเอามาผ่าดูครั้งหนึ่ง จะเห็นว่าในปล้องหนึ่ง แต่ละด้านจะหนาไม่เท่ากัน ก่อนที่เราจะเอาไม้มาเหลา เราต้องจับไม้เคาะก่อนว่าเสียงจะกังวานยังไม้อับไหม ถ้าลูกไหนเสียงกังวานเราก็คัดมาทำผืน ถ้าเสียงอับเราก็กัดไม่เอา ผืนกระนาคัทึมที่ดีต้องเป็นไม้ไผ่ต้นเดียวกันทั้งผืน เสียงจะได้เหมือนกัน เราตัดไม้ไผ่มาต้นหนึ่ง เราจะต้องเลือกเสียงไม้ไผ่ทั้งต้นเลย โดยเลือกทีละข้อ ๆ เพราะฉะนั้นเวลาเลือกไม้ไผ่มาทำกระนาคัทึม เราจะใช้ฝั่งหนาที่โดนแดด มีข้อทั้งสองฝั่งด้วยถึงจะดี และต้องให้ไม้ไผ่หนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามลำดับ เพื่อให้ลูกยอดหรือลูกที่ 17 เสียงดัง ยิ่งเสียงสูงไม้ไผ่จะต้องหนาขึ้น (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ในการคัดไม้ไผ่ ช่างฉะโอด บุญจันทร์จะเลือกไม้ไผ่ที่เป็นไม้ไผ่กอเดียวกัน เพราะจะทำให้ได้เสียงที่เหมือนกันทั้งผืน ไม้ไผ่ที่ดีจะต้องเป็นไม้ไผ่ฝ่งที่โดนแดดจึงจะทำให้มีคุณภาพเสียงที่ดี ในการทดสอบคุณภาพเสียงของไม้ไผ่ ช่างฉะโอด บุญจันทร์จะใช้นิ้วชี้เคาะเพื่อฟังเสียง ถ้าถูกไหนเสียงกังวานก็คัดมาทำผืน ถ้าเสียงอับก็คัดออก ซึ่งช่างจะต้องมีประสบการณ์ในการคัดไม้ไผ่ด้วย

ภาพที่ 55 ช่างฉะโอด บุญจันทร์ กำลังคัดไม้ไผ่โดยการเคาะเพื่อฟังเสียง

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 56 ไม้ไผ่หลังจากคัดแล้ว

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.3 ขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดหุ้ม

ขั้นตอนนี้จะต้องวัดขนาดให้มีความกว้างกว่าลูกระนาดหุ้มปกติประมาณ 0.5 เซนติเมตร เช่น ถ้าลูกระนาดหุ้มลูกที่ 1 กว้าง 6.5 เซนติเมตร จะต้องวัดให้กว้าง 7 เซนติเมตร เพื่อต่อการตกแต่ง ในภายหลัง สำหรับการวัดความกว้าง จะใช้ไม้บรรทัดเป็นเครื่องมือในการวัด และใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ทั้งสองด้าน หลังจากนั้นนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบบนลูกระนาดหุ้ม แล้วใช้ดินสอขีดเส้นให้ตรงตามขนาดที่ได้วัดไว้ ทำเช่นนี้ทุกลูก แต่ละลูกจะมีความกว้างตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความกว้างแต่ละลูก ในขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดหุ้ม

ลูกที่	กว้าง (เซนติเมตร)
1	7
2	7
3	7
4	7
5	7
6	6.9
7	6.9
8	6.8
9	6.7
10	6.7
11	6.7
12	6.6
13	6.6
14	6.6
15	6.6
16	6.5
17	6.5

ภาพที่ 57 การนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบบนลูกระนาดท่อม
แล้วใช้ดินสอขีดเส้นให้ตรงตามขนาดที่ได้วัดไว้
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 58 การวัดความกว้างของลูกระนาดท่อม โดยไม้บรรทัดเป็นเครื่องมือในการวัด
และใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ไว้ทั้งสองด้าน
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 59 ลูกกระนาคทும்ที่ได้ขีดเส้นแล้ว
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากวัดความกว้างจนครบทุกลูก นำลูกกระนาคท่มลูกที่ 1 มาวางไว้บนเชิงในแนวตั้ง ใช้มือขวาจับลูกกระนาคท่ม แล้วใช้มีดผ่าให้ตรงตามเส้นที่ได้ขีดไว้ ทำเช่นนี้จนครบทุกลูก ในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 7-8 ชั่วโมง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 60 ขั้นตอนการใช้มีดผ่าให้ตรงตามเส้นที่ได้ขีดไว้
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อได้ลูกระนาดทும்ที่มีขนาดความกว้างตามที่ต้องการแล้ว นำแต่ละลูกมาปาดในบริเวณข้อของลูกระนาดทும்ทั้งสองด้าน เพื่อให้ตรงสวยงาม โดยการนำลูกระนาดทும்แต่ละลูกมาวางไว้บนเขียงในแนวตั้ง ใช้มือขวาจับลูกระนาดทும் แล้วใช้มีดผ่าตักแต่งข้อลูกระนาดทும்ให้ตรงสวยงาม ทำเช่นนี้จนครบทุกลูก ในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ช่วงฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเกี่ยวกับการปาดข้อลูกระนาดทุมว่า

การปาดข้อ จะต้องปาดให้เรียบเสมอกันทุกลูก แล้วให้ไล่ระดับกันไป ไม่ใช่ว่าอันหนึ่งหนาอันหนึ่งบาง จะไม่สวย เวลาแขวนจะต้องเท่ากันหมด วิธีปาดหัวตอนแรกจะต้องขีดดินสอไว้ และเริ่มปาดตามที่ขีดไว้ โดยการใช้มีดปาดให้เรียวลงมาถึงจะสวย ถ้ามาปาดตรงปลาย ๆ เลยจะไม่สวย ในตลาดเยอะเลยที่ปาดตรงปลาย ทำออกมาแล้วไม่สวย ลักษณะของผืนระนาดทุมที่ดีจะต้องค่อย ๆ เรียวลงมาตั้งแต่จุดร้อยเชือก พอปาดเสร็จก็ใช้กระดาษทรายขัดโดยใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบมาถู และใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดมาขัดอีกครั้งเพื่อให้เรียบ (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 61 การผ่าในบริเวณข้อของลูกระนาดทุม เพื่อให้ข้อตรงสวยงาม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 62 ก่อนผ่าซ้อของลูกระนาดท่อม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 63 หลังผ่าซ้อของลูกระนาดท่อม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อตกแต่งบริเวณซ้อของลูกระนาดท่อมทั้งสองด้านได้ตรงสวยงามแล้ว นำแต่ละลูกมาตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดท่อมทั้งสองด้าน เพื่อให้ลูกระนาดท่อมมีความตรงสวยงาม โดยการนำลูกระนาดท่อมแต่ละลูกมาวางไว้บนเชิงในแนวตั้ง ใช้มือขวาจับลูกระนาดท่อม แล้วใช้มีดเหลาตกแต่งให้ตรงสวยงาม ทำเช่นนั้นจนครบทุกลูก ในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที

ภาพที่ 64 การตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดท่อม
 เพื่อให้ลูกระนาดท่อมมีความตรงสวยงาม
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 65 ก่อนการตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดท่อม
 สามารถสังเกตเห็นว่าข้าง ๆ ลูกระนาดท่อมจะเอียง
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 66 หลังการตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดท่อม
สามารถสังเกตได้ว่าข้าง ๆ ลูกระนาดท่อมจะตรงสวยงามขึ้น
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อตกแต่งในส่วนของด้านข้างของลูกระนาดท่อมทั้งสองด้านได้ตรงแล้ว นำลูกระนาดท่อมมาใส่
ด้านข้างอีกครั้ง เพื่อให้เรียบและตรงยิ่งขึ้น ขั้นตอนนี้จะใช้กบบรรทัดเป็นเครื่องมือในการไสลูก
ระนาดท่อม หลังจากนั้นนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบลูกระนาดท่อม โดยสังเกตว่าตรงเท่ากันทั้งลูก
หรือไม่ ถ้ายังไม่เท่ากันก็แต่งใหม่ ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะตรงเท่ากันทั้งลูก เมื่อเท่ากันทั้งลูกแล้ว
นำกระดาษทรายเบอร์หยาบมาขัดอีกรอบเพื่อความเรียบร้อย ทำเช่นนี้จนครบทุกลูก

ภาพที่ 67 การนำลูกระนาดทึ่มมาไสด้านข้างโดยใช้กบบรรทัดเป็นเครื่องมือในการไส
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 68 การนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบลูกระนาดทึ่ม โดยสังเกตว่าตรงเท่ากันทั้งลูกหรือไม่
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 69 การนำกระดาษทรายเบอร์หยาบมาขัดอีกรอบเพื่อความเรียบร้อย

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.4 ขั้นตอนการปรับลูกระนาดท่อมตามขนาดจริง

ขั้นตอนนี้จะปรับขนาดความกว้างและความยาวของลูกระนาดท่อม โดยกำหนดความกว้างที่ใช้เป็นมาตรฐานของช่างฉะโอด บุญจันทร์ ดังนี้

ตารางที่ 2 ความกว้างแต่ละลูก ในขั้นตอนการปรับลูกระนาดท่อมตามขนาดจริง

ลูกที่	กว้าง (เซนติเมตร)
1	6.5
2	6.5
3	6.5
4	6.5
5	6.4
6	6.4
7	6.4
8	6.3
9	6.2
10	6.2
11	6.2

ลูกที่	กว้าง (เซนติเมตร)
12	6.1
13	6.1
14	6.1
15	6.1
16	6
17	6

เมื่อกำหนดความกว้างแต่ละลูกได้แล้ว นำไม้บรรทัดและดินสอเป็นเครื่องมือในการวัดความกว้างและทำสัญลักษณ์ หลังจากนั้นนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบแล้วใช้ดินสอขีดเส้นให้ตรงตามที่ได้ทำสัญลักษณ์ ทำเช่นนี้จนครบทุกลูก

ภาพที่ 70 การกำหนดความกว้างของลูกกระนาตทุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 71 การนำไม้บรรทัดที่มีขนาดยาวมาทาบแล้วใช้ดินสอขีดเส้น
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 72 ลูกกระพรวนที่ไม้ได้ขีดเส้นแล้ว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อวัดความกว้างได้ครบทุกลูก นำลูกระนาดท่อมมาวางไว้บนเขียงในแนวตั้ง ใช้มือขวาจับลูกระนาดท่อม แล้วใช้มีดสับข้างลูกระนาดท่อมไปเรื่อย ๆ จนใกล้กับเส้นที่ได้ขีดไว้ (ขั้นตอนนี้ห้ามฝ่าเหมือนขั้นตอนแรกของการปรับลูกระนาดท่อม เพราะจะทำให้ไม้ฉีกได้)

ภาพที่ 73 การใช้มีดสับข้างลูกระนาดท่อมไปเรื่อย ๆ จนใกล้กับเส้นที่ได้ขีดไว้

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากนั้นนำลูกระนาดท่อมมาไสข้างอีกครั้ง โดยใช้กบबरทัดเป็นเครื่องมือ ให้ไสข้างลูกระนาดท่อมจนถึงเส้นที่ได้ขีดไว้ เมื่อเท่ากันทั้งลูกแล้ว นำกระดาษทรายเบอร์หยาบมาขัดอีกรอบเพื่อความเรียบร้อยและสวยงาม ทำเช่นนี้จนครบ 17 ลูก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 74 การนำลูกระนาดท่อมมาไสด้านข้างอีกครั้ง เพื่อให้เรียบและตรงยิ่งขึ้น

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 75 การนำกระดาษทรายเบอร์หยาบมาขัดอีกรอบเพื่อความเรียบร้อย

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากไสข้างลูกขนาดทึ่มได้ตามขนาดที่กำหนดจนครบทุกลูกแล้ว นำลูกขนาดทึ่มลูกที่ 1-17 ลูก มาวางเรียงไว้บนไม้อัดที่มีเส้นตรงขีดไว้ตรงกลาง ใช้ตลับเมตรมาวัดจะได้ความยาวทั้งผืนขนาด 105 เซนติเมตร ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเกี่ยวกับความยาวของผืนระนาดทึ่มว่า “ผืนที่มีความยาวขนาด 105 เซนติเมตร สามารถนำไปแขวนบนรางที่มีความยาว 107 เซนติเมตรได้พอดี ซึ่งรางระนาดทึ่มที่นิยมใช้กันในปัจจุบันจะมีความยาว 107 เซนติเมตร ” (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

หลังจากนั้นกำหนดความยาวเฉพาะลูกที่ 1 กับลูกที่ 17 ขนาดความยาวของลูกที่ 1 จะมีความยาว 18 นิ้ว ลูกที่ 17 จะมีความยาว 14 นิ้ว การวัดความยาวจะใช้ตลับเมตรเป็นเครื่องมือในการวัด และใช้ดินสอทำสัญลักษณ์

ภาพที่ 76 การนำลูกกระขนาดท่อมลูกที่ 1-17 ลูก มาวางเรียงไว้บนไม้อัดที่มีเส้นตรงขีดไว้ตรงกลาง
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 77 ไม้อัดที่มีเส้นตรงขีดไว้ตรงกลาง
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 78 ขนาดความยาวของลูกที่ 1 จะมีความยาว 18 นิ้ว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

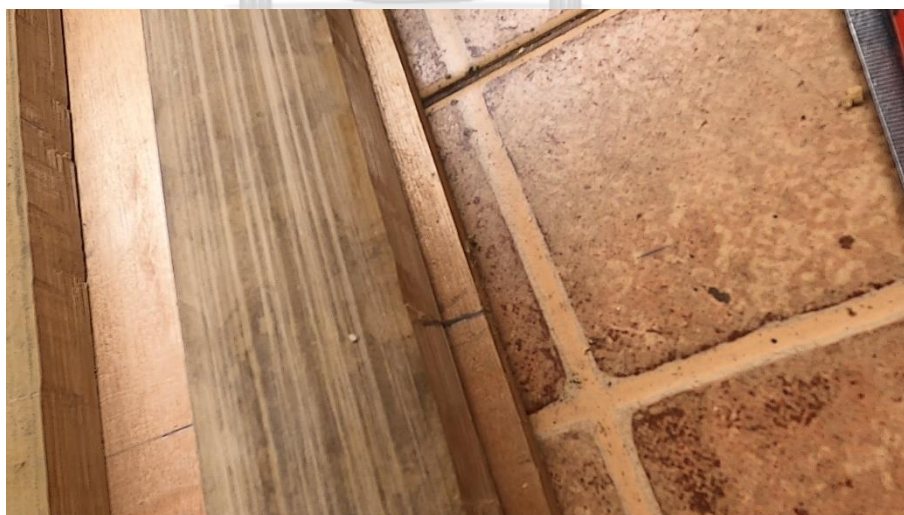

ภาพที่ 79 ขนาดความยาวของลูกที่ 17 จะมีความยาว 14 นิ้ว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อวัดความยาวลูกที่ 1 กับลูกที่ 17 เรียบร้อยแล้ว จากนั้นหาจุดกึ่งกลางของลูกที่ 1 กับลูกที่ 17 แล้วใช้ดินสอขีดเส้นไว้ เมื่อได้จุดกึ่งกลางลูกที่ 1 และลูกที่ 17 แล้ว ขยับลูกระนาดท่อมลูกที่ 1 และลูกที่ 17 ให้ตรงกับเส้นตรงกลางของไม้อัด (สำหรับการหาจุดกึ่งกลางมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผืนเปียกในภายหลัง)

ภาพที่ 80 การหาจุดกึ่งกลางของลูกที่ 17
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 81 การขยับลูกระนาดท่อมลูกที่ 1 ให้ตรงกับเส้นตรงกลางของไม้อัด
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 82 การขยับถูกระนาดทึ่มลูกที่ 17 ให้ตรงกับเส้นตรงกลางของไม้อัด
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อหาจุดกึ่งกลางของลูกที่ 1 กับลูกที่ 17 ได้แล้ว นำแบบกระสวนมาวางบนลูกระนาดทึ่มทั้ง 17 ลูก จากนั้นจัดลูกระนาดทึ่มลูกที่ 2 - 16 ให้พอดีกับลูกที่ 1 และลูกที่ 17 เพื่อหาตำแหน่งในการตัด ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องจัดให้พอดีและรักษาข้อของลูกระนาดทึ่มแต่ละลูกไว้ด้วย หลังจากขยับลูกระนาดทึ่มจนได้ตำแหน่งในการตัดแล้ว ใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ในการตัด ทำเช่นนี้ทั้งสองด้าน

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ยังได้อธิบายเกี่ยวกับแบบกระสวนเพิ่มเติมอีกว่า “กระสวนจะต้องทำให้โค้งตรงกลาง เพื่อให้ฝืนระนาดทึ่มโค้งนิด ๆ ถ้าทำตรงเลย ฝืนระนาดทึ่มจะไม่สวย เราจะต้องนึกถึงเวลาแขวนบนรางแล้วทำให้สวยงาม การทำกระสวนจะต้องคิดเองทำเอง” (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 83 กระสวนฝืนขนาดท่อมของช่างฉะโอด บุญจันทร์
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 84 การนำกระสวนมาวางบนลู่กระขนาดท่อมทั้ง 17 ลู่
และจัดลู่กระขนาดท่อมลู่ที่ 2-16 ให้พอดีกับลู่ที่ 1 และลู่ที่ 17
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 85 การจัดเพื่อรักษาข้อของลูกระนาดหุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 86 การใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ในการตัดลูกระนาดหุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากได้ตำแหน่งการตัดลูกระนาดทึ่มแล้ว จึงหาตำแหน่งรูร้อยเชือกทั้งฝืน โดยวัดจากเส้นความยาวของลูก (ที่ขีดไว้) เข้ามาตรงกลางลูก ในการหาตำแหน่งรูร้อยเชือกจะวัดเฉพาะลูกที่ 1 และลูกที่ 17 ลูกที่ 1 จะต้องวัดเข้ามาตรงกลางลูกข้างละ 10 เซนติเมตร และลูกที่ 17 วัดเข้ามาตรงกลางลูกข้างละ 8 เซนติเมตร และใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ไว้ เมื่อได้ตำแหน่งรูร้อยเชือกลูกที่ 1 และลูกที่ 17 แล้ว นำแบบกระสวนวางไว้บนลูกระนาดทึ่มอีกครั้ง โดยให้แบบกระสวนอยู่ตรงตำแหน่งของรูร้อยเชือกที่ได้ทำสัญลักษณ์ จากนั้นใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ตำแหน่งรูร้อยเชือกทั้ง 17 ลูก ทำเช่นนี้เหมือนกันทั้งสองฝั่ง ช่างฉะโอด บุญชันธัยยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการหาตำแหน่งรูร้อยเชือกว่า

เมื่อเจอตำแหน่งในการเจาะรูร้อยเชือกแล้ว ให้ใช้ดินสอขีดไว้ในตำแหน่งที่จะเจาะทั้งข้างบนและข้างล่าง ทำอย่างนี้แค่ลูกที่ 1 และลูกที่ 17 เพราะถ้าได้สองลูกนี้แล้ว ลูกอื่นก็ได้หมด ตามสัดส่วนของไม้ไผ่แล้ว ไม้จะลดหลั่นลงมา ตำแหน่งก็จะลดหลั่นลงมาเช่นกัน หลังจากนั้นใช้แบบกระสวนทาบบแล้วใช้ดินสอขีดเส้นทุกลูกทั้งด้านบนและด้านล่าง สงสัยไหมทำไมถึงลูกที่ 1 ต้องวัดเข้ามาตรงกลางลูกข้างละ 10 เซนติเมตร เพราะลูगतลอดมาหมดแล้ว ตอนที่ลุงเริ่มทำฝืนระนาดทึ่ม 3 ฝืนแรก ลุงเริ่มจากการปาดท้องและติดตะกั่วก่อน แล้วมาหาตำแหน่งเชือกทีหลัง ทำให้ได้ตำแหน่งที่เสียงออกมาไม่ดี เพราะฉะนั้นต้องหาตำแหน่งเชือกก่อน โดยใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้จับลูกระนาดทึ่ม แล้วมืออีกข้างหนึ่งเคาะดูว่าเสียงเป็นยังไง ถ้าเสียงยังไม่ดี ให้เลื่อนมือที่จับลูกระนาดทึ่มขึ้นหรือลงแล้วเคาะฟังเสียง ให้ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเจอตำแหน่งที่เสียงดังที่สุด (ฉะโอด บุญชันธัย, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 87 การหาตำแหน่งรูร้อยเชือกโดยวัดจากเส้นที่ขีดไว้เข้ามาตรงกลางลูก
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 88 การใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ เมื่อได้ตำแหน่งรูร้อยเชือกลูกที่ 1 และลูกที่ 17
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 89 การนำกระสวนวางไว้บนลูกกระขนาดท่อม เพื่อทำสัญลักษณ์ตำแหน่งร้อยเชือกทั้ง 17 ลูก
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

CHULALONGKORN UNIVERSITY

หลังจากได้ตำแหน่งร้อยเชือกแล้ว ต่อไปจะต้องเปลี่ยนตำแหน่งร้อยเชือกเฉพาะลูกที่ 1 ให้ร้อยเชือกลูกที่ 1 เอียงเข้าหาตะขอรางขนาดท่อม โดยทำมุมเอียงเข้ามาด้านละ 1.5 เซนติเมตร ใช้ไม้บรรทัดเป็นเครื่องมือในการวัดและใช้ดินสอขีดเส้นทำสัญลักษณ์ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเหตุผลสำหรับการเปลี่ยนตำแหน่งร้อยเชือกลูกที่ 1 ว่า “ถ้าไม่เปลี่ยนตำแหน่งร้อยเชือกลูกที่ 1 ทำให้เวลานำไปแขวนบนรางขนาดท่อมแล้วเชือกจะท่างไม่สวยและเสียงจะไม่ดัง รุจะมีผลต่อเสียงผืนระนาดท่อมมาก เพราะฉะนั้นให้วัดเข้ามากลางลูกทั้งสองด้าน ด้านละ 1.5 เซนติเมตร” (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 90 การเปลี่ยนตำแหน่งรื้อยเชือกเฉพาะลูกที่ 1 ทำมุมเอียงเข้ามา 1.5 เซนติเมตร
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากได้ตำแหน่งรื้อยเชือกทั้งผืนแล้ว ต่อไปจะต้องหาตำแหน่งจุดเจาะรื้อยเชือก โดยให้วัดจากข้างลูกขนาดทึ่มเข้ามาตรงกลางข้างละ 1.5 เซนติเมตร โดยใช้ไม้บรรทัดเป็นเครื่องมือในการวัดและใช้ดินสอขีดเส้นทำสัญลักษณ์ ทำเช่นนี้จนครบ 17 ลูก

ภาพที่ 91 การหาจุดเจาะรื้อยเชือกโดยวัดจากข้างลูกเข้ามาตรงกลางข้างละ 1.5 เซนติเมตร
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 92 ตำแหน่งจุดเจาะรูร้อยเชือกที่วัดเสร็จแล้ว
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.5 ขั้นตอนการตัดลูกธนูขนาดท่อมและเจาะรูร้อยเชือก

หลังจากได้เส้นในการตัดความยาวของลูกธนูขนาดท่อมและตำแหน่งของรูร้อยเชือกแล้ว นำแต่ละลูกมาตัดโดยใช้แม่แรงอัดพื้นมาช่วยจับลูกธนูขนาดท่อม และใช้เลื่อยตัดให้ได้ความยาวตามเส้นที่ได้ขีดไว้ทั้งสองด้าน หลังตัดครบทั้งสองด้าน ใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบถูเพื่อให้ลูกธนูขนาดท่อมเรียบสวยงาม ทำแบบนี้จนครบทุกลูก

ภาพที่ 93 การนำลูกธนูขนาดท่อมแต่ละลูกมาตัด โดยใช้แม่แรงอัดพื้นช่วยจับลูกธนูขนาดท่อม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 94 การใช้เลื่อยตัดให้ได้ความยาวตามเส้นที่ได้ขีดไว้
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 95 การใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบถูเพื่อให้ลูกระนาดหุ้มเรียบสวยงามขึ้น
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อตัดลูกขนาดหุ้มได้ความยาวตามที่ต้องการแล้ว นำแต่ละลูกมาหาตำแหน่งการเจาะรูร้อยเชือกใต้ลูก ซึ่งรูร้อยเชือกใต้ลูกจะต้องอยู่ตรงกลาง ใช้ไม้บรรทัดทาปไว้บริเวณข้างลูกและใช้ดินสอขีดเส้นไว้ทั้งสองด้าน จากนั้นนำไม้บรรทัดมาทาปใต้ลูกและใช้ดินสอขีดเส้น จากนั้นหาจุดกลางของใต้ลูกขนาดหุ้มและใช้ดินสอทำสัญลักษณ์ไว้ ทำแบบนี้จนครบทุกลูก

ภาพที่ 96 การใช้ไม้บรรทัดทาปไว้บริเวณข้างลูกและใช้ดินสอขีดเส้นไว้ทั้งสองด้าน
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

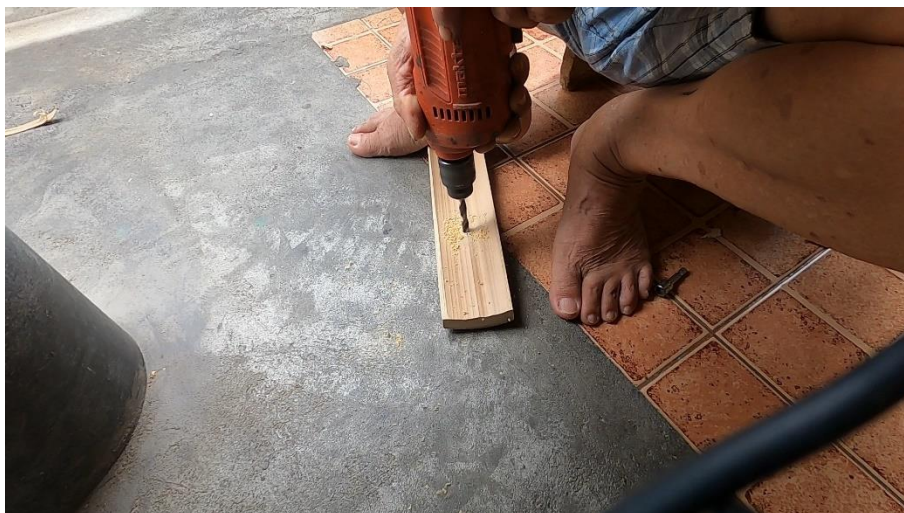

ภาพที่ 97 การนำไม้บรรทัดมาทาปได้ลูกและใช้ดินสอขีดเส้น
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

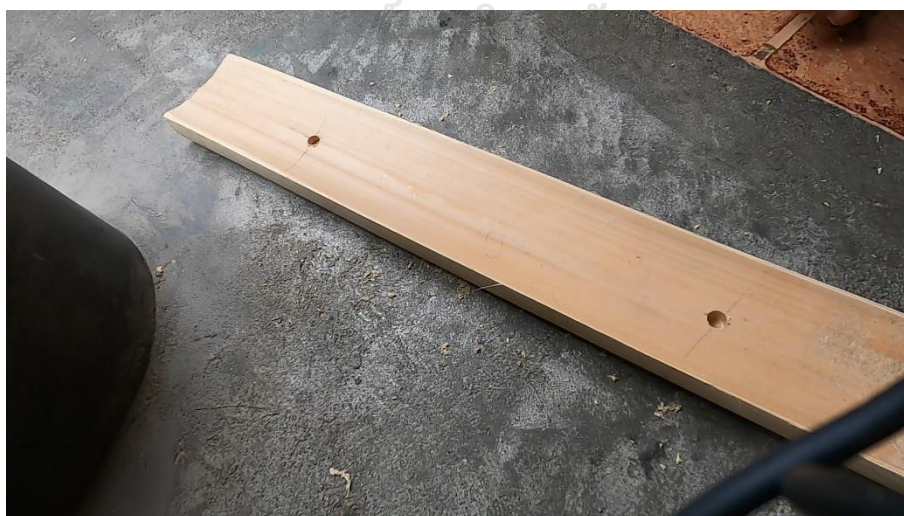

ภาพที่ 98 การหาจุดกลางลูกกระขนาดท่อมและใช้ดินสอทำสัญลักษณ์
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อได้ตำแหน่งการเจาะรูร้อยเชือกแล้ว ให้นำลูกระนาดทึ่มแต่ละลูกมาเจาะโดยใช้สว่านไฟฟ้า เป็นเครื่องมือในการเจาะ โดยเริ่มเจาะจากใต้ลูกให้ลึกลงไปประมาณ 0.5 เซนติเมตรทั้งสองฝั่ง สำหรับการเจาะรูใต้ลูกจะใช้ดอกสว่านขนาด 9 มิลลิเมตร

ภาพที่ 99 การเจาะใต้ลูกให้ลึกลงไปประมาณ 0.5 เซนติเมตร
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 100 ลูกระนาดทึ่มที่เจาะทั้งสองฝั่ง
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อได้รูใต้ลูกทั้งสองฝั่งแล้ว ต่อมาเจาะบนลูกขนาดท่อม โดยใช้ดอกสว่านขนาด 3 มิลลิเมตร เจาะลงไปโดยทำมุมเฉียงเพื่อให้ทะลุไปหาตำแหน่งของรูใต้เชือกที่เจาะไว้ก่อนหน้า จากนั้นใช้ดอกสว่านขนาด 4 มิลลิเมตรเจาะเข้าไปที่รูเดิมเพื่อขยายรูให้กว้างขึ้น ทำแบบนี้ทั้งสองฝั่งจนครบ 17 ลูก เมื่อเจาะได้ครบ 17 ลูกแล้ว นำหินเจียรนัยแกน 6 มิลลิเมตรมาติดตั้งกับสว่านไฟฟ้า เพื่อลบความคมของรูร้อยเชือกทั้งบนลูกและใต้ลูก ทำเช่นนี้จนครบ 17 ลูก

ภาพที่ 101 การเจาะบนลูกโดยทำมุมเฉียงเพื่อให้ทะลุไปหาตำแหน่งของรูใต้เชือก
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 102 การลบความคมของรูร้อยเชือกทั้งบนลูกและใต้ลูก
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 103 ลูกระนาดทุ้มที่เจาะและลบมุมแล้ว

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.6 ขั้นตอนการทำความสะอาดลูกระนาดทุ้ม

หลังจากได้ความกว้างความยาวและรูร้อยเชือกแล้ว นำลูกระนาดทุ้มไปทำความสะอาด โดยนำผงซักฟอกมาละลายกับน้ำในกะละมัง แล้วใช้แผ่นใยขัดสีเขียวขัดคราบดินสอและคราบสกปรกต่าง ๆ จนสะอาดและล้างด้วยน้ำเปล่าอีกครั้ง จากนั้นนำไปผึ่งในที่ร่มประมาณ 1-2 ชั่วโมงหรือจนกว่าจะแห้ง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำความสะอาดลูกระนาดทุ้มว่า

การทำความสะอาดลูกระนาดทุ้มหรือการล้างผิวไม้ไฟ ให้นำแผ่นใยขัดผสมผงซักฟอก มาขัดให้คราบสกปรกหรือลายต่าง ๆ ที่ติดมากับไม้ไฟออกให้หมด ถ้าทำความสะอาดหลังจากเอาไม้ไฟขึ้นจากบ่อเลย เกิดลูกไหนเสียงไม่ดัง จะทำให้เสียเที่ยว เพราะฉะนั้นต้องคัดไม้ไฟ แล้วแต่งลูกให้เสร็จก่อน แล้วค่อยมาทำความสะอาด (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 104 การนำลูกกระนาคหุ้มไปทำความสะอาด
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 105 การนำลูกกระนาคหุ้มผึ่งไว้ที่ร่มประมาณ 1-2 ชั่วโมงหรือจนกว่าจะแห้ง
 ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.7 ขั้นตอนการปาดทองลูกระนาดท่อม

หลังจากนำลูกระนาดท่อมไปทำความสะอาดและผึ่งในที่ร่มจนแห้งแล้ว นำลูกระนาดท่อมทั้ง 17 ลูกมาเรียงตามลำดับบนไม้อัด เพื่อหาตำแหน่งสำหรับการปาดทองลูกระนาดท่อม โดยจะวัดเฉพาะลูกที่ 1 และลูกที่ 17 อันดับแรกจะต้องหาจุดกึ่งกลางของลูกที่ 1 และลูกที่ 17 ก่อน แล้ววัดออกไปด้านข้าง โดยลูกที่ 1 วัดออกไปด้านข้างจากจุดกึ่งกลาง ข้างละ 6.5 เซนติเมตร ลูกที่ 17 ข้างละ 4.5 เซนติเมตร ใช้ไม้บรรทัดเป็นเครื่องมือในการวัดและใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ ช่วงขณะวัด บุษยชันต์ได้อธิบายเกี่ยวกับการปาดทองลูกระนาดท่อมว่า “ก่อนปาดทองจะต้องเคาะเพื่อจับกระแสมและคำนวณตะกั่ว จะต้องประมาณการก่อน ผืนระนาดท่อมสำคัญที่สุดคือ 3 ลูกท้ายฝั่งซ้ายมีอนักดนตรี ถ้าตะกั่วเยอะเสียงจะไม่ดัง ผืนจะดีไม่ดีให้ดูที่ 3 ลูกท้าย เรื่องอย่างนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย” (ฉะโอด บุษยชันต์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 106 การหาตำแหน่งสำหรับการปาดทองลูกระนาดท่อม

ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 107 ลูกที่ 17 วัดออกไปด้านข้างจากจุดกึ่งกลาง ข้างละ 4.5 เซนติเมตร
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 108 ลูกที่ 1 วัดออกไปด้านข้างจากจุดกึ่งกลาง ข้างละ 6.5 เซนติเมตร
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากได้ตำแหน่งการปาดท้องลูกธนูขนาดทุ้มของลูกที่ 1 และลูกที่ 17 แล้ว นำแบบกระสวน มาวางไว้บนลูกธนูขนาดทุ้ม โดยให้แบบกระสวนอยู่ตรงตำแหน่งของเส้นที่ได้ทำสัญลักษณ์ไว้ จากนั้นใช้ ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ตำแหน่งปาดท้องทั้งส่วนบนและส่วนล่างของลูกธนูขนาดทุ้มทั้ง 17 ลูก

ภาพที่ 109 การนำแบบกระสวนวางไว้บนลูกธนูขนาดทุ้ม โดยให้แบบกระสวนอยู่ตรงตำแหน่งของเส้นที่ได้ทำสัญลักษณ์
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 110 การใช้ดินสอขีดเส้นเพื่อทำสัญลักษณ์ตำแหน่งปาดท้องลูกธนูขนาดทุ้มทั้ง 17 ลูก
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 111 ลูกกระพรวนที่ได้ขีดเส้นทำสัญลักษณ์สำหรับปาดทอง
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

เมื่อได้ตำแหน่งสำหรับการปาดทองลูกกระพรวนทั้งหมดทั้ง 17 ลูก จากนั้นจึงนำมาปาดได้ลูกกระพรวนตามตำแหน่งที่ขีดไว้ โดยปาดเฉพาะลูกที่ 1-16 ส่วนลูกที่ 17 จะไม่ปาด เพราะถ้าปาดลูกที่ 17 จะทำให้ผืนระนาดทุ้มไม่สวย ขั้นตอนการปาดทองลูกกระพรวน จะต้องปาดให้เสียงต่ำทีละนิด และจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะหากปาดเยอะเกินไป จะทำให้เสียงต่ำเกินเสียงที่กำหนด ซึ่งค่อนข้างยากในการแก้ไขในภายหลัง ในระหว่างการปาดทองลูกกระพรวน จะต้องเทียบเสียงจากผืนระนาดทุ้มที่ทำเสร็จแล้วไปด้วย เพื่อให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงกัน เมื่อปาดทองลูกกระพรวนจนได้เสียงที่ใกล้เคียงกับระนาดทุ้มที่ทำเสร็จแล้ว จึงนำใคร่เป่าลมมาเป่าตะกั่วให้ร้อนจนละลาย แล้วนำตะกั่วมาติดที่ใต้ลูกกระพรวน สำหรับตะกั่วที่ใช้ติดผืนระนาดทุ้ม ช่างฉะโอด บุญจันทร์จะทำได้ด้วยตัวเอง โดยมีวัสดุที่สำคัญคือ ตะกั่ว ขี้ผึ้ง และชันโรง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายการทำตะกั่วเพื่อนำมาติดระนาดทุ้มว่า

การทำตะกั่วจะตัวเอง เคี้ยวเอง โดยการนำแผ่นตะกั่วมาเคี้ยวใส่กระทะจนตะกั่วเหลวกลายเป็นน้ำ แล้วยกกระทะลงจากเตามาคน โดยใช้ทางมะพร้าวขนาดสั้นคนเรื่อย ๆ จนกว่าตะกั่วเย็น เมื่อตะกั่วเย็นจะมีลักษณะเป็นเม็ดทราย ก็เอาตะกั่วมาร้อนกับตะแกรงที่มีรูเล็ก ๆ ตะกั่วส่วนที่เล็กละเอียดจะรอดผ่านตะแกรง ส่วนที่ไม่ละเอียดจะค้างอยู่บนตะแกรง ส่วนที่ไม่ละเอียดก็เอาไปเคี้ยวใหม่ ทำแบบนี้เรื่อย ๆ จนได้ตะกั่วละเอียดหมด หลังจากนั้นนำหัวขี้ผึ้ง มาเคี้ยวในหม้อจนละลายเป็นน้ำ แล้วยกหม้อลงจาก

เตา แล้วนำตะกั่วปนมาผสมกับขี้ผึ้งในหม้อ โดยจะประมาณสัดส่วนเอาเอง สัดส่วนจะไม่ตายตัว ถ้าใส่ตะกั่วเยอะไปจะร่วน ใส่น้อยไปจะไม่มีน้ำหนัก คนทำจะประมาณการเอาเอง ถ้าจะนำไปตีตระนาดจะต้องใส่ตะกั่วให้น้อย ถ้าเอาไปตีตฆ้องจะใส่ตะกั่วเยอะ ลุงจะผสมขึ้นโรงไปด้วย ที่ตะกั่วลุงเป็นสีดำ เพราะใส่ชั้นโรงไปด้วย เพื่อให้ตะกั่วแน่น ตีตทน เมื่อใส่ตะกั่วลงไปแล้ว ก็คนไปเรื่อย ๆ จนรวมเป็นเนื้อเดียวกัน (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2563)

ในขั้นตอนการปรับแต่งเสียงโดยการนำตะกั่วที่ทำเสร็จแล้วมาติดพร้อมกับการปาดทองลูก ระนาดทุ้ม ดังที่ช่างฉะโอด บุญจันทร์ อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ตะกั่วในการปรับแต่งเสียงว่า

การปาดทอง ต้องปาดทองให้พอดี ไม่กว้างไป เมื่อปาดใกล้จะเสร็จแต่ละลูก ให้ติดตะกั่วเลย ปริมาณตะกั่วแล้วแต่เรากำหนดว่าจะใช้ตะกั่วมากน้อย เท่าไหร่ เช่น ลูกที่ 1 อยากได้ตะกั่วแค่นี้ เราก็ติดไว้เลย แล้วปรับเสียง คร่าว ๆ ไว้ แล้วก็ปาดไปเทียบเสียงไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้เสียงที่เราต้องการ ทำแบบนี้จะทำให้ตะกั่วสม่ำเสมอ ไล่เลี่ยกันไปทั้งผืน ทำให้ผืนเรียบร้อย มากขึ้น (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 112 การปาดทองลูกระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 113 การเทียบเสียงกับผืนระนาดทุ้มที่ทำเสร็จแล้ว เพื่อให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงกัน

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ในขั้นตอนนี้สามารถกำหนดปริมาณตะกั่วที่ใช้ติดลูกระนาดทุ้มได้ เมื่อติดตะกั่วเสร็จแล้ว จึงใช้ใบมีดกดไสไม้มาขูดภายในบริเวณที่ขีดเส้นสัญลักษณ์ไว้ให้มีลักษณะโค้งสวยงาม โดยขูดทีละนิดและเคาะเปรียบเทียบกับผืนระนาดทุ้มที่เสร็จแล้วเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้เสียงที่ตรงกัน เมื่อได้เสียงที่ตรงกัน ใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบขัดและตามด้วยเบอร์ละเอียดอีกครั้งเพื่อให้เรียบสวยงาม ทำเช่นนี้จนครบ 16 ลูก ขั้นตอนการปาดทองลูกระนาดทุ้มใช้เวลาประมาณ 8-10 ชั่วโมง ช่วงฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าเกี่ยวกับการเทียบเสียงและการทำตะกั่วลูกระนาดทุ้มว่า

ถ้าวันไหนลุงหูไม่ดี ลุงจะหยุดทำทันทีเลย ลุงจะนอนเลย ถ้าวันไหนลุงหูดี แป๊บเดียวลุงก็เทียบเสร็จ ในการเทียบเสียงลุงจะใช้แนวกลาง ปัจจุบันการเทียบเสียงมีอยู่ 3 แนว คือ แนวต่ำ แนวกลาง แนวสูง ลุงจะใช้แนวกลาง เพราะต้องเผื่อคนปี คนร้อง ซึ่งเทียบกลาง ๆ ไว้ก่อน ถ้าเขาอยากเล่นแนวต่ำหรือสูงก็ให้เขาไปปรับเอาเอง แต่เสียงแนวกลางจะเข้ากันได้เกือบทุกที่ ลุงจะไม่ใช้จูนเนอร์ ลุงจะใช้อาศัยฟังและจำเสียงเอา ลุงเคยใช้จูนเนอร์แล้ว เสียงไม่ตรง จูนเนอร์เขาเอาไว้เทียบกับเครื่องโลหะหรือเครื่องเป่า แต่ระนาดเป็นไม้ เครื่องจะจับความถี่ไม่ดีหรอก วิธีปรับเสียงให้กลมกลืนทั้งวงจะต้องปรับเข้าหาระนาดโดยฟังด้วยหู และผู้ปรับจะต้องมีประสบการณ์ด้วย (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 114 การนำไต้รเป่ามมาเป่าตะกั่วให้ร้อนจนละลาย
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 115 การนำตะกั่วมาติดที่ใต้ลูกกระนาคทุ้ม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 116 การใช้ใบมีดกดไสไม้มาขูดภายในเส้นที่ขีดไว้
 ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 117 ลักษณะตุ้มนาดท่อมที่มีความโค้งสวยงาม
 ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 118 การเทียบเสียงกับผืนระนาดทุ้มที่ทำเสร็จแล้ว เพื่อให้ได้เสียงที่ตรงกัน
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

3.2.8 ขั้นตอนการตกแต่งผืนระนาดทุ้ม

เมื่อปาดทองลูกระนาดทุ้มและเทียบเสียงลูกระนาดทุ้มครบ 17 ลูกแล้ว ให้นำลูกระนาดทุ้มมาทาสีแซลล์ โดยใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดขัดบนลูกระนาดทุ้ม และนำสีแซลล์มาทาบาง ๆ บริเวณบนลูกระนาดทุ้ม แล้วนำไปผึ่งในที่ร่มจนแห้งสนิท ทำเช่นนี้ทั้ง 17 ลูก ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเกี่ยวกับการตกแต่งผืนระนาดทุ้มว่า

เมื่อผืนระนาดทุ้มเสร็จเรียบร้อยแล้ว สามารถนำ Wax หรือไขปลาวาฬมาทาที่ผืนเพื่อรักษาเนื้อไม้ได้ แต่การทำสีผืนระนาดทุ้มก็แล้วแต่ลูกค้าจะสั่ง ลูกค้าไม่ค่อยอยากจะทำสีหรือแล็กเกอร์ จะปล่อยให้มันเป็นธรรมชาติ เพราะว่าถ้าเราทาไป โอกาสไม้แห้งจะนานขึ้น เพราะสีหรือแล็กเกอร์จะไปรัดไปเคลือบอยู่แทนที่ไม้จะแห้งก็ไม่แห้ง ปกติลูกจะไม่ทา แต่ลูกค้าจะเอาความสวยงามก็ต้องทา บางคนทาเรซินที่ผืนเลย ลูกค้าไม่ทำเพราะทำให้เสียงไม่ออกแบบธรรมชาติถ้าทำเสร็จแล้วเอาไปล้าง จะเหลืองสวยเลย ไม่จำเป็นต้องทาอะไรเลย โบราณเขาไม่ทากันหรอก โบราณเขาจะใช้รมควัน (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ภาพที่ 119 การใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดขัดบนลูกระนาดท่อม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 120 การทาสีแซลค์คบาง ๆ บริเวณบนลูกระนาดท่อม
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากถูกระนาดทும்ที่ทาสีแชล็คแห้งสนิทแล้ว ให้ลบคราบสีบริเวณข้างถูกระนาดทும் โดยใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบขัดจนกว่าคราบสีแชล็คจะออกหมด แล้วขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์ละเอียดเก็บงานอีกครั้ง ทำเช่นนี้จนครบ 17 ลูก

ภาพที่ 121 คราบสีบริเวณข้างถูกระนาดทும்
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 122 การใช้กระดาษทรายเบอร์หยาบขัดคราบสีแชล็ค
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากลบคราบสีแชล็คครบทั้ง 17 ลูกแล้ว ให้เก็บงานเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อความเรียบร้อย สวยงาม โดยการลบความคมของลูกกระขนาดทும் ใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดมาขัดบริเวณที่มีความคมทั้งลูก หลังจากนั้นลองเอามือมาลูบลูกกระขนาดทும்ทั้งลูก ถ้าหากรู้สึกว่สะดุดหรือยังคม ให้ใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดขัดอีกครั้ง ทำเช่นนี้จนครบ 17 ลูก

ภาพที่ 123 ขอบลูกกระขนาดทும்ที่มีความคม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 124 การใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียดเพื่อลบคมลูกกระขนาดทும்
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 125 การตรวจความเรียบร้อยโดยการเอามือมาลูบลูกระนาดทุ้มทั้งลูก
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

หลังจากได้ลูกระนาดทุ้มที่เสร็จสมบูรณ์ทั้ง 17 ลูกแล้ว จึงมาร้อยเชือกแล้วนำไปแขวนบนราง
ระนาดทุ้ม เพื่อทดสอบคุณภาพเสียงของลูกระนาดทุ้ม ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

เชือกในการร้อยฝืน จะใช้เชือกที่เหนียวก็ได้ ดูที่ความเหมาะสม โトมากก็ไม่ดี
เล็กมากก็จะขาดง่าย ต้องพอดี ๆ ลุงจะใช้เชือกที่เขาทำยอและเชือกผ้าฆ่ามัน
เชือกผ้าฆ่ามันจะดีกว่า เวลาตีลูกระนาดทุ้มจะไม่เลื่อน เชือกผ้าฆ่ามันก็จะมี
หลายเบอร์ ระนาดทุ้มก็ต้องเลือกเบอร์ใหญ่หน่อย เพราะรับน้ำหนักเยอะ
เวลาตี ฝืนระนาดทุ้มจะมีความทน ใช้ได้ชั่วลูกชั่วหลาน ดีเยอะยิ่งดี เพราะ
จะได้นิ้วฝืนไปด้วย หลังจะไม่แตกง่ายเหมือนฝืนระนาดเอก ระนาดเอกดี
เยอะไม่ได้ หลังจะแตกหมด (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน
2563)

ภาพที่ 126 ขั้นตอนการร้อยเชือกฝืนระนาดทุ้ม
 ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 127 การทดสอบคุณภาพเสียงของลูกระนาดทุ้ม
 ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 128 ฝืนระนาดทุ้มที่เสร็จสมบูรณ์
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 15 มิถุนายน 2563

ตารางที่ 3 สรุปขั้นตอนการทำฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

ขั้นตอน	กรรมวิธี
1. ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่	นำไม้ไผ่มาผ่าเป็นซีก ๆ โดยให้มีข้อติด
	แช่ไม้ไผ่ในบ่อ 3 เดือน แต่ต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย ๆ อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	ผึ่งไม้ไผ่ 6 - 12 เดือน หรือจนกว่าไม้ไผ่จะแห้ง
2. ขั้นตอนการคัดไม้ไผ่	คัดไม้ไผ่ให้ได้จำนวน 17 ลูก
3. ขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดทุ้ม	วัดความกว้างและผ่าลูกระนาดทุ้ม
	การปาดหัวลูกระนาดทุ้ม
	ตกแต่งข้างลูกระนาดทุ้ม

ขั้นตอน	กรรมวิธี
4. ขั้นตอนการปรับลูกระนาดท่อมตามขนาดจริง	วัดความกว้างและผ่าลูกระนาดท่อม
	ตักแต่งข้างลูกระนาดท่อม
	วัดความยาวและหาตำแหน่งรูร้อย
5. ขั้นตอนการตัดลูกระนาดท่อมและเจาะรูร้อยเชือก	ตัดลูกระนาดท่อม
	เจาะรูร้อยเชือก
6. ขั้นตอนการทำความสะอาดลูกระนาดท่อม	ทำความสะอาดลูกระนาดท่อม
7. ขั้นตอนการปาดท้องลูกระนาดท่อม	การวัดตำแหน่งและปาดท้องลูกระนาดท่อม
8. ขั้นตอนการตักแต่งพื้นระนาดท่อม	ทาสีเซลล์ลูกระนาดท่อม
	ใช้กระดาษทรายเก็บงาน
	ร้อยเชือกลูกระนาดท่อม

ตารางที่ 4 กระสวนแผ่นระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

ตำแหน่งที่วัด	ความยาว (เซนติเมตร)	ความกว้าง (เซนติเมตร)	ความหนา (เซนติเมตร)
ขนาดทั้งผืน	105 (โดยวัดจากลูกที่ 1-17)	6 - 6.5	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 1	45.5	6.5	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 2	45.5	6.5	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 3	45.4	6.5	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 4	45.2	6.5	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 5	45	6.4	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 6	44.8	6.4	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 7	44.4	6.4	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 8	43.9	6.3	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 9	43.3	6.2	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 10	42.5	6.2	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 11	42	6.2	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 12	41.3	6.1	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 13	40.5	6.1	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 14	39.5	6.1	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 15	38.5	6.1	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 16	37.5	6	2
ลูกระนาดทุ้มลูกที่ 17	36.2	6	2

จากตารางดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ ลูกที่ 1 มีความยาว 45.5 เซนติเมตร และลดหลั่นลงมาจนถึงลูกที่ 17 มีความยาว 36.2 เซนติเมตร ความกว้างระนาดทุ้มลูกที่ 1 กว้าง 6.5 เซนติเมตร และลดหลั่นลงมาจนถึงลูกที่ 17 กว้าง 6.0 เซนติเมตร และความหนาจะเท่ากันทั้งผืนคือ 2 เซนติเมตร ความยาวทั้งผืนโดยวัดจากลูกที่ 1 ถึงลูกที่ 17 มีความยาว 105 เซนติเมตร สามารถนำไปแขวนบนรางที่มีความยาว 107 เซนติเมตร ซึ่งนิยมใช้ในปัจจุบันได้พอดี

นอกเหนือจากขั้นตอนในการทำผืนระนาดที่ต้องคอยระมัดระวังและจะต้องทำอย่างประณีตพิถีพิถันแล้ว ยังมีขั้นตอนเกี่ยวกับการดูแลรักษาผืนระนาดทุ้มเพื่อให้ผืนระนาดทุ้มพร้อมใช้งานตลอดเวลา และมีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายการดูแลรักษาผืนระนาดทุ้มว่า

ผืนระนาดทุ้มต้องขยันตีบ่อย ๆ ตีให้ผืนชุ่มชื้น เพราะว่ายิ่งตี ยิ่งชุ่ม เสียงยิ่งดี และห้ามทาแลคเกอร์ บางคนอยากทำให้ผืนระนาดทุ้มสวย แล้วไปทาแลคเกอร์ จะทำให้ผืนแห้งช้า ปล่อยให้ผืนธรรมชาติที่สุด เดี่ยวผืนระนาดทุ้มก็จะเหลืองสวยเอง สำหรับวิธีการทำไม้ให้ผืนระนาดทุ้มขึ้นขุยที่มีลักษณะละเอียด ๆ ให้เอาขี้ผึ้งขัดพื้นมาทาบาง ๆ ให้ทั่วทั้งผืน (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

จากการศึกษากรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีขั้นตอนในการทำผืนระนาดทุ้ม 8 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่ ขั้นตอนการคัดไม้ไผ่ ขั้นตอนแรกในการปรับรูประนาดทุ้ม ขั้นตอนการปรับลูกระนาดทุ้มตามขนาดจริง ขั้นตอนการตัดลูกระนาดทุ้มและเจาะรูร้อยเชือก ขั้นตอนการทำความสะอาดลูกระนาดทุ้ม ขั้นตอนการปาดท้องลูกระนาดทุ้ม และขั้นตอนสุดท้าย ขั้นตอนการตกแต่งผืนระนาดทุ้ม รวมทุกขั้นตอนใช้เวลาอย่างน้อย 9 เดือน ผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีขนาดความยาวของลูกที่ 1 มีความยาว 45.5 เซนติเมตร และลดหลั่นลงมาจนถึงลูกที่ 17 มีความยาว 36.2 เซนติเมตร ความกว้างระนาดทุ้มลูกที่ 1 กว้าง 6.5 เซนติเมตร และลดหลั่นลงมาจนถึงลูกที่ 17 กว้าง 6.0 เซนติเมตร และความหนาจะเท่ากันทั้งผืนคือ 2 เซนติเมตร ความยาวทั้งผืนโดยวัดจากลูกที่ 1 ถึงลูกที่ 17 มีความยาว 105 เซนติเมตร สามารถนำไปแขวนบนรางที่มีความยาว 107 เซนติเมตร ซึ่งนิยมใช้ในปัจจุบันได้พอดี

บทที่ 4

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

ในการศึกษาเรื่องกรรมวิธีการสร้างระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ สำหรับเนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ ซึ่งจะแบ่งประเด็นที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

- 4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้ม
- 4.2 อัตลักษณ์ผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์
- 4.3 การประเมินคุณภาพผืนระนาดทุ้ม

4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้ม

ช่างฉะโอด บุญจันทร์เรียนรู้การสร้างผืนระนาดทุ้มจากการสั่งสมประสบการณ์งานช่าง และศึกษาเรียนรู้ ทดลอง ปรับปรุง อีกทั้งความพิถีพิถันในการสร้างงานทำให้สามารถสร้างผืนระนาดทุ้มที่สวยงาม มีคุณภาพเสียงดี มีอัตลักษณ์และมีมือในเชิงช่าง

4.1.1 ประสบการณ์งานช่าง

การสร้างเครื่องดนตรีไทยทุกชิ้นตอนมีความสำคัญ นอกจากความสามารถเฉพาะในงานช่างแล้ว ประสบการณ์และความพิถีพิถันยังมีความสำคัญ ช่างฉะโอด บุญจันทร์มีทักษะและประสบการณ์ในวิชาช่างต่าง ๆ ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน เช่น ช่างทาสี ช่างไม้ ช่างต่อเติมบ้าน และผู้รับเหมาก่อสร้างบ้าน อันเป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อกรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้ม ช่างฉะโอด บุญจันทร์เล่าถึงทักษะการเป็นช่างทั่วไปก่อนเป็นช่างเครื่องดนตรีว่า “การเป็นช่างทั่วไปก่อนเป็นช่างเครื่องดนตรี จะมีทักษะในเรื่องของฝีมืองานช่าง ฝีมืองานช่างจะเกิดมาจากงานช่างทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ก็จะสั่งตัด เช่น การไสไม้ การปาดไม้ การเจาะรูไม้ และสามารถดูไม้ที่ตีได้” (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้สั่งสมประสบการณ์งานช่างต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์งานช่างที่เป็นช่างไม้ ช่างทาสี และผู้รับเหมาก่อสร้างบ้าน สามารถนำทักษะและประสบการณ์งานช่างมาใช้ในการทำผืนระนาดทุ้มได้ดังนี้

ช่างไม้

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้นำทักษะและประสบการณ์งานช่างไม้มาใช้ในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม ในเรื่องของการวัดขนาดในส่วนต่าง ๆ การเลือกไม้ การไสไม้ลูกระนาดทุ้ม การเลื่อยลูกระนาดทุ้ม การ ปาดทองลูกระนาดทุ้ม การเลื่อยลูกระนาดทุ้ม การเจาะรูร้อยเชือก การผ่าไม้ไผ่ ฯลฯ ช่างฉะโอด บุญ จันทร์ ได้เล่าถึงรายละเอียดงานช่างไม้ในอดีตและการใช้ทักษะงานช่างไม้มาทำฝืนระนาดทุ้มว่า

ในการทำบ้านจะต้องเริ่มจากการตีแบบเพื่อเทพูน อย่างเช่นถ้าจะทำเสาบ้าน ก็จะต้องตีแบบเป็นรูปเสาและเทพูนลงไป พอเริ่มเป็นโครงสร้างบ้าน ก็ต้องเริ่มทำงานไม้แล้ว เช่น งานเข้าวงกบ งานเกี่ยวกับประตูหน้าต่าง ซึ่งจะต้องวัดระยะให้พอดี งานลักษณะนี้จะต้องใช้ฝีมือ พอมาทำเครื่องดนตรี เช่น การไสไม้ลูกระนาดทุ้ม การเลื่อยลูกระนาดทุ้ม ก็ได้จากประสบการณ์ จากตรงนี้ทั้งนั้น ตอนลุงเป็นผู้รับเหมา ลุงก็ทำงานเกี่ยวกับการทำ เฟอร์นิเจอร์และตกแต่งภายในด้วย ซึ่งเมื่อก่อนงานตกแต่งภายในไม่เป็น ที่นิยมเหมือนทุกวันนี้ ซึ่งการทำเฟอร์นิเจอร์และตกแต่งภายในจะต้องวัดมุม แต่ละด้านให้ตรงพอดี เพื่อให้ประกอบเฟอร์นิเจอร์หรือการเข้ามุมได้พอดี การวัดไม้เข้าฉากจะต้องทำมุม 45 องศา แต่ถ้าทำมุมเอียงก็จะวัดแตกต่างกัน ไป หลักการจะมีอยู่ ไม่ใช่แค่ตอกตะปูแล้วเสร็จ รายละเอียดจะเยอะมาก ยิ่งงานตู้ต่าง ๆ ก็รายละเอียดเยอะ เช่น การติดบานพับ จะมีการตีแบบใน ขอบหรือนอกขอบ จะใช้บานพับไม้เหมือนกัน การเว้นระยะของไม้ไม่ เหมือนกัน การประกอบบางระนาดก็ใช้ทักษะตรงนี้มาทำ เช่น การทำรางให้ โค้งป่องแล้วมาบรรจุที่โขนระนาด และโขนระนาดมองมุมไหนจะต้องตรง เท่ากันหมด ยอดต้องตรงเท่ากันหมด หรือการแก้ไขขนาดรางระนาด ถ้าหาก ระนาดยาวเกินไปหรือสั้นเกินไป ก็จะต้องมาขยายหรือตัดได้ แต่จะต้องวัดให้ พอดี ซึ่งการเป็นช่างไม้มาก่อนจะมีทักษะตรงนี้ ส่วนในเรื่องของการไสไม้ การปาดไม้ การเจาะรูไม้ การเรื้อยไม้ การผ่าไม้ จะเป็นเรื่องง่ายไปเลย (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

ช่างทาสี

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้นำทักษะและประสบการณ์งานช่างทาสีมาใช้ในการทำฝืนระนาดทุ้มในเรื่องของการผสมสีและขั้นตอนการทาสี การทาสีฝืนระนาดทุ้มกับการทาสีทั่วไปนั้น จะใช้วัสดุเหมือนกัน มีหลักการทาสีแบบเดียวกัน ขึ้นอยู่แต่สถานการณ์ ซึ่งช่างต้องมีทักษะและประสบการณ์ด้วย ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้เล่าถึงรายละเอียดงานทาสีในอดีตและการใช้ทักษะงานทาสีมาทำฝืนระนาดทุ้มว่า

ตอนเป็นช่างทาสี ก็จะทำสีบ้าน สีตี๊กทั่วไป ในการทาสีเมื่อก่อนจะยากกว่านี้ ช่างทาสีสมัยก่อนจะต้องผสมสีเอง ไม่ว่าจะเป็นสีครีม สีเทา สีควันบุหรี่ จะต้องมาผสมเอง แต่สมัยนี้มีสีครบเลย แล้วเมื่อก่อนลูกกลิ้งในการทาสีก็ไม่มี ลูกจะใช้แปรงไม้กวาดดอกหญ้า คล้าย ๆ ไม้กวาดบ้านเลย เอามามัดรวมกัน และจะต้องผูกให้เป็นด้วย ช่างทาสีในปัจจุบันส่วนใหญ่จะผูกกันไม่ได้แล้ว ลูกจะได้ทักษะที่เป็นช่างทาสี แล้วมาทำเครื่องดนตรี ในเรื่องของการผสมสี เพราะบางครั้งไปซื้อสีที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะไม่ถูกใจลูก ลูกจะไปซื้อแม่สีมาผสมจนได้สีที่ต้องการ เช่นการทาสีรางระนาดของลูก สีในตลาดจะไม่มีสีน้ำตาลที่ลูกต้องการ สีน้ำตาลในตลาดจะออกสีแดงบ้าง สีม่วงบ้าง ลูกจะต้องมาผสมเอง และในการผสมลูกจะใช้น้ำมันวานิชผสมลงไปด้วย เพื่อรักษาเนื้อไม้ หลักการพวกนี้จะใช้หลักการเดียวกันหมด การทาแล็กเกอร์ ทาสี หลักการเดียวกันกับการทาสีบ้าน ทาสีตู้หรือเฟอร์นิเจอร์ ต้องใช้วัสดุเหมือนกัน ก่อนทาแล็กเกอร์จะต้องลงพื้นแซล็คก่อน แล้วก็ขัดกับกระดาษทรายให้เนียน แล้วทาแล็กเกอร์ การทาสีฝืนระนาดทุ้มก็ทำแบบนี้เหมือนกัน แต่ก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งช่างต้องมีประสบการณ์ด้วย แต่ถ้าเลือกได้ ลูกจะไม่อยากทาสีหรือแล็กเกอร์บนฝืนระนาดทุ้ม ลูกจะปล่อยให้มันเป็นธรรมชาติ ถ้าไปทาจะทำให้ไม้แห้งช้า แล้วเสียงไม่ดัง ไม้ยังแห้งเสียงจะดัง (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 129 แปรงไม้กวาดดอกหญ้า
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

นอกจากนั้นช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้นำทักษะและประสบการณ์การเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างมาใช้ในการจัดการและวางแผนในเรื่องของราคาในการขายเครื่องดนตรี เช่น การกำหนดราคาขายเครื่องดนตรี ราคาวัสดุในการสร้างเครื่องดนตรีไทย ราคารถขนส่งเครื่องดนตรี กำไร ภาษี และราคาบำรุงวัสดุอุปกรณ์ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าถึงรายละเอียดการเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างในอดีตว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเป็นผู้รับเหมาก็ต้องจัดการและวางแผนต่าง ๆ เมื่อสถาปนิกเขียนแบบมาให้ลุง ลุงจะต้องวางแผนต่อในเรื่องของราคาต่าง ๆ เช่นราคาวัสดุ ราคาค่าแรงคนงาน ราคารถขนส่งของ กำไร ภาษี ฯลฯ จะต้องคิดราคาทุกอย่างเมื่อมาเป็นช่างดนตรี ก็ได้เอาทักษะตรงนี้มาใช้ในการวางแผนในเรื่องของราคาในการขายเครื่องดนตรี การกำหนดราคาขายเครื่องดนตรี ราคาวัสดุในการสร้างเครื่องดนตรี ราคาขนส่งเครื่องดนตรี กำไร ภาษี และราคาบำรุงวัสดุ ส่วนในการควบคุมคนงานจะต้องสร้างกฎระเบียบเพราะเราจะต้องคุมคนหลายคน ถ้าเราไม่มีระเบียบก็จะเกิดปัญหาภายหลังจะต้องคุยกับคนงานก่อนว่า 1. จะต้องทำงาน 08.00 - 17.00 น. กลางวัน จะพักรับประทานอาหาร 1 ชั่วโมง 2. ใครมีหน้าที่อะไรก็ต้องทำหน้าที่ตัวเอง

อย่าก้าวก่ายซึ่งกันและกัน 3. ห้ามทะเลาะวิวาท 4. ไม่ต้องมาฟ้องว่าคนอื่นทำงานไม่ดี เพราะจะทำให้เกิดปัญหา ลุงจะดูด้วยตัวเองว่าแต่ละคนทำงานดีหรือไม่ดี แค่ดูจากงานก็รู้แล้วว่าคนไหนทำหรือไม่ทำ (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

กล่าวได้ว่าประสบการณ์จากอาชีพช่างทั่วไปโดยเฉพาะช่างไม้ ส่งผลต่อการคัดเลือกอุปกรณ์ความชำนาญในการใช้เครื่องมือ และกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

4.1.2 ความพิถีพิถันในกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้ม

จากประสบการณ์งานช่างโดยเฉพาะช่างไม้ที่ต้องใช้ความละเอียดประณีต ประกอบกับเป็นผู้ที่มีความพิถีพิถันในการสร้างงาน จึงทำให้ช่างฉะโอด บุญจันทร์มีความประณีตพิถีพิถันในขั้นตอนของกรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้ม ทั้งการเลือกไม้ไฟตง การวัดขนาดความกว้าง ความยาว ความหนาของแต่ละลูกให้มีขนาดพอดี การหาตำแหน่งร้อยเชือกที่เหมาะสม การเจาะรูร้อยเชือกที่พอดี การปาดทองลูกระนาดทุ้มให้มีขนาดพอดี จนถึงการติดตะกั่วให้มีปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งกรรมวิธีดังกล่าวช่างฉะโอด บุญจันทร์จะใช้เป็นมาตรฐานในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม จึงส่งผลให้ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ เป็นที่ยอมรับและมีคุณภาพเสียงที่ดี กล่าวคือ ไม้ไฟตงสำหรับใช้ทำฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ จะใช้ไม้ไฟตงที่มีอายุประมาณ 5 ปี ถ้าน้อยกว่า 5 ปีเนื้อไม้ไฟจะอ่อน ถ้ามากกว่า 5 ปี เนื้อไม้จะเป็นสีแดงไม่สวยและเสียงจะสูง ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายการเลือกไม้ไฟสำหรับทำฝืนระนาดทุ้มว่า

ระนาดทุ้มเปรียบเสมือนกีตาร์เบสในวงสากล ถ้าเอาไม้อ่อนกว่า 5 ปีมาทำฝืนระนาดทุ้ม ตอนแรกเสียงจะดีมาก เสียงเพราะนุ่มนวล แต่ถ้าใช้ไปนาน ๆ เสียงจะไม่ดัง เขาเรียกว่าภาวะหมดเสียง ถ้านำฝืนที่หมดเสียงไปตีในวงก็จะทำเสียงของวงไม่เพราะ เพราะขาดเสียงเบสประจำวงไป (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

การวัดขนาดลูกระนาดทุ้มทั้งความกว้าง ความยาว ความหนาแต่ละลูกต้องวัดให้มีขนาดที่พอดีเพราะจะมีผลต่อเสียง ไม้ไฟจะต้องหนาขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ เพื่อให้ลูกยอดหรือลูกที่ 17 เสียงดังกังวาน และต้องมีความยาวทั้งฝืน 105 เซนติเมตร จึงสามารถนำไปแขวนบนรางที่มีความยาว 107 เซนติเมตรได้พอดี ซึ่งในปัจจุบันนิยมใช้ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายการวัดขนาดลูกระนาดทุ้มว่า

“ขนาดของลูกมีผลต่อเสียง ยิ่งยาว ยิ่งหนา ยิ่งกว้างขึ้นเสียงจะยิ่งต่ำ บางคนทำลูกระนาดท่อมลูกที่ 1 ยาวถึง 19 นิ้วเลย เพื่อต้องการให้เสียงต่ำ แต่ลุงว่ายาวไป ลุงจะทำแค่ 18 นิ้ว แล้วจะหาไม้ไผ่ที่มีความหนาขึ้นแทน เพื่อให้เสียงต่ำ” (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

การหาตำแหน่งร้อยเชือก จะต้องหาตำแหน่งที่เหมาะสม โดยใช้นิ้วโป่งกับนิ้วชี้จับลูกระนาดท่อม แล้วมืออีกข้างหนึ่งเคาะดูว่าเสียงเป็นยังไง ถ้าเสียงยังไม่ดี ให้เลื่อนมือที่จับลูกระนาดท่อมขึ้นหรือลง แล้วเคาะฟังเสียง จนกว่าจะพบตำแหน่งที่เสียงดังที่สุด

การเจาะรูร้อยเชือก ต้องเจาะให้มีขนาดที่พอดี เพราะรูร้อยเชือกจะมีผลต่อเสียงระนาดท่อม หากเจาะเล็กเกินไป จะทำให้เชือกกับลูกระนาดท่อมแน่นจนทำให้เสียงไม่ดัง หรือเจาะกว้างเกินไป จะทำให้ลูกระนาดท่อมเลื่อนไปติดกันกับลูกอื่น ๆ จนทำให้ลูกระนาดท่อมมีเสียงที่ไม่ไพเราะ

ขั้นตอนการปาดทองลูกระนาดท่อม จะต้องปาดให้เสียงต่ำทีละนิด ซึ่งจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะหากปาดเยอะเกินไป จะทำให้เสียงต่ำเกินเสียงที่กำหนด ซึ่งค่อนข้างยากในการแก้ไขในภายหลัง ในระหว่างการปาดทอง จะต้องเทียบเสียงจากผืนระนาดท่อมที่ทำเสร็จแล้วไปด้วย เพื่อให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงกัน ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปาดทองลูกระนาดท่อมว่า

ก่อนปาดทองจะต้องเคาะเพื่อจับกระแสและคำนวณตะกั่ว จะต้องประมาณการก่อน ผืนระนาดท่อมสำคัญที่สุดคือ 3 ลูกท้ายฝั่งซ้ายมือนักดนตรี ถ้าตะกั่วเยอะเสียงจะไม่ดัง ผืนจะดีไม่ดีให้ดูที่ 3 ลูกท้าย เรื่องอย่างนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย และต้องปาดให้พอดี ไม่กว้างไป เมื่อปาดใกล้จะเสร็จแต่ละลูก ให้ติดตะกั่วเลย ปริมาณตะกั่วแล้วแต่เรากำหนดว่าจะใช้ตะกั่วมากน้อยเท่าไร เช่น ลูกที่ 1 อยากรู้ได้ตะกั่วแค่นี้ เราก็ติดไว้เลย แล้วปรับเสียงคร่าว ๆ ไว้ แล้วก็ปาดไปเทียบเสียงไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้เสียงที่เราต้องการ ทำแบบนี้จะทำให้ตะกั่วสม่ำเสมอ ไล่เลี่ยกันไปทั้งผืน ทำให้ผืนเรียบร้อยมากขึ้น (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563)

ส่วนการติดตะกั่วจะต้องติดให้เหมาะสมกับลูกนั้น ๆ จะไม่ใช่ตะกั่วปริมาณที่เยอะเกินไป เพราะจะทำให้เสียงไม่ดัง ถ้าปริมาณน้อยเกินไปจะทำให้เสียงไม่กังวาน

4.1.3 การสังเกตวิเคราะห์และการพัฒนาฝีมือความสามารถ

ช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้พัฒนาฝีมือในงานช่างเครื่องดนตรีอยู่ตลอด อีกทั้งยังคิดวิเคราะห์ทดลอง ปรับปรุง จนสามารถสร้างเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ ในขณะที่เริ่มเป็นช่างดนตรี ช่างฉะโอด บุญจันทร์มักจะไปบรรเลงเครื่องกำกับจังหวะกับวงปี่พาทย์ต่าง ๆ จึงได้สังเกต วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องดนตรีนั้น ๆ และนำกลับมาพัฒนาเครื่องดนตรีตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนางานช่างเครื่องดนตรีว่า

ในตอนทีลุ้งเริ่มเป็นช่างเครื่องดนตรี เวลาปฏิบัติงานบรรเลง ลุงก็ไปกับเขา เมื่อไปหลายทีหลายวง ลุงก็วิเคราะห์ว่าแต่ละวงเป็นยังไง เช่น ความสวยงามของเครื่องดนตรี เสียงเฉพาะเครื่องดนตรี เสียงทั้งวงเป็นยังไง ลุงก็จำฝืนที่ดีที่สุดแล้วมาฝึกทำเอง ลุงก็มาคิดและวิเคราะห์มาเรื่อย ๆ เช่น การทำลูกระนาดทุ้มที่มีฝืนนูน ฝืนแบน แตกต่างและมีผลกระทบยังไงบ้าง ลุงคิดจนลุงรู้ว่า ถ้าหลังนูนจะทำให้เสียงสูงและตียากขึ้น เพราะเวลาบรรเลงไม้ตีจะสั่นลงข้างลูกระนาดได้ง่าย จะตีไม่ตรงกลางฝืน เพราะฉะนั้นฝืนควรจะพอดี ไม่นูนมากและไม่แบนมาก ลุงพัฒนามาเรื่อย ๆ (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2563)

นอกจากนั้น การที่ช่างฉะโอด บุญจันทร์สนใจดนตรีไทย จึงฝึกหัดการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย ด้วยเพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง ดังที่ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าว่า

ลุงไม่ได้เรียนดนตรีมา ไม่ได้ไปต่อเพลงอะไรกับใคร แต่ลุงชอบดนตรีไทย มาตั้งแต่เด็กแล้ว ลุงก็ตีไปแบบงู ๆ ปลา ๆ ตีเพลงลูกทุ่งลูกกรุงบ้าง โดยไม่ต้องมีโน้ตเพลงเลย ถ้าเพลงไหนลุงร้องได้ ลุงก็สามารถตีเพลงนั้นได้ ส่วนเพลงที่เป็นพิธีการลุงจะตีไม่ได้ เพราะลุงไม่ได้เรียนมา ถ้าเป็นเพลงมอญ ลุงตีได้บ้าง เพราะลุงเป็นคนรับงานปี่พาทย์มอญ ตีได้เองไม่ได้มีใครต่อ เพราะลุงคู้หนู ฟังบ่อย (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2563)

การบรรเลงดนตรีไทยได้บ้างจึงทำให้มีทักษะในการฟังเสียงเครื่องดนตรีไทย ส่งผลต่อการเทียบเสียงลูกระนาดทุ้มตั้งที่ช่างฉะโอด บุญจันทร์ เล่าถึงการฝึกฝนการฟังโดยใช้วิธีทดลองตีลูกระนาดซ้ำ ๆ และมาวิเคราะห์ว่าแต่ละเสียงเป็นอย่างไร ทำแบบนี้บ่อย ๆ จนสามารถจำเสียงได้ ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้เล่าการฝึกฝนทักษะการฟังว่า

เรื่องของการฟัง ลุงจะใช้วิธีสังเกตและฟังว่าเครื่องไหนดีหรือไม่ดี ฟังน้ำเสียง ว่าดังแบบไหน ซึ่งเรื่องนี้ลุงคิดว่าเป็นเรื่องของพรสวรรค์และความสามารถของหุเฉพาะบุคคลนั้น ซึ่งไม่สามารถทำได้ทุกคน ลุงสามารถเทียบเสียงได้โดยไม่ต้องใช้จูนเนอร์ช่วย ลุงใช้เวลาในการฝึกฟังโดยการฟังไปเรื่อย ๆ สะสมเป็นเวลานาน ๆ ลุงจะสังเกต และทดลองโดยการเคาะลูกระนาดซ้ำ ๆ และก็มาคิดวิเคราะห์ว่าแต่ละเสียงเป็นยังไง พอทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ หูเราจะชินเสียง จึงเกิดทักษะในเรื่องของการฟังเพิ่มขึ้น ตอนที่ลุงเริ่มทำฝึนระนาดเอกแรก ๆ ตอนนั้นทักษะการฟังลุงยังไม่ดี ลุงทำฝึนเสียเยอะ เสียไม้ฟรี เสียแรงฟรี แต่ก็ต้องยอม เพราะตอนนั้นลุงถือคติที่ว่า ถ้าจะทำอะไรก็ต้องทำให้สำเร็จ จะไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563)

จากประสบการณ์ที่ได้สั่งสมจากการที่เป็นช่างมาก่อน ช่างฉะโอด บุญจันทร์จึงมีความถนัดในเรื่องของการใช้เครื่องมือช่าง เช่น การใช้มีด การใช้เลื่อย การใช้สว่านไฟฟ้า การใช้กบฉิว การใช้กระดาดทราย และยังมี ความชำนาญในการวัดขนาดของฝึนระนาดทุ้ม จะใช้เวลาแค่เพียงเล็กน้อยในการวัดขนาดต่าง ๆ เช่น การวัดความยาว ความกว้าง ความหนาของลูกระนาดทุ้ม และสามารถหาจุดกึ่งกลางได้พอดี ช่างฉะโอด บุญจันทร์พัฒนาในงานช่างเครื่องดนตรีอยู่ตลอด อีกทั้งยังคิดวิเคราะห์ทดลอง ปรับปรุง จนทำให้ฝึนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีลักษณะทางกายภาพที่สวยงามและมีคุณภาพเสียงที่ไพเราะ

4.2 อັตลัษณณ์ฝึนระนาตทุ้มของช่างฉะโอด บุกุณัชนัธ

ช่างฉะโอด บุกุณัชนัธ เป็นช่างที่มึความชำนาญในการสร้างฝึนระนาตทุ้ม ซึ่งความสามารถเหล่านั้เป็นประสบการณณ์ที่ส่งสมจากอาชีพช่าง และการพัฒนาฝึมือตัวเองอยู่ตลอด โดยใช่วัธึทลองทำซ้ำ และคึตคัณวัธึใหม่อุ้สมอ จึงทำให้อมัอັตลัษณณ์ของฝึนระนาตทุ้มและมีคຸณภาพเส็ยงไฟเราะดั่งนั้

4.2.1 การปาดท้องลຸกระนาตทุ้ม

ลัษณณ์เฉพาะในการปาดท้องลຸกระนาตทุ้มของช่างฉะโอด บุกุณัชนัธ จะมีลัษณณ์คัองเหม็อนพระจันทรคຸริงเส็ยว เพ็อต้องการรักษานื้อไม้ให้มากขััน ลຸกระนาตทุ้มที่มึนื้อไม้เยอะ จะทำให้อุกระนาตทุ้มแข็งแรงกว่าการปาดแบบตຽง ช่างฉะโอด บุกุณัชนัธได้อธิบายเก็ยวกับลัษณณ์เฉพาะในการปาดท้องลຸกระนาตว่า

การปาดท้องของลຸจะไม่เหม็อนช่างคนอื่न ซึ่งส่วนใหญ่เขาจะปาดกันตຽง ๆ ลองสังเกตดู ของลຸจะปาดให้คัองเร็อย ๆ เหม็อนพระจันทรคຸริงเส็ยว การปาดท้องลัษณณ์แบบนี้ เราะลຸต้องการรักษานื้อไม้ให้มากขััน ตามลัษณณ์วิทยาศาสตร์แล้วนื้อไม้เยอะ ลຸกระนาตทุ้มจะแน้นทำให้อุกระนาตทุ้มแข็งแรง และคงทนกว่า ถ้าปาดตຽง ๆ ไปเลย นื้อไม้จะหายไป ทำให้อุกระนาตทุ้มมึนื้อไม้น้อย เวลาไปตีแบบหนัก ๆ จะทำให้อุกระนาตทุ้มแตกได้ (ฉะโอด บุกุณัชนัธ, สัมภาษณ์, 13 สึงหาคม 2563)

4.2.2 การเจาะรຸกลมใต้อุกระนาตทุ้ม

ลัษณณ์เฉพาะในการเจาะรຸกลมใต้อุกระนาตทุ้มของช่างฉะโอด บุกุณัชนัธ เพ็อต้องการไม่ให้เห็นเช็อกใต้อุและต้องการให้อุกระนาตทุ้มสวຍขััน นอกจากนั้ยังทำให้อมัคຸณภาพเส็ยงที่ตึขััน เราะการเจาะรຸกลมให้ลึกลงไป จะทำให้อุและรຸร้อยเช็อกไม่แน้น จึงทำให้อมัเส็ยงที่ยาวขััน ช่างฉะโอด บุกุณัชนัธได้อธิบายเก็ยวกับลัษณณ์เฉพาะในการเจาะรຸกลมใต้อุกระนาตทุ้มว่า

รูใต้อุของลຸจะมีลัษณณ์กลม ๆ ลຸเป็นคนคึตคนแรกที้เจาะรຸกลม สมัยก่อนจะไม่เจาะกลมแบบนี้ จะเจาะตึงเข้าหากันเลย คึอเจาะรຸบน 2 รู แล้วเฮ็ยงเข้าหากันเลย ลองสังเกตฝึนเกว่ ๆ ดูได้ แต่ภายหลังกัมีช่าง

คนอื่น ๆ เอาวิธีการเจาะรูกลมไปปรับใช้แล้วด้วย การเจาะรูกลมใต้ลูก เพื่อต้องการไม่ให้เห็นเชือกใต้ลูก ทำให้สวยงามยิ่งขึ้น และที่สำคัญยังทำให้ ลูกกระพรวนเสียงดีขึ้นด้วยซ้ำ เพราะถ้าเราเจาะรูวงกลมเข้าไป เชือกจะไม่ไป รัตลูกกระพรวน ในขณะบรรเลงจะทำให้ลูกมีอิสระมากกว่า ลูกสามารถดีดได้ ทำให้หางเสียงยาวขึ้นด้วย (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2563)

4.2.3 ขนาดของผืนระนาดทุ้ม

ลักษณะเฉพาะของขนาดผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ จะมีความยาวทั้งผืน 105 เซนติเมตร เพื่อต้องการให้นำไปแขวนบนรางระนาดทุ้มที่มีความยาว 107 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดมาตรฐานในปัจจุบันได้พอดี ผืนระนาดทุ้มดังกล่าวมีความยาวกว่าผืนระนาดทุ้มรุ่นเก่า เพื่อต้องการให้ เสียงต่ำดังและกังวานขึ้น ช่างฉะโอด บุญจันทร์ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของขนาดผืน ระนาดทุ้มว่า

ขนาดผืนระนาดทุ้มของลุงได้พัฒนามาแล้ว ลุงจะทำให้ผืนยาว 105 เซนติเมตร ทั้งผืนระนาดทุ้มและผืนระนาดเอก จะทำให้ใหญ่กว่าของโบราณ เพื่อต้องการให้เสียงต่ำดังและกังวานขึ้นเหมือนเบสของวงดนตรีสากล เมื่อก่อนที่ลูกเล็กเพราะรางขนาดแต่ละบ้านจะไม่เท่ากัน ช่างโบราณจึงทำ ผืนเพื่อรางไว้ เขาจะทำผืนระนาดทุ้มให้เล็กไว้ เวลาไปแขวนกับรางที่ไหน จะได้แขวนได้ แต่ในปัจจุบันรางจะมีมาตรฐานแล้ว ขนาดรางจะใกล้เคียงกันหมด ลุงจึงได้ยึดมาตรฐานรางในปัจจุบัน แล้วทำผืนระนาดทุ้มให้มีขนาดความยาว 105 เซนติเมตร ซึ่งสามารถนำไปแขวนบนรางที่มีความยาว 107 เซนติเมตร ซึ่งนิยมใช้ในปัจจุบันได้พอดี (ฉะโอด บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2563)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาขนาดความยาวของผืนระนาดทุ้มรุ่นเก่า ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร และบ้านเครื่องดนตรีของครูสมชาย ทับพร พบว่ามี ขนาดความยาวทั้งผืนสั้นกว่าผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ กล่าวคือ

ระนาดทุ้มของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งสร้างในปีพ.ศ. 2522 อายุของผืน 41 ปี ช่างที่ทำผืนระนาดทุ้มชื่อนายยอด บ้านอยู่บริเวณวัดตะกล้า กรุงเทพมหานคร ลูกระนาดทุ้มมีจำนวน 17 ลูก ลักษณะของลูกระนาดทุ้มมีสีน้ำตาลเข้มและสีเหลือง มีความยาวทั้งผืน 96.5 เซนติเมตร ความกว้างของลูกที่ 1 กว้าง 6 เซนติเมตร ลูกที่ 17 กว้าง 5.5 เซนติเมตร ลูกอื่น ๆ จะมีขนาดลดหลั่นลงมา

ภาพที่ 130 ผืนระนาดทุ้มของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 11 สิงหาคม 2563

ระนาดทุ้มจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร เป็นผืนระนาดทุ้มปีพ.ศ. 2401 ซึ่งอายุของผืนมากกว่า 100 ปี มีจำนวน 17 ลูก ลักษณะของลูกระนาดทุ้มมีสีน้ำตาลเข้ม ความสูง 39 เซนติเมตร ความยาวทั้งผืน 98 เซนติเมตร ระนาดทุ้มที่ได้จัดแสดงนั้น ได้ยืมมาจากสำนักพระราชวัง เพื่อมาแสดงให้ผู้คนทั่วไปได้รับชม ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร, 13 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 131 ระนาดทุ้มจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 13 กรกฎาคม 2563

ระนาดทุ้มบ้านเครื่องดนตรีของครูสมชาย ทับบพร เป็นผืนระนาดทุ้มของครูโชติ ดุริยประณีต (อดีตหัวหน้างานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร) ผืนระนาดทุ้มทำจากไม้มะหาด มีจำนวน 18 ลูก ซึ่งอายุของผืนมากกว่า 100 ปี ลักษณะของลูกระนาดทุ้มมีสีน้ำตาลเข้ม มีความกว้างของลูกที่ 1 กว้าง 6.3 เซนติเมตร ลูกที่ 18 กว้าง 5 เซนติเมตร ลูกอื่น ๆ จะมีขนาดลดหลั่นลงมา ความยาวของผืนระนาดทุ้ม 100 เซนติเมตร

ภาพที่ 132 ผืนระนาดทุ้มของครูโชติ ดุริยประณีต
ที่มา: ปรีทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 11 สิงหาคม 2563

จากการศึกษาฝึนระนาดทุ้มจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร สำนักการสังคีต กรมศิลปากร และบ้านเครื่องดนตรีของครูสมชาย ทับพร ที่มีอายุมากกว่า 41 ปี จนถึง 100 ปี พบว่า ฝึนระนาดทุ้มจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครและฝึนระนาดทุ้มจากสำนักการสังคีต กรมศิลปากรสร้างมาจากไม้ไผ่ตงและมีจำนวน 17 ลูกเหมือนกัน ส่วนฝึนระนาดทุ้มของครูโชติ ดุริย- ประณีต (อดีตหัวหน้างานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร) สร้างจากไม้มะหาด มีจำนวน 18 ลูก ฝึนระนาดทุ้มทั้ง 3 ฝึน มีความยาวความใกล้เคียงกันคือ 96.5 - 100 เซนติเมตร ส่วนฝึนระนาด ทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์จะมีความยาวทั้งฝึนมากกว่าฝึนระนาดทุ้มรุ่นเก่า ดังตารางเปรียบเทียบ ความยาวของฝึนระนาดทุ้มทั้งฝึนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความยาวของฝึนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์กับฝึนระนาดทุ้มรุ่นเก่า

ฝึนระนาดทุ้ม	อายุ	ขนาดความยาวของฝึนระนาดทุ้มทั้งฝึน
ช่างฉะโอด บุญจันทร์	ปัจจุบัน	105 เซนติเมตร
สำนักการสังคีต กรมศิลปากร	41 ปี	96.5 เซนติเมตร
ฝึนระนาดทุ้ม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร	มากกว่า 100 ปี	98 เซนติเมตร
ครูโชติ ดุริยประณีต	มากกว่า 100 ปี	100 เซนติเมตร

สรุปได้ว่าช่างฉะโอด บุญจันทร์ ได้พัฒนาฝีมือตัวเองและคิดค้นวิธีใหม่อยู่เสมอ จึงทำให้ฝึน ระนาดทุ้มมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ การปาดทอง จะมีลักษณะโค้งเหมือนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว เพื่อ ต้องการรักษาเนื้อไม้ไผ่ จึงทำให้ฝึนระนาดทุ้มมีคุณภาพที่ดีและแข็งแรงยิ่งขึ้น การเจาะรูกลมใต้ลูก ระนาดทุ้ม เพื่อต้องการไม่ให้เห็นเชือกใต้ลูกและไม่ให้เชือกกับรูร้อยเชือกแน่นจนเกินไป จึงทำให้มี เสียงที่ยาวและสวยขึ้น ขนาดฝึนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ จะมีความยาวทั้งฝึน 105 เซนติเมตร ซึ่งจะใหญ่กว่าฝึนระนาดทุ้มแบบโบราณ เนื่องจากทรงระนาดทุ้มในปัจจุบันได้พัฒนาให้ยาว ขึ้น ช่างฉะโอด บุญจันทร์จึงได้พัฒนาฝึนระนาดทุ้มให้ยาวขึ้นเพื่อให้พอดีกับรางในปัจจุบันที่มีขนาด 107 เซนติเมตร และเพื่อต้องการให้มีเสียงที่ดังและกังวานขึ้นด้วย

4.3 การประเมินคุณภาพผืนระนาดทุ้ม

ในการประเมินคุณภาพเสียงผืนระนาดทุ้ม ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักดนตรีที่ซื้อผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ จำนวน 4 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

4.3.1 การประเมินคุณภาพผืนระนาดทุ้มจากลูกค้ากลุ่มนักดนตรี

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมจากนักดนตรีที่ได้ซื้อผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ จำนวน 4 ท่าน คือ 1. นายพยุ่ง แสงทับทิม 2. อาจารย์จุมพล ปัญจะ 3. อาจารย์ธนาภิตติโรจน์ แก้วพ่องศรี 4. นางสาวสิริฐา ธนุรเวท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นายพยุ่ง แสงทับทิม ปัจจุบันเป็นนักดนตรีอาชีพ และอดีตอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยบูรพาและมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (วิทยาลัยครูเพชรบุรี) ท่านได้ซื้อผืนระนาดทุ้มจากช่างฉะโอด บุญจันทร์ และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ว่า

ผืนระนาดทุ้มของเขาก็คือ ที่บ้านก็ซื้อมาใช้อยู่ เหล่าลูกระนาดทุ้มสวย ธรรมดา ระนาดทุ้มเสียงต่ำจะไม่ดังใช้ใหม่ แต่ของเขาเสียงต่ำจะดัง หายากผืนระนาดทุ้มที่เสียงต่ำจะดัง แต่ของเขาดี คุณภาพจะเท่า ๆ กันกับนายสุนทร ผมเคยไปดูตอนงานไหว้ครูที่บ้านเขา เขามีอยู่ 2 ผืน ดีมาก ดังแล้วสวยด้วย ผืนของเขาถ้าตีเป็นคู่แปด เสียงจะเข้ากันทั้งมือซ้ายและมือขวา บางผืนไม่ได้นะ จะดังด้านขวาอย่างเดียวเลย (พยุ่ง แสงทับทิม, สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2563)

2. อาจารย์จุมพล ปัญจะ ปัจจุบันเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและสอนดนตรีไทยโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ท่านได้ซื้อผืนระนาดทุ้มจากช่างฉะโอด บุญจันทร์ และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ว่า

ผืนระนาดทุ้มที่เป็นมาตรฐานที่นักดนตรีไทยเขาใช้กันนะ ก็มีฟ็อด ตาสุนทร แต่ในเรื่องของผืนระนาด จะมีเกรดของมัน ไม่ใช่ทำออกมาลำดับ 1 หมด จะมีดีบ้างไม่ดีบ้าง ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ฟ็อดจะมีจุดเด่นในเรื่องฝีมือในเชิงช่าง เขาติดอันดับอยู่ ผืนระนาดทุ้มของฟ็อดนักดนตรีไทยเขาก็ใช้กันอยู่

แต่ก็อยู่ที่เกรด ถ้าราคาถูกเกรดก็จะลดลงมาหน่อย ราคาสูงขึ้น เกรดก็จะดีขึ้นหน่อย (จุมพล ปัญจะ, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563)

3. อาจารย์ธนาภิตติโรจน์ แก้วผ่องศรี ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยโรงเรียน ปิคอนเฮาส์ แยมสะอาด จังหวัดปทุมธานี ท่านได้ซื้อผืนระนาดทุ้มจากช่างฉะโอด บุญจันทร์ และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ว่า

ผืนระนาดทุ้มของลุงโอดจะมีเสียงดี จะทำงานเรียบร้อย เสียงต่ำลูกทวน จะดัง ลุงโอดจะใช้ไม้ที่แก่ จะเป็นไม้ต้นลำใหญ่ เสียงจะออกมาแน่นดัง และทำจากไม้ต้นเดียวกัน ของแกมีหลายเกรด จะมีเกรดกลาง ๆ ผสมลูกบ้าง หรือถ้าเกรดดีหน่อย ก็จะไม่ผสมเลย เกรดดี ๆ เลยก็ราคาประมาณ 8,000 บาทเฉพาะผืน ที่ผมเห็นนะ เวลาแก่ได้ไม้ใหม่มา แกจะแช่น้ำทิ้งไว้นานจนไม้แห้ง แล้วเอามาเหลาเป็นลูกไว้ พอไม้แห้งเสียงจะไม่หาย เสียงจะดี (ธนาภิตติโรจน์ แก้วผ่องศรี, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2563)

4. นางสาวฐิธา ธนุรเวท ปัจจุบันเป็นผู้จัดการร้านบ้านครูอิง Thaimusic ท่านได้ซื้อผืนระนาดทุ้มจากช่างฉะโอด บุญจันทร์ เพื่อนำไปจำหน่ายให้กับโรงเรียนต่าง ๆ และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ว่า

โดยปกติแกจะไม่ได้ทำระนาดเพียงอย่างเดียว แกจะทำไม้ตีด้วย แกทำได้ทุกอย่าง ที่พี่รับของแกมาขายเยอะ ๆ ก็มีไม้ตี ผืนระนาดแกก็จะทำผืนระนาดบ้าง เวลาขายดี ๆ ส่วนใหญ่พี่ก็จะรับระนาดทุ้มของลุงโอดบ้าง ของลุงสุนทรบ้าง ระนาดทุ้มของลุงโอดก็ดังอยู่นะ แต่ก็แล้วแต่ผืน แล้วแต่เกรด เครื่องดนตรีก็จะเป็นอย่างนี้แหละ ไม้โอดจะหนาหน่อยจะออกสไตล์ผืนที่จังหวัดตราด (ฐิธา ธนุรเวท, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ซื้อผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ พบว่าผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีความสวยงามและมีคุณภาพเสียงดี เนื่องจากใช้ไม้โอดต้นใหญ่ และที่สำคัญจะ

ทำจากไม้ต้นเดียวกัน จึงทำให้เสียงแน่นดัง โดยเฉพาะเสียงต่ำ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกรดของระนาดทุ้ม ถ้าวางราคาสูง คุณภาพของระนาดทุ้มก็จะดีขึ้นด้วย

4.3.2 การประเมินคุณภาพเสียงของผู้ทรงคุณวุฒิ

การประเมินคุณภาพเสียงผืนระนาดทุ้ม² ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพผืนระนาดทุ้มจำนวน 5 ท่าน คือ อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ อาจารย์จุมพล ปัญจะ อาจารย์กิตติ อุตถาผล อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต และอาจารย์พงศพิชญ แก้วกุลธร โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการบรรเลงระนาดทุ้ม และเป็นที่ยอมรับทางด้านดุริยางคศิลป์ไทย จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุษุพันธ์ดังนี้

1. อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์

ภาพที่ 133 อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 27 กรกฎาคม 2563

² ผืนระนาดทุ้มที่ผู้วิจัยนำมาประเมินคุณภาพเสียง เป็นผืนระนาดทุ้มซึ่งช่างฉะโอด บุษุพันธ์ สร้างเพื่อให้ผู้วิจัยศึกษากรรมวิธีการสร้างโดยเฉพาะ และอยู่ในกลุ่มผืนระนาดทุ้มที่มีคุณภาพดี จำหน่ายในราคาสูง แต่เนื่องจากผืนระนาดทุ้มดังกล่าวมีอายุประมาณ 9 เดือน เนื้อไม้ยังไม่แห้งสนิท จึงทำให้เสียงยังไม่ดังกังวานเต็มที่ ส่วนผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุษุพันธ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ผู้วิจัยไม่สามารถนำมาใช้ในการประเมินได้ เนื่องจากช่างฉะโอด บุษุพันธ์ได้จำหน่ายไปทั้งหมด และไม่สามารถติดตามผู้ซื้อผืนระนาดทุ้มได้

อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ 2498 อายุ 65 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 3 ตำบลขยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จบการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จบ ม.ศ. 6 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกบัญชี และได้ต่อประกาศวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 แผนกบัญชี ปัจจุบันเป็นเจ้าของวงปีพาทย์ บ้านจรรย์นาฎย์ และอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เริ่มเรียนดนตรีไทยจากครูไพฑูรย์ จรรย์นาฎย์ ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูบุญยัง เกตุคง

จากการทดลองตีผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

เรื่องของวัสดุที่ใช้ทำ เรื่องของไม้ไผ่ มีคนพูดกับผมว่า ไม้นครนายกจะสู้ไม้จังหวัดตราดไม่ได้ ไม้นครนายก ยิงนาน ๆ ไปจะเสียหาย เรื่องนี้เท็จจริงอย่างไรก็ไม่รู้แน่ อาจจะขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้บรรเลงก็ได้ ผืนนี้ดูแล้วอยู่ในเกณฑ์ดีเลยครับ มีอนาคตจะดีขึ้นเมื่อผืนแห่งนี้ขึ้นอีก ผืนนี้เหล่าแบบขังข้อหมัด ถือว่าโอเคครับ ไม้ไผ่ที่เอามาทำผืนระนาดทุ้มจะต้องเป็นไม้ไผ่ที่แก่ วิธีสังเกตว่าผืนทำจากไม้ที่แก่ไหม ให้สังเกตที่เสี้ยนไม้ จะมีสีดำสำหรับผืนนี้ดำ แสดงว่าทำจากไม้ที่แก่แล้ว ถือว่าใช้ได้ ไม้แก่จะทำให้ผืนแกร่งขึ้น ผืนนี้ผมคิดว่าน่าจะเจาะรูร้อยเชือกให้เข้ากลางผืนอีกประมาณสัก 2-3 มิลลิเมตร สำหรับเชือกที่ใช้ร้อย เป็นเชือกมีไส้ข้างใน เชือกนี้จะตีส่วนในเรื่องของตะกั่ว ผมได้ลองตีแบบหนัก ๆ แล้ว ตะกั่วไม่หลุด ถือว่าโอเคครับ ดูแล้วช่างเป็นมืออาชีพครับ เรื่องของความสวยงามอยู่ในขั้นสวยเลย มีเสี้ยนตรงเหมือนกันทุกลูก จะมีในเรื่องของตำหนิบนผิวไม้บ้าง ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่เป็นไร เราไม่ได้เอาไปประกวด เสียงก็ไม่ได้เปลี่ยน ถือว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับผืนระนาดทุ้ม ผืนนี้ถือว่าสวยเลยครับ แต่ยังไม่สวยสุด ถ้าผืนที่สวยราคาก็ประมาณ 10,000 บาท ถ้าจะซื้อแบบดีเลย ไม่มีตำหนิเลยก็ต้องสู้ราคาได้ด้วย เรื่องของคุณภาพเสียง อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีครับ มีเสียงเท่ากันทั้งผืน ไม่ใช่ว่าลูกใดลูกหนึ่งดังหรืออับ เสมอกันทั้งผืน แต่ตอนนี้เสียงค่อนข้างเพี้ยน อาจจะไม่เริ่มแห้ง เสียงก็จะเพี้ยนเรื่อย ๆ ก็เป็นเรื่องปกติสำหรับผืนใหม่ ผืนนี้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังไม่ดีมาก จะต้องรอให้ไม้แห้งก่อน ตอนนี้นี้ยังไม่แห้ง ผืนนี้สำหรับผม ในฐานะผู้ตี ถือว่าชอบครับ ทำได้สวย

เรียบร้อยดี ข้างล่างก็ได้เอามือลูบดู ก็ไม่มีเสี้ยนตำมือ ประมาณตะกั่วก็อยู่
เกณฑ์กำลังดี การเจาะรูร้อยเชือกถือว่าสวยเลย ถ้าจะให้คะแนน ผืนนี้ถ้าเต็ม
10 ผมให้ 8 คะแนนเลยครับ (พิทักษ์ จรรย์นาฎย์, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม
2563)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ สรุปได้ว่า ผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด
บุญจันทร์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดีในเรื่องของลักษณะกายภาพและเรื่องเสียง ผืนมีการเหลาแบบขังข้อ ปลายของ
เสี้ยนไม้ตรงเหมือนกันทุกลูก ผืนทำจากไม้ไผ่ที่แก่ สังกะตจากเสี้ยนของไม้มีสีดำ ซึ่งไม้ไผ่ที่แก่จะทำให้
ผืนมีความแกร่งยิ่งขึ้น การเจาะรูร้อยเชือกสวยงาม ประมาณตะกั่วที่ติดลูกระนาดทุ้มอยู่ในเกณฑ์ที่ดี
ตีหนักแล้วตะกั่วไม่หลุด ตำหนิบนผิวไม้ถือว่าเป็นเรื่องปกติของระนาดทุ้ม คุณภาพเสียงอยู่ในเกณฑ์
ค่อนข้างดี เสียงดังกังวานเท่ากันทั้งผืน ในปัจจุบันบางลูกเสียงยังไม่ดัง เนื่องจากเนื้อไม้ยังไม่แห้งสนิท
แต่มีแนวโน้มว่าเสียงจะดีและดังขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 6 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผืนระนาดทุ้มของ
ช่างฉะโอด บุญจันทร์

อาจารย์พิทักษ์ จรรย์นาฎย์		
คุณภาพวัสดุ	ลักษณะทางกายภาพ	คุณภาพเสียงของผืนระนาด ทุ้ม
<ul style="list-style-type: none"> - ผืนมีเสี้ยนดำ แสดงว่าทำ จากไม้ที่แก่แล้ว - เชือกร้อยลูกระนาดทุ้มดี - ตะกั่วดี ตีหนักแล้วไม่หลุด 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสวยของผืนอยู่ใน เกณฑ์ดี - ผืนนี้เหลาแบบขังข้อ - ผืนแกร่ง แข็งแรง - การเจาะรูร้อยเชือกสวย - ปริมาณตะกั่วอยู่เกณฑ์ดี - เสี้ยนตรงเหมือนกันทุกลูก - ตำหนิบนผิวไม้เป็นเรื่อง ธรรมดา - ผืนสะอาด เรียบร้อย - ไม้ไผ่ยังไม่แห้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - อนาคตเสียงจะดีขึ้น เมื่อผืน แห้ง - คุณภาพเสียงอยู่ในเกณฑ์ ค่อนข้างดี - เสียงเท่ากันทั้งผืน

2. อาจารย์จุมพล ปัญจะ

ภาพที่ 134 อาจารย์จุมพล ปัญจะ ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 22 กรกฎาคม 2563

อาจารย์จุมพล ปัญจะ เกิดเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ 2507 อายุ 56 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 359/631 หมู่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ จังหวัดนครปฐม จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปัจจุบันเป็นข้าราชการครู ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เริ่มเรียนดนตรีไทยจากครูสอน วงฆ้อง ครูลำยอง โสวัตร ครูบาง หลวงสุนทร จากครูพริ้ง กาญจนผลิน ครูประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) ครูบุญช่วย โสวัตร ครูณัฐพงศ์ โสวัตร ครูสมาน น้อยนิത്യ ครูทะนง แจ่มวิมล ครูธีระพล น้อยนิത്യ ครูบุญสร้าง เรืองนนท์ ครูนิกร จันทศร

จากการทดลองตีผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ อาจารย์จุมพล ปัญจะ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

วัสดุที่ใช้ทำระนาดทุ้มก็คือไม้ไผ่ เป็นปกติของระนาดทุ้มอยู่แล้ว ตอนนี้อถามว่า ไม้ดีหรือไม่ดี ตอนนี้อังคังไม่ออก จะต้องรอให้แห้งก่อน เพราะลักษณะของไม้ไผ่เมื่อแห้งสนิทแล้ว ไม้มีน้ำอยู่ในเนื้อไม้แล้ว เสียงก็จะเปลี่ยนไป และไม้ก็จะแกร่งขึ้น และจะรู้ว่าผืนทุ้มนั้นดังหรือไม่ดัง ผืนระนาดทุ้มที่ดี 5 เสียงข้างล่างจะต้องดังหึ่ง ซึ่งจะต้องเป็นผืนเก่า ๆ เท่านั้น ผืนใหม่ดังเลยไม่ค่อยมี เชือกของผืนนี้ดี เป็นมาตรฐานอยู่แล้ว เชือกยิ่งเล็กจะยิ่งดัง ถ้าใส่แล้วคับรู

เสียงจะอับ เชือกที่ดีจะต้องเป็นเชือกผ้าม่าน สำหรับผืนนี้ ใช้เชือกผ้าม่าน เชือกจะพอดีกับรู ไม่ใหญ่ไป ถือว่าโอเค สำหรับลายไม้ คุณลักษณะแล้วน่าจะเป็นไม้ไผ่จากกอเดียวกัน ถือว่าสวย มีเส้นตรงเหมือนกันทุกลูก ในเรื่องของคุณภาพเสียง ก็ขึ้นอยู่กับตัวไม้ ถ้ายิ่งเก๋ยิ่งแก่เสียงก็จะดังขึ้นเอง และอีกส่วนประกอบเล็ก ๆ ที่สำคัญก็คือการติดตะกั่ว ตะกั่วเก่า ตะกั่วใหม่ ก็มีผลต่อเสียงด้วย แต่ส่วนใหญ่จะขึ้นกับตัวไม้ไผ่เป็นองค์ประกอบสำคัญ 80 เปอร์เซ็นต์ อย่างอื่นเป็นส่วนประกอบเล็ก ๆ เช่น เชือก ตะกั่ว กระจวน ผืนนี้จะต้องรออีก 2 ปี แล้วมาเคาะใหม่ เสียงจะเปลี่ยนเลย ส่วนที่เป็นสีขาวยังเมื่อแห้งจะเป็นสีเหลือง ผืนนี้ยังมีกลิ่นของไม้ไผ่อยู่ แสดงว่ายังไม่แห้ง ระยะเวลาที่หมักจะลองเสียงกัน 5 ลูกแรก ถ้าเสียงดังกังวานจะถือว่าโอเค สำหรับผืนนี้ ตอนนี้น้ำเสียงต่ำยังไม่กังวานเต็มที่ ส่วนด้านเสียงสูงจะดังแล้ว ผืนนี้มีแนวโน้มว่าจะดัง แต่ตอนนี้ยังไม่สามารถดูได้แค่รูปลักษณ์ภายนอกต่อไปถ้าผืนนี้ดังขึ้น มูลค่าผืนนี้ก็จะเพิ่มขึ้นตามเสียง เพราะฉะนั้นขึ้นอยู่กับความเก่าด้วย สำหรับการเจาะรูของผืนนี้ถือว่าเรียบร้อย สวยงาม ผืนนี้ใช้ไปไม่เกิน 3 เดือน จะเพี้ยนมาก ๆ เพราะไม้จะเริ่มแห้ง จะต้องเทียบเสียงใหม่ สรุปคือผืนนี้รูปลักษณ์ภายนอกโอเค ความสวยงามโอเค วัสดุที่ใช้ทำโอเค ส่วนเรื่องของเสียงจะต้องวัดตอนที่ไม้แห้งแล้ว จะตีไม้ตีจะดูตอนนั้นในเรื่องฝีมือ ถือว่าช่างคนนี้ก็ฝีมือคนหนึ่งเลย ส่วนในเรื่องการขัดเกลางานของเหลี่ยมมุมต่าง ๆ การขัดผิวหน้าไม้ การปาดทอง กระจวน จะมีเอกลักษณ์ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ผืนนี้อ่าไปม้วนนะ แขนวไว้ข้างฝาบ้าน หรือแขวนไว้บนรางก็ได้ แล้วตีบ่อย ๆ เพี้ยนแล้วเทียบใหม่ จะดังขึ้นเอง (จุมพล ปัญจะ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2563)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์จุมพล ปัญจะ สรุปได้ว่า ผืนระยะเวลาหมักของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีรูปลักษณ์ภายนอกที่สวยงาม มีลายของเส้นไม้ตรงเหมือนกันทุกลูก ใช้วัสดุที่ดี เชือกที่ใช้ร้อยผืน ระยะเวลาหมักจะเป็นเชือกผ้าม่าน มีขนาดที่พอดีกับรูร้อยเชือก มีคุณภาพเสียงภาพรวมที่ดี คือมีเสียงที่แน่นและกังวาน แต่เสียงต่ำยังไม่กังวานเต็มที่ ส่วนเสียงสูงดังแล้ว ปัจจุบันบางลูกเสียงยังไม่ดัง ผืนนี้จะต้องใช้เวลาอีก 2 ปี มีแนวโน้มว่าเสียงจะดีและดังขึ้น

ตารางที่ 7 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์จุมพล ปัญจะ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผืนระนาดทும்ของช่างฉะโอด บุญขันธุ์

อาจารย์จุมพล ปัญจะ		
คุณภาพวัสดุ	ลักษณะทางกายภาพ	คุณภาพเสียงของผืนระนาดทும்
<ul style="list-style-type: none"> - วัสดุที่ใช้ทำดี - เชือกเป็นเชือกผ้าม่าน 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปลักษณ์ภายนอกดี - สวยงาม - ลายไม้สวย - มีเส้นตรงเหมือนกันทุกลูก - เชือกดี พอดีกับรูร้อยเชือก - การเจาะรูเรียบร้อย - ลูกระนาดทும்ยังไม่แห้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ยิ่งเก่ายิ่งแก่เสียงก็จะดังขึ้นเอง - เสียงต่ำยังไม่กังวานเต็มที่ - เสียงสูงดังแล้ว - ผืนนี้มีแนวโน้มว่าจะดังขึ้น - เรื่องของเสียงจะต้องวัดตอนที่ไม้แห้งแล้ว

3. อาจารย์กิตติ อัดถาผล

ภาพที่ 135 อาจารย์กิตติ อัดถาผล ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรีทัศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 22 กรกฎาคม 2563

อาจารย์กิตติ อัดถาผล เกิดเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2509 อายุ 54 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 56/20 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ จังหวัดนครปฐม จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ จบการศึกษาระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ จังหวัดนครปฐม เริ่มเรียนดนตรีไทยจากครูประชุม อัดถาผล ครูมณเฑียร สมานมิตร ครูสวง ศรีม่วง ครูสิริชัยชาญ ฝึกจำรูญ (ศิลปินแห่งชาติ) ครูดุษฐ์ มีป้อม ครูณัฐพงศ์ ไสว้ตร ครูพริ้ง กาญจนะผลิน ครูบาง หลวงสุนทร

จากการทดลองตีผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ อาจารย์กิตติ อัดถาผล ได้แสดงความ
ความคิดเห็นไว้ดังนี้

ระนาดทุ้มผืนนี้ มีความสวยงาม เพราะเป็นไม้กอเดียวกัน ทุกอย่างเหมือนกัน
ลายเหมือนกัน วัสดุที่ใช้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ถ้ามว่าวัสดุที่ใช้จะส่งผลต่อ
คุณภาพของเสียงไหม อย่างเช่นเรื่องของความสด หรือความแก่ของไม้
แน่นอนว่ามีผลต่อเสียง ความหนาของลูกระนาดทุ้ม ถ้าได้ไม้ไฟที่หนา
จะได้เสียงที่นุ่มลึก ถ้าบาง เสียงก็จะไม่ลึก ไม่จุกอก เสียงจะโปร่งกว่า
ลูกที่หนากว่า เสียงจะแน่นต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละคน

อย่างผม ผมจะชอบบรรทัดทุ้มที่หนา ชอบเสียงแน่น ๆ เพราะเสียงจะช่วยพยุงวง จึงไม่จำเป็นต้องเสียงใสเหมือนระนาดเอก คือเสียงระนาดทุ้มจะกังวานเหมือนกัน แต่จะนุ่มลึกมากกว่า ผืนนี้เชือกโอเค ทำจากเชือกผ้ามัน เชือกผ้ามันจะไม่ยืด มีการใส่ยางพลาสติกกรองจากตะขอ เพราะเป็นการป้องกันการบาดเจ็บของตะขอ ถือว่าดีครับ ดูแล้วถือว่าเรียบร้อยครับ การติดตะกั่วถือว่าโอเค ไม่มีปัญหา เมื่อกี้ได้ลองตีแบบลงน้ำหนักมือไปแล้วไม่หลุด แสดงว่าสัดส่วนของซี่ดีดีเหมาะสม ผืนนี้ทั้งตะกั่ว ไม้ เชือก ความสวยงาม อยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพเลย สมบูรณ์แบบเลย แต่ในการเจาะรูร้อยเชือกในลูกยอด น่าจะเจาะรูให้เอียงไปหาตะขออีกนิดแบบของโบราณในเรื่องของการลบเหลี่ยม จะต้องให้เท่ากันทุกลูก เมื่อลูบแล้วจะต้องเรียบไม่สะดุดเลย แต่ผืนนี้จะสะดุดอยู่นิดนึง สำหรับการปาดทอง จะปาดให้เนียนและลดหลั่นระดับกันไปจนถึงลูกยอดเลย แต่ผืนนี้ในส่วนของลูกเสียงสูงเริ่มไม่ลดหลั่นกันแล้ว ซึ่งอาจจะอยู่ที่ความแห้งของไม้ต่างกัน ถ้าเป็นเมื่อก่อนเขาจะเน้นในเรื่องของการปาดทองให้ลดหลั่นลงมา แล้วค่อยติดซี่ฝิ่ง สิ่งสุดท้ายค่อยมาแต่งเติมด้วยตะกั่ว สำหรับผืนนี้จะต้องปาดออกอีกในลูกทางด้านเสียงสูง ในเรื่องของเสียงของผืนนี้ ถ้าเสียงโตนต่ำของระนาดทุ้มต้องมีเสียงที่นุ่มลึก คือเสียงแน่น กังวาน ผืนนี้ความหนาได้ มีความนุ่มลึกอยู่ ลูกเสียงต่ำ ลูกที่ 1 ยังมีเสียงค่อนข้างสั้นอยู่ ลูกที่ 2 ยาวกว่าลูกที่ 1 ถ้าได้เสียงโตนต่ำที่ยาวเหมือนลูกที่ 2 จะดีมาก ส่วนโตนสูงจะไม่ค่อยหวงมาก เพราะได้อยู่แล้วโดยธรรมชาติของระนาดทุ้ม ระนาดทุ้มจะดังหรือจะดีขึ้นอยู่กับผู้บรรเลงด้วย กลอนระนาดทุ้มด้วย ยิ่งทำเสียงคู่ถ่าง จะทำให้เสียงกังวานมากขึ้น ไปผสมผสานกับการบรรเลงในส่วนของเพลงได้ดี แต่ถ้าไปตีละเอียดแบบระนาด จะทำให้ได้เสียงทุ้มที่ไม่มีคุณภาพ ผืนนี้ในภาพรวมถือว่าเสียงดีนะครับ ผืนนี้ยังสดอยู่ ผ่านไปอีกสักหน่อย เสียงจะดีขึ้น ต้องเองไปให้เด็กฝึกก่อน ให้เด็กได้ตีทุกวัน ผืนนี้อากาศ เสียงจะไปในทางบวกแน่นอน ตอนนี้อย่างมีกลิ่น ยังสด ยังใหม่อยู่เลย ผืนนี้ถ้ามองนะ ตอนนี้จะมีความสุขของลายไม้ คุณภาพเสียงพอใช้ จะต้องรอให้แก่ แล้วต้องมาดูอีกทีว่าเสียงจะดังขนาดไหน ส่วนในเรื่องตำหนิบนหน้าไม้ ถือว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่อง

ธรรมชาติ สามารถซ่อมได้ แต่ผืนนี้มีข้อทั้งสองฝั่งเลย ทำให้แข็งแรงขึ้น
 ผืนนี้ถือว่าเป็นผืนระนาดทุ่มที่ดีมากผืนหนึ่งเลย (กิตติ อรรถาผล, สัมภาษณ์,
 22 กรกฎาคม 2563)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์กิตติ อรรถาผล สรุปได้ว่า ผืนระนาดทุ่มของช่างฉะโอด
 บุญจันทร์ ได้ทำจากไม้ไผ่กอเดียวกัน โดยสังเกตจากลายที่เหมือนกันทุกลูก มีการใช้วัสดุที่ดี มีการเหลา
 ขังข้อทั้งสองฝั่งทำให้ผืนมีความทนแข็งแรงยิ่งขึ้น เชือกจะเป็นเชือกฝ้าม่าน คุณสมบัติของเชือกฝ้าม่าน
 จะไม่ยืดในขณะบรรเลง มีปริมาณสัดส่วนของตะกั่วที่ดี ตำแหน่งบนผิวไม้ถือว่าเป็นเรื่องปกติของ
 ระนาดทุ่ม มีคุณภาพเสียงที่กังวาน เสียงต่ำมีความนุ่มลึก แต่ลูกที่ 1 มีเสียงค่อนข้างสั้นกว่าลูกอื่น ใน
 ปัจจุบันบางลูกเสียงยังไม่ดัง เนื่องจากเนื้อไม้ยังไม่แห้งสนิท แต่มีแนวโน้มว่าเสียงจะดีและดังขึ้นใน
 อนาคต

ตารางที่ 8 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์กิตติ อรรถาผล เกี่ยวกับคุณลักษณะของผืนระนาดทุ่มของ
 ช่างฉะโอด บุญจันทร์

อาจารย์กิตติ อรรถาผล		
คุณภาพวัสดุ	ลักษณะทางกายภาพ	คุณภาพเสียงของผืนระนาด ทุ่ม
<ul style="list-style-type: none"> - วัสดุอยู่ในเกณฑ์ที่ดี - ไม้ไผ่กอเดียวกัน - เชือกดี เป็นเชือกฝ้าม่าน เชือกจะไม่ยืดในขณะบรรเลง - ใส่ยางพลาสติกรองจาก ตะขอ เพื่อป้องกันการบาดเจ็บ ของตะขอ - สัดส่วนของขี้ผึ้งดี 	<ul style="list-style-type: none"> - สวยงาม - มีลายเหมือนกัน - การติดตะกั่วดี - มีความหนาเหมาะสม - ตำแหน่งหน้าไม้ ถือเป็น เรื่องปกติ - ผืนนี้มีข้อทั้งสองฝั่ง - เป็นผืนระนาดทุ่มที่ดีมาก 	<ul style="list-style-type: none"> - เสียงโทนต่ำมีเสียงที่นุ่มลึก - เสียงแน่นและกังวาน - เสียงภาพรวมถือว่าเสียงดี - ลูกที่ 1 ยังมีเสียงค่อนข้างสั้น - อนาคตผืนนี้เสียงจะไปใน ทางบวก

4. อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต

ภาพที่ 136 อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม
ที่มา: ปรัทศน์ เรืองยิ้ม วันที่ 20 กรกฎาคม 2563

อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต เกิดเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ 2522 อายุ 41 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 232 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปัจจุบันรับราชการเป็นศิลปินสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เริ่มเรียนดนตรีไทยจากครูต่วน สิงห์เถื่อน ครูสุภัทร ภูมกร ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ครูณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น ครูรัฐพงศ์ โสวัตร ครูไชยยะ ทางมีศรี ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ ครูเผชิญ กองโชค ครูไพรัตน์ จรรย์นาฎย์

จากการทดลองตีผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญชันธ์ อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

จากประสบการณ์ที่ได้ตีระนาดทุ้มมาแล้วหลายผืน ผืนนี้เป็นลักษณะของผืนระนาดทุ้มสมัยใหม่ หมายความว่ากระสวนใหญ่ ลูกจะใหญ่กว่าของโบราณ ช่วงสมัยนี้เขาเริ่มทำกระสวนใหญ่แบบนี้ เห็นมาเยอะเลย ด้วยเหตุที่ว่าไม้ไผ่สมัยนี้ถ้าจะมีขนาดใหญ่ด้วย และต้องการเสียงที่กังวานมากขึ้น ผืนนี้มีคุณภาพวัสดุที่ดีเลย ทำออกมาได้สะอาด เสียงของไม้ตรงสวย มองแล้วอยากตีเลย แต่ในความรู้สึกผมนะ ผมจะชอบแบบของโบราณมากกว่า เพราะผืนสมัยใหม่จะใหญ่ พอนำไปแขวนกับรางก็เกือบจะสุดรางทั้งสองฝั่ง

เพราะฉะนั้นขนาดของรางต้องปรับเปลี่ยนตามผืนไปด้วย แต่ผืนใหญ่แบบนี้ จะดีสบาย ถ้าคนชินแล้วนะ แต่ต้องปรับเปลี่ยนไม้ระนาดทุ้มให้ใหญ่ขึ้นด้วย เพื่อรองรับผืนที่มีลูกใหญ่ขึ้น และขึ้นอยู่กับลักษณะของรูปร่างแต่ละคนด้วย อย่างผมจะเป็นคนตัวเล็กจะชอบผืนแบบกระสวนโบราณมากกว่า แต่ทุกคน จะชอบผืนระนาดทุ้มที่ดังเหมือนกันทุกคนแน่นอน ผืนนี้เหมาะกับวงปี่พาทย์ มอญและปี่พาทย์นางหงส์ หรือวงที่มีขนาดใหญ่ เพราะผืนที่มีกระสวน ลักษณะนี้ จะมีเสียงที่กังวานและมีเสียงที่กว้าง สามารถช่วยผู้บรรเลงได้เยอะ เป็นไปได้ว่าทำมาเพื่อรองรับงานลักษณะแบบนี้ด้วย คุณภาพเสียงของ ผืนระนาดทุ้มผืนนี้ยังอยู่กลาง ๆ มีเสียงที่อับอยู่ เสียงของ 5 ลูกแรกยังไม่ โปร่ง เพราะตอนนี้ไม้ไผ่ยังไม่แห้ง ยังสดอยู่ ต้องใช้เวลาอีกสักพัก ต้องตีบ่อย ๆ และแขวนบนรางไว้เป็นประจำ จะแห้งและจะดังขึ้นไปเรื่อย ๆ ผืนนี้มี แนวโน้มว่าเสียงจะดีขึ้นในวันข้างหน้า จะดังขึ้นแน่นอน แต่ในปัจจุบันผืนนี้ยัง ดังไม่สุด เสียงยังไม่ทุ้มสุด เสียงของแต่ละลูกยังสั้นอยู่ แต่ในอนาคตเสียงของ ผืนนี้จะไปทางบวกแน่นอน ตอนนี้ยังบอกไม่ได้ว่าผืนนี้ดีไหม จะต้องรอให้ แห้งและขึ้นอยู่กับตัวไม้ไผ่ด้วย (สุรสิทธิ์ เขาสนิท, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสนิท สรุปได้ว่า ผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ เป็นลักษณะของผืนสมัยใหม่ มีกระสวนและลูกใหญ่กว่าของโบราณ มีคุณภาพของวัสดุที่ดี มีเสียงไม้ ตรงสวยงาม มีเสียงที่กังวานและกว้าง สามารถช่วยผู้บรรเลงในการบรรเลงได้ เหมาะกับการบรรเลง ในวงปี่พาทย์มอญ ปี่พาทย์นางหงส์ หรือวงที่มีขนาดใหญ่ ปัจจุบันผืนระนาดทุ้มเสียงยังไม่ดังที่สุด เนื่องจากเนื้อไม้ยังไม่แห้งสนิท แต่มีแนวโน้มว่าเสียงจะดีและดังขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 9 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต เกี่ยวกับคุณลักษณะของผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

อาจารย์สุรสิทธิ์ เขาสถิต		
คุณภาพวัสดุ	ลักษณะทางกายภาพ	คุณภาพเสียงของผืนระนาดทุ้ม
<ul style="list-style-type: none"> - มีคุณภาพวัสดุที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นลักษณะของผืนระนาดทุ้มสมัยใหม่ กระสวนและลูกจะใหญ่กว่าของโบราณ - ผืนสะอาด - เสียงของไม้ตรงสวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> - เสียงกังวานและกว้าง สามารถช่วยผู้บรรเลงได้ - ปัจจุบันเสียงยังไม่ดังสุด - มีแนวโน้มว่าเสียงจะดีและดีขึ้นในวันข้างหน้า - เสียงเหมาะกับวงปี่พาทย์มอญและปี่พาทย์นางหงส์หรือวงที่มีขนาดใหญ่

5. อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร

ภาพที่ 137 อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร ขณะบรรเลงผืนระนาดทุ้ม
 ที่มา: ปรัชญ์ เรื่องยิ้ม วันที่ 20 กรกฎาคม 2563

อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร เกิดเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 อายุ 34 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 9/106 แขวงบางไผ่ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาดนตรีศึกษา - ดนตรีไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขามนุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เริ่มเรียนดนตรีไทยจากครูศิริ ทิพย์ผักแว่น ครูพรหม จิตติมณี ครูสุภาพร เมืองไทย ครูชัยวัฒน์ รอสุงเนิน ครูยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ ครูวีระ พันธุ์เสื่อ จุมพล ปัญจะครูนิกร จันทสร พันโทเสนาะ หลวงสุนทร (ศิลปินแห่งชาติ)

จากการทดลองตีผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

การคัดสรรคุณภาพวัสดุ จากการที่ได้ทดลองตีระนาดทุ้มที่เพิ่งสร้างเสร็จ รู้สึกว่าเป็นวัสดุมีคุณภาพดี หรืออยู่ในระดับที่ดีมากด้วยซ้ำไป อันดับแรกจะเล่าประสบการณ์ที่ได้รู้จักกับช่างฉะโอด บุญจันทร์มาก่อน ช่างเป็นคนละเอียด พิถีพิถัน และมีความละเอียดอ่อนในการเลือกวัสดุที่ใช้ทำ คุณสมบัติของระนาดทุ้มจะต้องตัดติดข้อ ทั้งหัวข้อท้ายข้อ เป็นคุณสมบัติของระนาด

ทุ่มที่ตี การคัดสรรไม้จะหายาก โดยเฉพาะลูกยอด หรือทางด้านฝั่งขวาของ
 ผู้บรรเลง เป็นจุดตายและเป็นจุดเน้นเลย เพราะข้อจะสั้น และจะหาข้อไม้ไผ่
 ที่สั้นยาก ลุงโอดหามาได้ ถือว่าเป็นคนที่ใส่ใจรายละเอียดมาก บางครั้งจะหา
 ไม้ไผ่ที่ข้อติดข้อยาก เมื่อหายาก บางคนก็ตัดข้อข้างหนึ่ง เหลือข้อไว้ข้างหนึ่ง
 เคยได้คุยเรื่องนี้กับลุงโอดครั้งหนึ่ง ลุงโอดบอกว่า บางทีหาได้ แต่เมื่อนำมา
 เรียงแล้วทำระนาดทุ่ม ลูกยอดเสียงไม่ได้ ก็จะต้องเอาออก ในตรงนี้ทำให้
 รู้สึกว่าลุงโอดมีความพิถีพิถัน และใส่ใจวัสดุเป็นอย่างมาก อีกทั้งเรื่องของการ
 เรียงไม้ไผ่ ในแต่ละชิ้นเขาจะเรียงให้เกิดความสวยงาม ด้วยอุปนิสัยส่วนตัว
 ของลุงโอด แกจะมีความเป็นช่างตั้งแต่เด็กแล้ว เวลาเรียงไม้จะดูว่าเป็นร่อง
 เป็นรอยเดียวกัน หรืออาจดูเป็นไม้ไผ่จากปล่องเดียวกันด้วยซ้ำไป นี่คือ
 คุณสมบัติที่ผมได้พบเห็น คุณสมบัติของระนาดทุ่มอีกอย่างคือ เสียง 5 ลูก
 ทำยจะต้องมีเสียงทุ่มต่ำ ตรงนี้เป็นประเด็นหนึ่งที่มีรายละเอียดมากกว่า
 ระนาดเอกเสียอีก ซึ่งตอนนี้เริ่มจะหาไม้ไผ่ที่ตียาก บางครั้งเวลาตีจะอับ
 แต่ที่พิจารณาจากผืนนี้แล้ว ผืนนี้ฟังทำเสร็จ จริง ๆ จะต้องรอให้แห้งสัก
 ประมาณครึ่งปี และต้องเอาไปนวดเอาไปตีให้รู้สึกว่าเข้าที่แล้ว แต่ตอนนี้ยัง
 ไม่เอาไปทำอะไรเลย ก็มีความกังวลแล้ว แสดงว่าต้นแบบดีแล้ว พอเราเอา
 ไปปรับเสียงหรือจูนเสียง เอาไปตีเอาไปฝึก เมื่อไม้แห้งจะทำให้เกิดความ
 กังวานขึ้น สิ่งที่ประทับใจมากสำหรับผืนนี้คือ สวย ชวนตี รูปลักษณ์เป็นสิ่ง
 สำคัญที่ทำให้อยากตี ผืนนี้มีกลิ่นเหม็นมาก แต่ชอบ เพราะทำให้รู้ว่าผืนนี้ได้
 เอาไปแช่น้ำเพื่อกันมอด การแช่ก็จะมีแช่ถึงไม่ถึงด้วย ผืนนี้น่าจะแช่ถึงอยู่
 เพราะว่ามีกลิ่นเหม็นมาก การทำระนาดทุ่มจะต้องรอได้ ผู้ตีก็ต้องรอ ผู้ทำก็
 ต้องรอ ถ้าเขาทำวัสดุไม่ดี เมื่อผู้ซื้อเอาไปใช้ วันหนึ่งเกิดมีมอด จะเสียข้อข้าง
 เพราะฉะนั้นคุณสมบัติตรงนี้ ลุงโอดจะผ่าน คือเขาเป็นคนใส่ใจในเรื่องตรงนี้
 จากที่พบเห็นการทำผืนระนาดของลุงโอด เขาจะมีการปรับเปลี่ยนและ
 พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะรู้จักลุงโอดมาเกือบจะ 10 ปีแล้ว ลุงโอดจะ
 เอาผืนที่ทำเสร็จมาให้ตีบ่อย ๆ มาให้วิจารณ์ผืนของแกบ่อย ๆ ลุงโอดแกเป็น
 คนที่รับฟัง และยอมรับได้ว่าตรงไหนควรปรับปรุงเพื่อทำให้พัฒนาดียิ่งขึ้น
 บนกรอบความรู้ของเขาที่ได้ติดตัวมาคือภูมิปัญญาช่าง เขาสามารถหาไม้ได้

เขาจะมีวิธีการในการหาไม้ และมองว่าการเลือกสรรวัสดุที่ได้พูดไปประเด็นแรก ลุงเขาสามารถคัดสรรได้ดีจริง ๆ ในเรื่องของลักษณะระนาดทุ้มทางกายภาพ เมื่อกี้ได้ลองพลิกดูที่ห้องลูกระนาดทุ้ม พบว่าลูกตะกั่วของลุงโอดเป็นตะกั่วที่ทำเอง และมีความเชื่อมั่นว่า เขาจะใส่ซี่ฝั้งน้อย พอนำไปใช้จะง่ายต่อการปรับแต่ง ไม่เหมือนตะกั่วที่ขายตามท้องตลาดแน่นอน คุณสมบัติจะเหนียวติดทน วิธีการติดของลุงโอดจะไม่เลอะเทอะ ทำให้เห็นว่าช่างเป็นคนสะอาดเรียบร้อย ผมเห็นฝืนระนาดเอกและระนาดทุ้มของลุงโอดมาเยอะแล้ว แกจะทำเรียบร้อย สำหรับการร้อยเชือก แกจะใช้สายยางรองสำหรับแขวนเชือกบนตะขอ รางสมัยนี้จะมีตะขอที่คม สำหรับการเรียงลูกระนาดทุ้ม จะสังเกตว่าการเรียงลูกใหญ่มาหาลูกเล็ก หรือที่เขาเรียกว่ากระสวน ของลุงโอดจะไม่เหมือนใคร คือจะเรียงลงมาสวยงาม การเหลาไม้ห้องก็สวย จะมีความลดหล่นกัน คืออันนี้จะมีผลมาจากการคัดไม้ตั้งแต่ตอนแรกเลย ลายไม้ข้างบนก็สวย มีเส้นของไม้ไม่ตรงเหมือนกันทุกลูก แต่จะมีรอยต่างบนฝืนบ้างเล็กน้อย อันนี้เป็นเรื่องธรรมดาของไม้ไฟ ก็พอจะเข้าใจได้ว่า บางทีการเลือกสวยอย่างเดียว บางทีเสียงไม่เข้ากัน อย่างเช่นเสียงจากเสียงเรไปเสียงมี ถ้าเสียงเริ่มความกังวานมาก แต่เสียงมี ไม่มีความกังวานแต่สวย แต่ถ้าเสียงมี มีคำหนึ่น้อยแต่เสียงดี จุดตรงนี้เป็นจุดละเอียดลออของช่างมาก เพราะฉะนั้นในเรื่องของกายภาพอาจจะมีต่างเล็กน้อยจะเป็นเรื่องปกติ ดีไปนาน ๆ สีสนก็จะเปลี่ยนไปตามระยะเวลาเอง ในเรื่องของคุณภาพเสียง เสียงในตอนนี้จะดูอะไรได้ไม่มากนัก เพราะฝืนเพิ่งเสร็จ แต่อย่างที่บอกไปข้างต้นแล้วว่า ระนาดทุ้มมี 17 ลูก ลูกที่เขาจะดูและพิจารณากันมากที่สุดคือ 5 ลูกแรก ว่าเสียงหึ่งกังวานไหม ฝืนนี้มีความหึ่งมากหึ่งน้อยนะ ไม่ใช่ไม่หึ่งเลย ที่ได้ตีฝืนนี้ ถ้ามารู้สึกโง่บ้าง ผมรู้สึกดีนะ เพราะมือซ้ายเสียงค่อนข้างกังวาน และให้เสียงบาลานซ์กับเสียงลูกด้านขวาได้ดี เมื่อได้ตีบรรเลงเข้าคู่กันแล้วทั้งมือซ้ายและมือขวา รู้สึกว่าเสียงเข้ากันดี ไม่ใช่ว่าเสียงล่างดังอย่างเดียว แล้วมือบนอับ ฝืนนี้มีข้อดีอยู่คือ บางลูกเสียงยังไม่ออก เพราะเพิ่งเสร็จข้อนี้พอจะยอมรับได้ อีกอย่างคือขนาดของความเรียวของด้านบน รู้สึกว่าจะใหญ่ไป ประมาณ 2-3 มิลลิเมตรเองนะ แต่ทำให้หลอกตาได้นะ แต่ถ้าถาม

ว่าเสียงดังใหม่ ดูจากขนาดของลูกแล้ว อนาคตฝืนนี้เสียงจะดังแน่นอน ส่วนความหนาของฝืนมีความเหมาะสมแล้ว ส่วนเชือกที่ใช้ร้อยฝืนจะใหญ่ไปหน่อย สรุปแล้วผมว่า 1. ฝืนนี้มีความสวยงามดีเลย 2. คุณภาพเสียงดี แต่จะให้ดีกว่านี้ จะต้องใช้เวลาอีกหน่อย 3. การปาดต้องสวย เขาเรียกว่าท้องงูเหลือม จะปาดท้องได้สวย 4. เรื่องกลิ่นเหม็น ผมโอเค เพราะทำให้รู้ว่าฝืนนี้ผ่านการแช่น้ำมานาน เพื่อป้องกันมอดได้ 5. การร้อยเชือก จะเป็นการร้อยเชือกแบบโบราณ ลุงโอดจะมีภูมิปัญญาช่างที่แท้จริง เขาจะพูดถึงเรื่องความเป็นโบราณกาลตลอด คือโบราณจะเจาะรูใต้ท้องตรงกลาง 6. น้ำหนักของฝืน ก็เป็นตัวบอกคุณภาพเสียงด้วย ยิ่งฝืนหนักเสียงจะดี ฝืนนี้ก็หนักดี แสดงว่าต่อไปจะมีเปอร์เซ็นต์ที่เสียงจะดี ที่ฝืนหนักแล้วดี ก็เพราะว่ามวลของเนื้อไม้แน่น ทำให้รู้ว่าไม้นั้นแกร่ง และทำให้เสียงแน่นขึ้นด้วย ถ้าฝืนเบามวลเนื้อไม้จะเบา และเสียงอาจจะไม่หนักแน่น ผมเห็นมาหลายฝืนแล้ว ฝืนที่มีน้ำหนัก เสียงจะดีกว่าฝืนที่เบา 7. เรื่องของขนาดความยาวลูกแรก สำหรับผมนะ ผมชอบอยู่แล้วสำหรับลูกที่ 1 ขนาด 18 นิ้ว บางคนที่เขาทำ 19 นิ้ว พอไปตีแล้วรู้สึกใหญ่ไป ปีพาทย์เครื่องมอญส่วนใหญ่จะทำขนาด 19 นิ้ว ซึ่งเรื่องนี้ลุงโอดจะเข้าใจหมด แกมีเครื่องทั้งเครื่องมอญและเครื่องไทย แกสามารถทำให้เสียงเกิดความบาลานซ์ของเสียงในวงได้ แกค่อนข้างเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีด้วย แกพัฒนาในเรื่องของงานช่างมาเรื่อย สังเกตจากฝืนนี้ แกทำได้ดีมากเลย แกเป็นคนที่ไม่หยุดนิ่ง ศึกษาเรียนรู้ตลอด เวลาผมไปหาเขาทุกปี เขาจะมีฝืนดี ๆ มาให้ผมตีหรือวิจารณ์ตลอด และที่สำคัญแกทำงานได้เรียบร้อยตลอด ไม่มีคราบสกปรกเลย เขาจะเก็บหมด เพราะเขาเป็นช่างมาก่อนไง เขาจะถนัดด้านงานช่างมากกว่าการเล่นดนตรีอีก ซึ่งก็เป็นคุณสมบัติสำคัญ คือช่างเล่นดนตรีได้บ้าง แต่เป็นช่างที่ดี (พงศพิชญ์ แก้วกุลธร, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์พงศพิชญ์ แก้วกุลธร สรุปได้ว่า ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ มีการใช้วัสดุที่มีคุณภาพ สวยงาม กระสวนไม่เหมือนใคร เก็บงานได้เรียบร้อย ลูกระนาดทุ้ม ตัดติดข้อทั้งหัวข้อและท้ายข้อ ความหนาของฝืนมีความเหมาะสม ตะกั่วเหนียวติดทน การร้อยเชือก

เป็นการร้อยเชือกแบบโบราณ คือ เจาะรูใต้ท้องบริเวณตรงกลางลูก ใช้สายยางรองสำหรับแขวนเชือก เพื่อป้องกันความคมของตะขอบนรางระนาดทุ้ม ขนาดของลูกระนาดทุ้มเรียงลงมาสวยงาม มีลายของไม้ไผ่ตรงเหมือนกันทุกลูก สำหรับรอยต่างบนผืนมีบ้างเล็กน้อย ซึ่งเป็นเรื่องปกติของผืนระนาดทุ้ม มีคุณภาพเสียงที่ดี เสียงต่ำมีความกังวาน มีเสียงหึ่งมากหึ่งน้อย เมื่อบรรเลงเป็นคู่ตามลักษณะของระนาดทุ้ม จะมีเสียงที่เข้ากันทั้งเสียงต่ำและเสียงสูง ปัจจุบันบางลูกเสียงยังไม่ดัง เนื่องจากเนื้อไม้ยังไม่แห้งสนิท แต่มีแนวโน้มว่าเสียงจะดีและดังขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 10 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร เกี่ยวกับคุณลักษณะของผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์

อาจารย์พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร		
คุณภาพวัสดุ	ลักษณะทางกายภาพ	คุณภาพเสียงของผืนระนาดทุ้ม
<ul style="list-style-type: none"> - วัสดุมีคุณภาพดี - ตะกั่วเหนียวติดทน - ใช้สายยางรองสำหรับแขวนเชือกบนตะขอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกระนาดทุ้มตัดติดข้อ ทั้งหัวข้อและท้ายข้อ - ความหนาของผืนมีความเหมาะสม - สวย เรียบร้อย - เป็นการร้อยเชือกแบบโบราณ - ลูกระนาดทุ้มยังไม่แห้ง - ลูกระนาดทุ้มเรียงลงมาสวยงาม - การปาดท้องสวย - ลายไม้สวย - เส้นของไม้ไผ่ตรงเหมือนกันทุกลูก - มีรอยต่างบนผืนบ้างเล็กน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพเสียงดี - เสียงกังวาน - มีเสียงหึ่งมากหึ่งน้อย - เสียงต่ำค่อนข้างกังวาน - เสียงบาลานซ์กัน เมื่อบรรเลงเข้าคู่ทั้งมือซ้ายและมือขวา - บางลูกเสียงยังไม่ออก - อนาคตผืนนี้เสียงจะดังขึ้น - ผืนหนัก ทำให้เสียงแน่น

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชั้น์ เป็นผลจากประสบการณ์งานช่างต่าง ๆ ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน เช่น ช่างไม้ ช่างทาสี อันส่งผลต่อการเลือกวัสดุอุปกรณ์ ความชำนาญในการใช้เครื่องมือ และกรรมวิธีในการสร้างผืนระนาดทุ้ม อีกทั้งความประณีตพิถีพิถันในขั้นตอนการทำผืนระนาดทุ้ม ทั้งการเลือกไม้ไผ่ที่ใช้ไม้ไผ่ตงที่มีอายุ 5 ปี การคัดไม้ ซึ่งจะต้องคัดไม้ไผ่ที่มีข้อทั้ง 2 ข้าง เพื่อให้เกิดความสวยงามและความคงทน การหาคำแหน่งร้อยเชือก จะหาคำแหน่งที่เสียงดังที่สุด การเจาะรูร้อยเชือก จะเจาะให้มีขนาดที่พอดี เพราะรูร้อยเชือกจะมีผลต่อเสียงระนาดทุ้ม หากเจาะเล็กหรือใหญ่เกินไปจะทำให้เสียงไม่ดัง การปาดทองลูกระนาดทุ้ม ต้องปาดให้เสียงต่ำที่ละชนิด เพราะหากปาดเยอะเกินไป จะทำให้เสียงต่ำเกินเสียงที่กำหนด การติดตะกั่ว จะต้องติดให้เหมาะสม ความประณีตพิถีพิถันดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพของผืนระนาดทุ้มทั้งความสวยงามทางกายภาพและคุณภาพเสียง

อัตลักษณ์ของผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชั้น์ ประกอบด้วย 1. การปาดทอง จะมีลักษณะโค้งเหมือนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว เพื่อต้องการรักษาเนื้อไม้ไผ่ จึงทำให้ผืนระนาดทุ้มมีคุณภาพที่ดีและแข็งแรงยิ่งขึ้น 2. การเจาะรูกลมใต้ลูกระนาดทุ้ม เพื่อต้องการไม่ให้เห็นเชือกใต้ลูกและไม่ให้เชือกกับรูร้อยเชือกแน่นจนเกินไป จึงทำให้มีเสียงที่ยาวและสวยขึ้น 3. ขนาดผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชั้น์ จะมีความยาวทั้งผืน 105 เซนติเมตร เพื่อต้องการให้เสียงต่ำดังกังวานขึ้น ผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชั้น์ จะใหญ่กว่าผืนระนาดทุ้มแบบโบราณ เนื่องจากรางระนาดทุ้มในปัจจุบันได้พัฒนาให้ยาวขึ้น ช่างฉะโอด บัญชั้น์จึงได้พัฒนาผืนระนาดทุ้มให้ยาวขึ้นพอดีกับรางในปัจจุบันที่มีขนาด 107 เซนติเมตร จากการได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในคุณภาพผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชั้น์ สรุปความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญได้ว่า การเลือกไม้ไผ่มาทำผืนระนาดทุ้มถือว่าเลือกได้ดี ใช้ไม้ไผ่ที่แก่ ไม้ที่แก่จะทำให้ผืนแกร่งขึ้น ไม้ไผ่เป็นไม้กอเดียวกัน สังกะจากลายของไม้มีเส้นตรงเหมือนกัน ไม้ไผ่มีตำหนิค่อนข้างน้อยถือว่าเป็นเรื่องปกติ ผืนมีข้อทั้งสองฝั่งทำให้ผืนแข็งแรงขึ้น ตะกั่วมีความทน เชือกที่ใช้จะเป็นเชือกผ้าม่าน มีขนาดพอดีกับรูร้อยเชือกทำให้ลูกระนาดทุ้มมีเสียงที่ไม่อับ การเหลาผืน การปาดทอง การเจาะรูร้อยเชือกเรียบร้อยสวยงาม อยู่ในเกณฑ์ที่ดี คุณภาพเสียงในภาพรวมมีคุณภาพเสียงดี การสร้างผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชั้น์ถือเป็นเป็นการสร้างที่สมบูรณ์ มีความสวยงามและมีเสียงภาพรวมที่ดี

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ช่างฉะโอด บัญชนธ์ เป็นช่างที่มีความชำนาญในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ที่สั่งสมจากอาชีพช่างโดยเฉพาะช่างไม้ และการพัฒนาฝีมือตัวเองอยู่ตลอด โดยใช้วิธีทดลอง ทำซ้ำ และคิดค้นวิธีใหม่อยู่เสมอ แต่ก็ไม่ได้ทิ้งเอกลักษณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และให้ความสำคัญต่อคุณภาพ รวมถึงความเรียบร้อยในทุก ๆ ขั้นตอน เมื่อช่างฉะโอด บัญชนธ์ ยึดอาชีพช่างสร้างเครื่องดนตรีไทย ได้นำประสบการณ์งานช่างมาใช้พัฒนากรรมวิธีการสร้างจนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

จากการศึกษากรรมวิธีการสร้างฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชนธ์ มีขั้นตอนในการทำฝืนระนาดทุ้ม 8 ขั้นตอนคือ 1. ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่ 2. ขั้นตอนการคัดไม้ไผ่ 3. ขั้นตอนแรกในการปรับลูกระนาดทุ้ม 4. ขั้นตอนการปรับลูกระนาดทุ้มตามขนาดจริง 5. ขั้นตอนการตัดลูกระนาดทุ้ม และเจาะรูร้อยเชือก 6. ขั้นตอนการทำความสะอาดลูกระนาดทุ้ม 7. ขั้นตอนการปาดท้องลูกระนาดทุ้ม 8. ขั้นตอนการตกแต่งฝืนระนาดทุ้ม รวมทุกขั้นตอนใช้เวลาอย่างน้อย 9 เดือน ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชนธ์มีขนาดความยาวของลูกที่ 1 มีความยาว 45.5 เซนติเมตร และลดหลั่นลงมาจนถึงลูกที่ 17 มีความยาว 36.2 เซนติเมตร ความกว้างระนาดทุ้มลูกที่ 1 กว้าง 6.5 เซนติเมตร และลดหลั่นลงมาจนถึงลูกที่ 17 กว้าง 6.0 เซนติเมตร และความหนาจะเท่ากันทั้งฝืนคือ 2 เซนติเมตร ความยาวทั้งฝืนโดยวัดจากลูกที่ 1 ถึงลูกที่ 17 มีความยาว 105 เซนติเมตร

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชนธ์ เป็นผลจากประสบการณ์งานช่างต่าง ๆ ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ทำให้มีความถนัดและชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง และกรรมวิธีการในการสร้างฝืนระนาดทุ้ม อีกทั้งความประณีตพิถีพิถันในขั้นตอนการทำฝืนระนาดทุ้ม ทั้งการเลือกไม้ การคัดไม้ การหาตำแหน่งรูร้อยเชือก การเจาะรูร้อยเชือก การปาดท้องลูกระนาดทุ้ม การติดตะกั่ว และการพัฒนา คิดวิเคราะห์ ทดลอง ปรับปรุง จึงทำให้ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชนธ์มีลักษณะทางกายภาพที่สวยงามและมีคุณภาพเสียงที่ไพเราะ

อัตลักษณ์ฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชนธ์ ได้แก่ 1. การปาดท้อง จะมีลักษณะโค้งเหมือนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว เพื่อต้องการรักษาเนื้อไม้ไผ่ จึงทำให้ฝืนระนาดทุ้มมีคุณภาพที่ดีและแข็งแรง 2. การเจาะรูกลมใต้ลูกระนาดทุ้ม เพื่อต้องการไม่ให้เห็นเชือกใต้ลูกและไม่ให้เชือกกับรูร้อยเชือกแน่นจนเกินไป จึงทำให้มีเสียงที่ยาวและสวยงาม 3. ขนาดฝืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บัญชนธ์

จะมีความยาวทั้งผืน 105 เซนติเมตร เพื่อต้องการให้เสียงต่ำดังกังวานขึ้น และให้พอดีกับรางในปัจจุบันที่มีขนาด 107 เซนติเมตร

จากการได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์มีคุณภาพดี เพราะผ่านกรรมวิธีการสร้างที่ประณีตพิถีพิถัน ตั้งแต่กรรมวิธีการเลือกไม้ไผ่ตงที่ใช้ไม้ไผ่แก่ ซึ่งเป็นไม้กอดเดียวกัน สังกะตจากลายของไม้มีเส้นตรงเหมือนกัน ผืนมีข้อทั้งสองฝั่งทำให้ผืนแข็งแรง ตะกั่วมีความคงทน เชือกที่ใช้จะเป็นเชือกฝ้ายม้วน มีขนาดพอดีกับรูร้อยเชือก ทำให้ลูกระนาดทุ้มมีเสียงไพเราะ การสร้างผืนระนาดทุ้มของช่างฉะโอด บุญจันทร์ นับว่ามีคุณภาพดี สวยงามประณีตและมีเสียงที่ไพเราะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. จากการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากรรมวิธีการสร้างเครื่องดนตรีไทยมีคุณค่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรสืบสานเอาไว้ ผู้สนใจศึกษาศิลปะกรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้มสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการศึกษาศิลปะกรรมวิธีการสร้างผืนระนาดทุ้มของช่างอื่น ๆ ต่อไป

2. ช่างฉะโอด บุญจันทร์ นอกเหนือจากจะมีความชำนาญในการสร้างระนาดทุ้มแล้ว ยังมีความชำนาญและประสบการณ์ในการสร้างระนาดเอก และไม่ตีเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ซึ่งควรค่าแก่การศึกษาวินิจฉัยต่อไป

บรรณานุกรม

- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2542. สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กิตติ อัทธภาพ. สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2563.
- จุมพล ปัญจะ. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563.
- จุมพล ปัญจะ. สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2563.
- ฉะโอต บุญจันทร์. สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2563.
- ฉะโอต บุญจันทร์. สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2563.
- ฉะโอต บุญจันทร์. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2563.
- ฉะโอต บุญจันทร์. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2563.
- ฉะโอต บุญจันทร์. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563.
- ชนากิตติโรจน์ แก้ววงศ์ศรี. สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2563.
- ธนิต อยู่โพธิ์. 2530. เครื่องดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563.
- พยุง แสงทับทิม. สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2563.
- พิทักษ์ จรรย์นาฎย์. สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2563.
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร. 13 กรกฎาคม 2563. ระนาดทุ้ม. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย.
- วุฒิพงษ์ เถาลัดดา. 2561. กรรมวิธีการสร้างระนาดเอกของครูชะลอใจชื่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณย์ นักรบ. 2557. ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สริฐา ธนุรเวท. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2544. เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและ
เกณฑ์การประเมิน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุรสิทธิ์ เขาสถิต. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2563.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กระสวนระนาบทุ้มของสำนักการสังคิต กรมศิลปากร

ตำแหน่งที่วัด	ความยาว (เซนติเมตร)	ความกว้าง (เซนติเมตร)	ความหนา (เซนติเมตร)
ขนาดทั้งผืน	96.5 (โดยวัดจาก ลูกที่ 1 - 17)	5.5-6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 1	45	6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 2	44.7	6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 3	44.7	6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 4	44.4	5.8	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 5	44.1	5.8	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 6	43.6	5.8	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 7	42.1	5.6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 8	41.9	5.6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 9	41.9	5.6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 10	41.4	5.6	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 11	41.1	5.5	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 12	40.6	5.5	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 13	39.1	5.5	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 14	38.8	5.5	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 15	38.6	5.5	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 16	36.5	5.5	2
ลูกระนาบทุ้มลูกที่ 17	36.5	5.5	2

กระสวนฝืนระนาตทุ้มของครุโศติ ดุริยประณีต

ตำแหน่งที่วัด	ความยาว (เซนติเมตร)	ความกว้าง (เซนติเมตร)	ความหนา (เซนติเมตร)
ขนาดทั้งฝืน	100 (โดยวัดจาก ลูกที่ 1 - 17)	5 - 6.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 1	41.5	6.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 2	41.5	6.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 3	41.5	6	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 4	41.3	6	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 5	41.3	5.8	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 6	41.1	5.8	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 7	41.1	5.8	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 8	40.1	5.8	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 9	39.8	5.5	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 10	39.3	5.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 11	39.3	5.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 12	39.1	5.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 13	39.1	5.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 14	38.6	5.3	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 15	38.1	5	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 16	37.3	5	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 17	37	5	1.5
ลูกระนาตทุ้มลูกที่ 18	37	5	1.5

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายปรีทัศน์ เรืองยิ้ม
วัน เดือน ปี เกิด	12 สิงหาคม 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2549 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนสายชล พ.ศ.2552 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ พัทลุง พ.ศ.2555 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง พ.ศ.2560 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาดนตรีศึกษา - ดนตรีไทย
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 57 หมู่ 2 ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา รหัสไปรษณีย์ 90160